

1 בקולב – עמוד מעץ שמסמרים קבועים בו ותולים בו אבנטים
2 ורצועות למכור, הלך אחר מסמרותיו, ואם הם של מתכת הרי
3 הקולב מקבל טומאה לפי שהעמוד בטל למסמרים שהם פשוטי כלי
4 מתכת. בסולם, הלך אחר שליבותיו. בערפא – מאזניים גדולות
5 מעץ, הלך אחר שליבותיו שבהם תלויים כפות המאזניים והם של
6 מתכת. וחקמים אומרים, דין הכלי אם הוא מקבל טומאה, אינו לפי
7 החלק שבו משתמשים בפועל, אלא הכל הלך אחר הפעמיה, והרי
8 גוף הטבעת מעמיד את החותם, והעל (שבו תוחבים את היתדות)
9 מעמיד את סמלוניו, והקולב את מסמרותיו והסולם והכלונסאות
10 שמשני צידיו מעמיד את שליבותיו, והעץ הארוך שבמאזניים הוא
11 מעמיד את השלשלאות. ולכן אם הם של מתכת מקבלים טומאה,
12 ואם של עץ אינם מקבלים טומאה.

13 הגמרא מביאה עוד תירוץ שלפיהם אפשר לבאר את המשנה
14 בכלים אף כרבי נחמיה: רבא אמר, דברי המשנה בכלים 'טבעת בין
15 שיש עליה חותם בין שאין עליה חותם' אין כולם עולים על תחילת
16 דבריה 'ואלו הם תכשיטי הנשים', אלא לצדדים קתני – נשנו חלקם
17 על תחילתה וחלקם בפני עצמם, וכך הוא פירושה, אלו הם תכשיטי
18 הנשים, קטלאות נזמים וטבעות, ובטבעות הדבר תלוי, יש עליה
19 חותם הרי היא תכשיט דאיש, אין עליה חותם, הרי היא תכשיט
20 דאשה.

21 תירוצו נוסף: רב נחמן בר יצחק אמר, מומאה אשבת קרמית – האם
22 אתה מקשה מדיני טומאה על דיני שבת, הרי טעמם שונה, שכן לענין
23 מומאה 'כלי מעשה' אמר רחמנא (במדבר לא נא), כלומר, כל כלי
24 המשמש את האדם מקבל טומאה, ואף טבעת שיש עליה חותם כלי
25 הוא, ולכן שנינו בכלים שמקבלת טומאה. אבל לענין שבת, דבר
26 שיש בו מושם משהו – [משא] אמר רחמנא שאסור להוציאו לרשות
27 הרבים, ולכן שנינו במשנתנו שרק טבעת שאין עליה חותם תכשיט
28 הוא, ומותר להוציאו מן התורה. אך ביש עליה חותם משהו הוא
29 ואסור להוציאו.

30 שנינו במשנה: ולא תצא בכתב שאינה נקובה ואם יצאת אינה
31 חייבת חטאת. מבואר במשנה שמן התורה מותר לצאת במחט זו כיון
32 שהיא תכשיט. מבררת הגמרא: למאי חזיא – למה היא ראויה ומדוע
33 נחשבת תכשיט. אמר רב יוסף, הואיל ואשה אוגרת בה שערה
34 היוצא חוץ לקישוריה. אביי מקשה על רב יוסף: אמר ליה אביי, לפי
35 פירוש זה למה אסרו חכמים לצאת במחט, ותהוי כבגדית מהורה
36 ותשתרי – תהא דינה כמו אצעדה שעושים לבתי שוקיים להדקן
37 שלא יפלו, שיוצאת בה ולא גזרו חכמים, כיון שעשויה לצניעות לא
38 חששו שמא תסירם להראות לחברתה. כך גם מחט זו העשויה
39 לצניעות שלא תתגלה שערה, ודאי שלא תסירה, ולמה אסרו בזה.
40 הגמרא מפרשת באופן אחר: אלא תרגמא רב אדא נרשאה קמיה
41 דרב יוסף, המחט נחשבת תכשיט הואיל ואשה חולקת בה שערה
42 באמצע ראשה לכאן ולכאן. מקשה הגמרא: בשבת, למאי חזיא –
43 למה היא ראויה, הרי בבית אינה חולקת שערה. מתרצת הגמרא:
44 אמר רבא, מס של זקב יש לה על ראשה – [של המחט] האחד,

45 וראשה השני עוקץ הוא. בחול חולקת בה – [בעוקץ] שערה, בשבת
46 מניחתה בנגד פדחתה.

משנה

47 המשנה מונה דברים שהאיש אסור לצאת בהם לרשות הרבים
48 מדברנן: לא יצא האיש בסנדל המסומר – סנדל של עץ שמחוברים
49 לו רצועות של עור על ידי מסמרים התחובים בו. ולא בסנדל יחיד –
50 על רגלו האחת בזמן שאין ברגלו מכה, אבל כשיש ברגלו מכה,
51 מותר. ולא בתפילין, ולא בקמיע – כתב של שמות מיוחדים שתלוי
52 בצוארו לרפואה בזמן שאינו מן המומחה, אבל בקמיע מן המומחה
53 מותר לצאת. ולא בשריון – מלבש של מתכת שזוש כדי שלא
54 ישלט בו חרב. ולא בקסדה – כובע של ברזל. ולא במנפיים של
55 ברזל. שכיון שדברים אלו לובשים בשעת מלחמה, גזרו חכמים
56 לאוסרם שלא יחשדוהו שיוצא להילחם בשבת. ואם יצא אינו חייב
57 חטאת כיון שדרך מלבוש הם.

גמרא

59 מבררת הגמרא: סנדל המסומר מאי מעמא אסור לצאת בו. אמר
60 שמואל, טעם האיסור אינו משום איסור הוצאה אלא משום מעשה
61 שהיה, שלפי הנזרה היו – בני אדם הנשמשים מן הגזירה בשעת
62 השמד, והיו מתקבצים ונחבאין במערה לתפילה ולקריאת שמע
63 ואמרו לכל הרוצה לבוא עמם, הנכנס – הרוצה ליכנס, ויכנס
64 ויבדוק תחילה אם אין אדם רואהו, והיוצא אל יצא, שמא יש אויבים
65 מבחוץ, והרי הוא אינו יכול לדעת, ויראוהו כשיצא וידעו שאנו כאן.
66 פעם אחת נהפך סנדלו של אחד מהן – צד העקב נהפך לצד
67 האצבעות, ושהיו יכולים לנעול מנעליהם משני הצדדים, והיה
68 נראה בקרקע פסיעות של אדם שיצא, בסבורין הם אחד מהן יצא
69 ודימו בעיניהם שראוהו אויבים ועבשו פאין עליהן. ומרב פחד
70 דחקו זה בזה והרגו זה את זה במסמרים שבסנדליהם, יותר ממה
71 שחרגו בהם אויבים.

72 לשון אחרת במעשה: רבי אילעאי בן אלעזר אומר, במערה היו
73 יושבין ושמעו קול מעל גבי המערה, בסבורין היו שאבא עליהם
74 אויבים, דחקו זה בזה והרגו זה את זה יותר ממה שחרגו בהן
75 אויבים. לשון שלישית: רבי בר יוחנא אמר, בבית הקנסות היו
76 יושבין ושמעו קול מאחורי בית הקנסות, בסבורין היו שאבא
77 עליהם אויבים, דחקו זה בזה והרגו זה את זה יותר ממה שחרגו
78 בהן אויבים. באותה שעה אמרו חכמים אל יצא אדם בסנדל
79 המסומר בשבת.

80 שואלת הגמרא: אי הכי – אם זהו טעם האיסור, בחול נמי ליתסר –
81 יהא אסור לצאת בסנדל זה אף בימות החול. משיבה הגמרא: מעשה
82 כי הוה בשבת הוה, ואסרו רק מעין המאורע. שואלת הגמרא: אם
83 כן, ביום טוב לישתרי – [יהא מותר] שהרי אינו מעין המאורע, אלמא
84 תנן – למה שנינו במסכת ביצה (יד)

המשך ביאור למס' שבת ליום שני עמ' א

12 בשבת, כל שריפא פעם אחת, ושנה – וחזר וריפא פעם שניה, ושלש
13 – וחזר וריפא עוד פעם שלישית. וקמיע זה שמותר לצאת בו הוא
14 אחד – [בין] אם הוא קמיע של פתח, ואחד – [ובין] אם הוא קמיע של
15 עיקרין – העשוי משרשי סממנים. והחולים שמותר להם לצאת
16 בקמיעות אלו מומחים, הם אחד – [בין] חולה שיש בו סכנה, ואחד
17 – [ובין] חולה שאין בו סכנה. ומותר להם לצאת עם הקמיע, לא רק
18 באופן שנכפה – שכבר בא עליו החולי פעם אחת, אלא אפילו אדם
19 בריא שבא ממשפחת נכפין, ודואג שלא יכפה, גם כן מותר לו לצאת
20 בקמיעות אלו. וקושר את הקמיע בקשר שאינו של קיימא ומתיר
21 אפילו ברשות הרבים, ובכלבד שלא יקשרנו

1 לצאת בו בשבת, ואף על גב דלא מומחה קמיע – שהקמיע עצמו
2 לא הוחזק עדיין שמועיל.

3 הגמרא מביאה לכך הוכחה מלשון המשנה: דיקא נמי, דקתני
4 במשנה, 'ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה', שמשמעו
5 שאיסור היציאה תלוי בכך שאינו מאדם מומחה, אבל כל שנעשה
6 על ידי מומחה מותר לצאת בו, ולא קתני 'בזמן שאינו מומחה'
7 שהיא משמע שההקפדה היא על קמיע שהוא עצמו מומחה. מסיקה
8 הגמרא: שמע מינה – אכן יש לשמוע כן ממשנתנו שדי בכך שנעשה
9 על ידי אדם מומחה כדי להתיר לצאת בו בשבת.

10 הגמרא מביאה ברייתא המרחיבה בדיני קמיע מומחה שמותר לצאת
11 בו בשבת: תנו רבנן בברייתא, איזה קמיע מומחה שיוצאים בו

שבת דף ס עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון) קכג

יִהְיֶה אֶךְ אֶנָּה – אנו, כל שאר בני בבל, נַעֲבִיד – יש לנו לעשות כְּרַבִּי חֲנִינָא.
הגמרא מביאה עוד אמורא הפוסק כרבי חנינא: בָּעָא מִיְיָה רַב הוֹנָא מִרַב אֲשֵׁי חֲמֵשׁ מִסְמָרִים מְהוּ, אָמַר לִיה אֲפִילוּ שִׁבְעָ מוֹתֵר. תִּשְׁעָ מֵאִי, אָמַר לִיה אֲפִילוּ שְׁמוֹנֶה אָסוּר.
הגמרא מבארת שישנם אופנים וצורות שאינם בכלל גזירת איסור סנדל המסומר. מביאה הגמרא ספק בענין זה: בָּעָא – [ו-שאל] מִיְיָה הָהוּא יִרְצֶנָּה – [סנדל] מִרַבִּי אֲמִי, תִּפְרֹ מִכְּפָנִים – נתן מנעל של עור לפנים מן הסנדל המסומר, מְהוּ – האם מותר לנעלו. אָמַר לִיה, שְׁמַעְתִּי מִרַבִּי יוֹחָנָן שְׁמוּתֵר, וְלֹא יִדְעָנָה מֵאִי מַעֲמָא מוֹתֵר. אָמַר רַב אֲשֵׁי לִרְבִּי אֲמִי בְּתַמְיָה, וְלֹא יָדַע מִרַבִּי מֵאִי מַעֲמָא, הָרִי הִטְעַם פְּשׁוּט הוּא, כִּיּוֹן דִּתְפְּרֹ מִכְּפָנִים הָוִי לִיה מִנְעֵל, כִּסְנַדְל גְּזֵרוּ בִּיה רַבָּנָן כְּמִנְעֵל לֹא גְזֵרוּ בִּיה רַבָּנָן כִּיּוֹן שְׂאִינוּ מַעֲנִי הַמְּאֹרַע.
עוד ספק מביאה הגמרא: בָּעָא מִיְיָה רַבִּי אֲבָא בְּרַ זְבִדָּא מִרַבִּי אֲבָא בְּרַ אֲבִינָא, עֲשָׂאוּ לִמְסַמַּר כְּמִין בְּלָבֹס – קרס מכופף בעל שני חודים. כלומר שהמסמר כפוף כמין חצי עיגול ושני ראשיו חדים ונעוצים בסנדל [וראה ציור], מְהוּ, אָמַר לִיה מוֹתֵר, הוֹאִיל וְשׁוֹנֵה הוּא מִשְׁאֵר מִסְמָרִים וְאִינוּ מַעֲנִי הַמְּאֹרַע. מביאה הגמרא סייע לזה: אִיתְמַר נָמִי אָמַר רַבִּי יוֹסִי כְּרַבִּי חֲנִינָא עֲשָׂאוּ כְּמִין בְּלָבֹס מוֹתֵר. הגמרא מבארת עוד אופן שאינו בכלל הגזירה: אָמַר רַב שִׁשְׁתִּי, חִיפָא מִלְּמַטָּה כּוּלָּא בְּמִסְמָרוֹת כְּדִי שְׁלֹא תִהְיֶה קִרְקַע אוֹכְלָתָהּ [ושהסוליה לא תתקלקל], מוֹתֵר, כִּיּוֹן שְׁמַסְמָרִים אֵלּוּ אִינֵם מַעֲנִי הַמְּאֹרַע. מביאה הגמרא הוכחה לרב ששת מברייטא: תִּנְיָא בְּנוֹתִיה דְּרַב שִׁשְׁתִּי, לֹא יָצָא הָאִישׁ בִּשְׁבַת כִּסְנַדְל הַמְּסוּמָר לִרְשׁוֹת הָרִבִּים, וְלֹא יִמְיִיל עֲמוּ מִכִּית לְבֵית בֹּאוֹתָהּ חֹצֵר, וְאֲפִילוּ לֹא יַעֲלוּ כְּדִי לִילֵךְ עֲמוּ מִמִּטָּה לְמִטָּה שְׁבֹאוֹתָהּ הַבֵּית, אֲבָל מְטַלְטְלִין אוֹתוֹ לְכַפּוֹת בּוֹ אֶת הַכְּלִי וְלְמִסְמוֹךְ בּוֹ כְּרַעֲיָה מְטַמָּה וְאִינוּ מוֹקֵצָה כִּיּוֹן שְׁתוֹרַת כְּלִי עָלָיו. וְרַבִּי אֶלְעָזָר כְּרַבִּי שְׁמַעְזֵן אוֹסֵר לְטַלְטְלוּ אֲפִילוּ לְצוּרֵךְ, גִּזְרִיה שְׁמָא יָבוֹא לְנוֹעֵלוּ. וּמוֹנֵה הַבְּרִייתָא אֹפְנִים שְׂאִינֵם בְּכֻלָּל גִּזְרֵת סַנְדַל הַמְּסוּמָר, נִשְׁרֹו רֹוב מִכְּסָּרוֹתָיו, וְנִשְׁתַּיִּיר אוֹ אֲרַבְעָ אוֹ חֲמִשָּׁ, מוֹתֵר. וְרַבִּי מַתִּיר עַד שִׁבְעָ מִסְמָרִים. חִיפָא כְּדִי מְטַמָּה וְקָבַע לוֹ מִסְמָרוֹת מְלֻמְעָלָה, מוֹתֵר, כִּיּוֹן שֶׁסַּנְדַל נִשְׁתַּנָּה וְאִינוּ מַעֲנִי הַמְּאֹרַע. עֲשָׂאוּ כְּמִין בְּלָבֹס, אוֹ שַׁעֲשֵׂה רֹאשׁ הַמְּסוּמָר רַחֵב כְּמִין מֵס, אוֹ שַׁעֲשֵׂאוּ חֹד כְּמִין יֵתָד, אוֹ שְׁחִיפְתּוּ כּוּלָּא בְּמִסְמָרוֹת כְּדִי שְׁלֹא תִהְיֶה קִרְקַע אוֹכְלָתָהּ, מוֹתֵר, וְהָרִי זֶה כְּדַבְּרִי רַב שֶׁשֶׁת שֶׁהִתִּיר בְּחִידָהּ מִסְמָרִים כְּדִי שְׁלֹא תִהְיֶה קִרְקַע אוֹכְלָתָהּ.
מקשה הגמרא סתירה בברייטא זו: הָא גִּזְרִיתָּהּ קִשְׁיָא – דברי הברייטא עצמם סותרים זה את זה. תחילה אָמַרְתָּ – נִאֲמַר בְּבִרְייתָא שְׂאֵם נִשְׁרֹו רֹוב מִכְּסָּרוֹתָיו מוֹתֵר, וּמִשְׁמַע שְׂאֵם עַל גֵּב דְּנִשְׁתַּיִּירוּ בִּיה מוֹכָא – הרבה מסמרים, כל זמן שהם מיעוט ממה שהיה כאן מתחילה. מוֹתֵר. וְהָדֵר תִּנְיָ – ואחר כך נאמר שרק אם נשתיירו בל אֲרַבְעָ אוֹ חֲמִשָּׁ, אֵין – מוֹתֵר, אֲבָל טָפִי – יותר ממנין זה לא, ואפילו הם מיעוט. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב שִׁשְׁתִּי לֹא קִשְׁיָא, כָּאֵן – ברישא שמשמע שמוֹתֵר אֲפִילוּ בְּנִשְׁתַּיִּירוּ הָרַבָּה, מְדוּבָר בְּאֹפֶן שֶׁהַמְּסוּמָר נִקְבָּט, כלומר נקצץ ראשם אך לא נקרו לגומר, אלא רישומם ניכר שאינו כמו שהיה ואינו מעין המאורע. ואילו כָּאֵן – המבואר בסיפא שדווקא ארבע או חמש מותר ולא יותר. מדובר שֶׁנֶּעֱקְרוּ לגמרי ולא ניכר שהיה בו יותר.
הגמרא מוסיפה לבאר את דברי הברייטא. שנינו בברייטא זו: אֲרַבְעָ אוֹ חֲמִשָּׁ מוֹתֵר. מקשה הגמרא: הֲשִׁתָּא חֲמִשָּׁ שְׁרִי, אֲרַבְעָ מִיְיָהּ – מאחר ששנינו שבנשתיירו חמשה מותר, וכי צריך לומר שמוֹתֵר – בארבע. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב חֲסִדָּא, הַבְּרִיתָא יִכְרֶה בִּשְׁנֵי אֹפְנִים, מֵה שֶׁהִתִּירָה מְדוּבָר בְּאֲרַבְעָ כְּנִשְׁתַּיִּירוּ מִסְנַדְל כְּמִין, וְזֶה שֶׁהִתִּירָה בְּחֲמִשָּׁ מְדוּבָר כְּנִשְׁתַּיִּירוּ מִסְנַדְל גְּזֵלוּ.
עוד שנינו בברייטא זו: וְרַבִּי מַתִּיר עַד שִׁבְעָ. מקשה הגמרא: וְהַתִּנְיָא בְּבִרְייתָא לַעֲלֵל לַעֲנִין סַנְדַל הַנוֹטָה, רַבִּי מַתִּיר עַד שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. מתרצת הגמרא: נִזְטָה שְׂאֵנִי – [ושונוה], כִּיּוֹן שֶׁכָּל הַמְּסוּמָרִים צָרִיכִים לוֹ

(מְשַׁלְחִין אֶחָד לַחֲבִירוֹ בְּלִיָּם – [בגדים] בְּיוֹם טוֹב, בִּין תְּפוּרִין, בִּין שְׂאֵינִן תְּפוּרִין, כִּיּוֹן שֶׁגַם בְּלֹא תְפִירָה הֵם רְאוּיִים לְתַשְׁמִישׁ כְּגוֹן לְהַתְּכֻסּוֹת בָּהֶם אוֹ לִישֵׁב עֲלֵיהֶם), אֲבָל לֹא מִשְׁלַחִין כִּסְנַדְל הַמְּסוּמָר כִּיּוֹן שֶׁאִסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְלֹא מִנְעֵל שְׂאֵינִן תְּפוּרִין (בְּיוֹם טוֹב) כִּיּוֹן שְׂאִינוּ רְאוּיִ לְשִׁמּוּשׁ עַד שִׁיתְּקַנְהוּ. הָרִי מוֹכַח מִכָּאֵן שֶׁאֲפִילוּ בְּיוֹם טוֹב אִסוּר לִיצֵאת בְּסַנְדַל הַמְּסוּמָר.
משיבה הגמרא: בְּשִׁבְתָּ מֵאִי מַעֲמָא אִסְרוּ, מִשּׁוּם שְׁדוּמָה לְמֹאֲרַע לֹא רַק בִּכְךָ שֶׁאִירַע בִּשְׁבַת, אֲלֵא דְאִיכָּא בִּינוּפְיָא – שאנשים מתקבצים בו לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, וְהָרִי הוּא מַעֲנִי הַמְּאֹרַע הַהוּא, וְלִכְךָ בְּיוֹם טוֹב נִמְיֵי דְאִיכָּא בִּינוּפְיָא גַם הוּא מַעֲנִי הַמְּאֹרַע וְאִסְרוּ.
מקשה הגמרא: אִם הִדְבַּר תְּלִי בִּכְךָ שֶׁהוּא יוֹם שֶׁל הַתְּאֻסְפוֹת אֲנָשִׁים, הָרִי גַם בְּתַעֲנִית צָבוּר אִיכָּא בִּינוּפְיָא וְלִיתְמַר. משיבה הגמרא: מַעֲשֶׂה כִי הָיָה בְּכִינוּפְיָא דְאִיסוּרָא – הַמַּעֲשֶׂה הָיָה בִּשְׁבַת שֶׁהוּא יוֹם שֶׁישׁ בוֹ הַתְּאֻסְפוֹת אֲנָשִׁים וְגַם אִסוּר הוּא בַּעֲשִׂית מַלְאכָה, אֲבָל הָכָא – בְּתַעֲנִית צִיבוּר, בִּינוּפְיָא דְהִתְיָרָא הָיָה – נִכּוֹן אֲמַנֵם שִׁישׁ בּוֹ הַתְּאֻסְפוֹת אֲנָשִׁים, אֲבָל מוֹתֵר הוּא בַּעֲשִׂית מַלְאכָה, וְאִינוּ מַעֲנִי הַמְּאֹרַע.
מוסיפה הגמרא שיום טוב ושבת דומים זה לזה מאד, עַד שֶׁאֲפִילוּ מִי שְׁוֹבֵר לִגְבִי שֶׁאֵר דְּרִבִּים שְׁלֹא גִזְרוּ אֲלֵא מַעֲנִי הַמְּאֹרַע מִמֶּשׁ, מוֹדָה הוּא שֶׁאִסוּר סַנְדַל הַמְּסוּמָר אִף בְּיוֹם טוֹב: וְאֲפִילוּ לְשִׁיתָ רַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקִיבָא דְאָמַר בְּתוּסְפָתָא (פֶּרָה סוֹף פ"ט), שְׁלֹא אָסְרוּ אֲלֵא בִּירְדֵּן וּבְסַפִּינָה וּבְמַעֲשֶׂה שְׁהִיָּה מִמֶּשׁ, לִגְבִי מִי חֲטָאָה וְאִפְרָ חֲטָאָה שֶׁאִסְרוּ חֲכָמִים לְהַעֲבִיר בְּסַפִּינָה, מִפְּנֵי מַעֲשֶׂה שֶׁהִיָּה שֶׁהַעֲבִירוּ בְּסַפִּינָה שִׁשְׁתָּה בִּירְדֵּן, וְנִמְצָא כִזִּית מֵת תְּחוּב בְּקִרְקַעִית הַסַּפִּינָה וְנִטְמָא וּנְפִסְלוּ, וְלִדְעוֹתוֹ לֹא אִסְרוּ לְהַעֲבִיר בְּשֶׁאֵר נְהִירוֹת אֲלֵא רַק בִּירְדֵּן לְפִי שֶׁשֶׁם הָיָה הַמַּעֲשֶׂה, וְאִף בִּירְדֵּן לֹא נִאֲסַר אֲלֵא בְּסַפִּינָה, אֲבָל לְהַעֲבִיר בְּצוּרָה אַחֶרֶת מוֹתֵר, מִכָּל מָקוֹם מוֹדָה הוּא בְּסַנְדַל שֶׁאִסְרוּהוּ בְּיוֹם טוֹב אֲפִילוּ שְׂאִינוּ מַעֲנִי הַמְּאֹרַע מִמֶּשׁ, שֶׁכֵּן הֵנִי מִלִּי יִרְדֵּן דְּשִׂאֲנִי מִשְׁאֵר נְהִירוֹת בְּרוּחָבוּ וְעוֹמְקוֹ וְלִכֵּן לֹא גִזְרוּ בָּהֶם, אֲבָל יוֹם טוֹב וְשִׁבְתָּ כִי יִרְדִּי נִינְהוּ – הָרִי שִׁישׁ הֵם, דִּתְנֵן, אֵין בִּין יוֹם טוֹב לְשִׁבְתָּ אֲלֵא אוֹכְלֵי נֶפֶשׁ בְּלָכָד וְהָרִי הוּא נִחָשׁ מַעֲנִי הַמְּאֹרַע.
הגמרא מביאה פרטי דינים בצורת ומנין המסמרים שלא כולם בכלל גזירת סנדל המסומר: אָמַר רַב יְהוֹדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, לֹא שְׁנֵי שֶׁאִסוּר לִיצֵאת בּוֹ אֲלֵא כְּשֶׁמְסָמְרִיו עוֹשִׂיִם לְחֹק – לְהַדִּק וְלַחֲבֹר אֶת רַצּוֹת הָעוֹר לְסוּלִיָּה, אֲבָל אִם עוֹשִׂיִם לְנוֹי, מוֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁהַמְּסָמְרִים שְׁהִי בְּסַנְדַל בֹּאוֹתוֹ הַמְּאֹרַע הִיוּ עוֹשִׂיִם לְחֹק, וְכִשְׁהֵם עוֹשִׂיִם לְנוֹי אִינוּ מַעֲנִי הַמְּאֹרַע. מְבַרֶּרֶת הַגְּמָרָא: וְעַד כְּמָה מְסָמְרִים הֵם לְנוֹי. משיבה הגמרא: נִחְלָקוּ בּוֹהֵה הָאִמּוּרָאִים, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, חֲמֵשׁ כִּסְנַדְל זֶה וְחֲמֵשׁ בָּהּ, וְרַבִּי חֲנִינָא אָמַר, שִׁבְעָ בָּהּ וְשִׁבְעָ בָּהּ. מְבַאֵר רַבִּי יוֹחָנָן אֶת שִׁיטתוֹ וְאֶת שִׁיטת רַבִּי חֲנִינָא: אָמַר לִיה רַבִּי יוֹחָנָן לְרַב שְׁמֵן כְּרַבִּי אֲבָא, אֲסַבְּרָא לָךְ, לְדִידִי – לְשִׁיטַתִּי שְׁתֵּי מִכָּאֵן לִיצֵאת הַחִיצוֹן, אֶחָד בְּרִאשׁוֹ לִיצֵאת הָאֵצְבוֹת וְאֶחָד בְּצַד הָעֵקֶב, וְשְׁתֵּי מִכָּאֵן לִיצֵאת הַפְּנִימִי שְׁבִין הָרִגְלִיִּים, וְאַחַת בְּתִרְסִיּוֹתָיו – בְּרִאשׁ הָרַצּוֹת. לְרַבִּי חֲנִינָא, שְׁלֹשׁ מִכָּאֵן לִיצֵאת הַחִיצוֹן שֶׁל הַנֶּעַל, וְשְׁלֹשׁ מִכָּאֵן לִיצֵאת הַפְּנִימִי, וְאַחַת בְּתִרְסִיּוֹתָיו.
הגמרא מקשה על רבי יוחנן: מִיִּתְיָבִי, כִּסְנַדְל הַנוֹטָה – שְׁסוּלִיתוֹ אֵינָה יִשְׁרָה, אֲלֵא מִצַּד אֶחָד הוּא עֲבָה וּמִצִּידוֹ הַשֵּׁנִי הוּא דָק, וְכִשְׁדוּרָס הָרִי הוּא נוֹטָה לִיצִידוֹ דָק, וְצִרִיךְ לְהַגְבִּיהוּ עַל יְדֵי מִסְמָרִים שִׁיחָא שׁוֹה לִיצֵאת שְׁכַנְגוֹ. עוֹשֶׂה לוֹ שִׁבְעָ מִסְמָרִים, דְּכַרִּי רַבִּי נָתָן, וְרַבִּי מַתִּיר בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה. מְפַרֶּשֶׁת הַגְּמָרָא: בְּשִׁלְשָׁא לְרַבִּי חֲנִינָא – הִדְבַּר מוֹבֵן לְדַעַת רַבִּי חֲנִינָא שֶׁמִּתִּיר בִּשְׁבַע, לְפִי שֶׁהוּא דְאָמַר כְּרַבִּי נָתָן, אֲלֵא רַבִּי יוֹחָנָן הַמַּתִּיר רַק בְּחִמֶּשׁ דְאָמַר כְּמָאֵן, הָרִי אֵין תָּנָא הַסּוֹבֵר כְּמוֹתוֹ. משיבה הגמרא: הוּא דְאָמַר כְּרַבִּי נְהוֹרָאִי, דִּתְנִיא, רַבִּי נְהוֹרָאִי אוֹמַר חֲמֵשׁ מוֹתֵר וְשִׁבְעָ אִסוּר.
הגמרא פוסקת כדעת מי יש לנהוג: אָמַר לִיה אִיפָּהּ (שֶׁם חֲכָם) לְרַבָּה כְּרַבִּי חֲנָה, אֲתוֹן – אֲתָם תִּלְמִידֵי רַבִּי יוֹחָנָן, עֲבִידוּ – [תַּעֲשׂוּ] כְּרַבִּי

מדייקת הגמרא: **הָא אִם יֵשׁ בְּרַגְלָא אחת מִכָּה, נִפְסִיךְ – מותר לצאת**
 בסנדל יחיד. מבררת הגמרא: **בְּהִי מִיִּנְיָהּ נִפְסִיךְ –** באיזו מרגליו יוצא
 בסנדל, האם ברגל שיש בה מכה או ברגל השנייה שאין בה מכה.
 מביאה הגמרא מחלוקת בדבר: **אָמַר רַב הוּנָא, בְּאוֹתָהּ שֵׁישׁ בָּהּ**
מִכָּה הוא נועל את הסנדל. מבארת הגמרא את דבריו: **אֵלֶּמָּה קִסְכָּר**
 – מוכח שרב הונא סובר, **סְנַדְל לְשׁוֹם צַעַר עֲבִיד**. כלומר, סנדל עשוי
 כדי להגן שלא תנגח רגלו באבנים ובקוצים שבדרכים ויצטער. ולכן,
 כשרואים אותו צולע ויודעים שיש ברגלו מכה והוא נועל רק בה
 סנדל, מבינים שהטעם שאינו נועל בבריאה הוא מפני שעור כפות
 רגליו עבה וקשה ואינו מצטער באבנים שבדרכים, אלא שלרגלו
 המוכה צריך הוא סנדל כדי להגן עליה, ולא יחדוהו שמטלטל את
 השני תחת ידו ובגדיו. ולכן מותר לצאת בסנדל יחיד באופן זה.
 דעה אחרת מביאה הגמרא: **וְחִיָּיא בִּרְבִּי אָמַר**, שנועל הוא **בְּאוֹתָהּ**
שְׁאִין בָּהּ מִכָּה. מבארת הגמרא את דבריו: **אֵלֶּמָּה קִסְכָּר –** מוכח
 שהוא סובר, סנדל לְשׁוֹם תַּעֲנוּג עֲבִיד. כלומר, סנדל עשוי לאדם
 איסטנסי ורך הרוצה להתענג בסנדל, ומתוך מעשיו שנעל סנדל
 מוכח שאיטנסי הוא, **וְזוּ שֵׁישׁ בָּהּ מִכָּה, מִכָּתָה מוֹכַחַת עָלֶיהָ**
 שאינו יכול לנעול בה, ולא יחדוהו שמטלטל את השני תחת ידו
 ובגדיו.
 הגמרא מביאה דברי אמורא נוסף שלכאורה יש ללמוד מדבריו כרב
 הונא: **וְאָף רַבִּי יוֹחָנָן כָּכֵר לָהּ לְהָא דְרַב הוּנָא, דְּאָמַר לִיה רַבִּי יוֹחָנָן**
לְרַב שָׁמֹן בִּרְבִּי אָבָא, הֵב לִי מִסְנָאִי – תן לי מנעלי. **יָהֵב לִיה דִּימִין –**
 נתן לו רב שמן בר אבא נעל ימין. **אָמַר לִיה רַבִּי יוֹחָנָן, עֲשִׂיתוּ מִכָּה.**
 כלומר, כיון שרבי יוחנן סובר שצריך לנעול רגל שמאל תחילה ואחר
 כך של ימין (וכמוכא בגמרא להלן), אמר לו לרב שמן בר אבא, שאם
 אנעל עתה את של ימין שוב לא אוכל לנעול את של שמאל לאחריו
 אלא אצא בנעל יחיד, ונמצא שעשית את של ימין כאילו היתה בה
 מכה, ולכן אני נעול בה בלבד. ומזה מוכח, שדעת רבי יוחנן היא
 שנועל באותה שיש בה מכה וכדעת רב הונא. דוחה הגמרא: **וְדִלְמָא**
בְּחִיָּיא בִּרְבִּי סְבִירָא לִיה – שמא סובר הוא כחייא בר רב שבאותה
 שאין בה מכה הוא נועל, **וְהָכִי קִאָּמַר –** וכך היתה כוונת דבריו לרב
 שמן בר אבא, שאם אנעל עתה את של ימין הריני יוצא ביחיד, ונמצא
שְׁעִשִׂית את הרגל שֶׁל שְׁמַאל כאילו יש בה מכה, שהרי אצא רק
 בנעל של ימין.
 מבארת הגמרא: **וְאֹדָא רַבִּי יוֹחָנָן לְמַעֲמִיה –** רבי יוחנן שהקפיד על
 רב שמן בר אבא שהקדים להביא לו את של ימין הולך בזה לשיטתו,
דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בַּמָּקוֹם אַחֵר, בְּתַפְּלִין כֶּךָ מְנַעֲלִין, מַה תַּפְּלִין
מְנִידִים בִּיד שְׁמַאל, אָף מְנַעֲלִין מְקִידִים לנעול בְּרַגְלָא שֶׁל שְׁמַאל
 תחילה.
 הגמרא מקשה על דברי רבי יוחנן שאמר שיש להקדים את נעילת
 רגל שמאל מברייטא: **מִיתִיבִי, שְׁנִינוּ בְּבִרְיָתָא, בְּשָׁהוּא –** (כשאדם)
 נועל את מנעליו, נועל את של ימין תחילה, **וְאַחֵר כֶּךָ נוֹעֵל את שֶׁל**
שְׁמַאל.
 הגמרא מביאה את הכרעות האמוראים כיצד יש לנהוג בדבר זה:
אָמַר רַב יוֹסֵף, הִשְׁתָּא דְתֵּנָא הָכִי – עכשיו ששנינו בברייטא שיש
 להקדים את של ימין, **וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי –** ואילו רבי יוחנן אמר
 להיפך שיש להקדים את של שמאל, מוכרח להיות שאינם חולקים,
 אלא רבי יוחנן בא לומר שעל אף שימין חשובה בהרבה מקומות,
 יכול לנעול של שמאל תחילה מפני שחשובה היא לגבי תפילין,
 והברייטא השמיעתנו שעל אף ששמאל חשובה בתפילין, יכול
 להקדים את של ימין, מפני שחשובה היא בהרבה מקומות, ולכן,
דְּעֵבֶד הָכִי עֵבֶד, וְדְעֵבֶד הָכִי עֵבֶד – מי שרוצה לעשות כרבי יוחנן
 ולחבב את של שמאל ולהקדימו תמיד, השרות בידו לעשות כן, ומי
 שרוצה לעשות כברייטא ולחבב של ימין ולהקדימו תמיד, השרות
 בידו.
 אבבי מקשה על דברי רב יוסף: **אָמַר לִיה אַבְּי לְרַב יוֹסֵף, דִּלְמָא**
 – [שמן] לעולם דברי הברייטא ורבי יוחנן סותרים הם זה לזה, ורַבִּי

יוֹחָנָן, הָא מְתִנְתָּא לָא הָהּ שְׁמִיעַ לִיה – לא שמע ברייטא זו, **וְאִי**
הָהּ שְׁמִיעַ לִיה – ואילו היה שומעה, הָהּ הָרַד בִּיה – היה חוזר בו,
 ואם כן יש לנהוג כדברי הברייטא ולנעול תחילה ימין. **וְאִי נָמִי –**
 ויתכן גם לפרש באופן הפוך, שאכן שְׁמִיעַ לִיה – שרבי יוחנן שמע
 לברייטא זו, וְאָף על פי כן פסק אחרת, כיון דקִסְכָּר, **אִין תְּלַכָּה**
בְּאוֹתָהּ מִשְׁנָה, ואם כן צריך לנהוג כמותו ולהקדים את של שמאל,
 ונמצא הדבר בספק.
 מוסיפה הגמרא להביא ממנהגי אמוראים בזה: **אָמַר רַב נַחֲמָן בִּרְ**
יִצְחָק, יֵרָא שְׁמִים היה יוצא **יְדֵי שְׁתִּיחָן**, ונוהג כדברי הברייטא
 וכדברי רבי יוחנן, **וּמִנָּה –** מי הוא אותו ירא שמים שנהג כן, **מִרְ בְּרִיה**
דְּרַבְנָא. מבררת הגמרא: **הִיכִי עֲבִיד –** איך עשה כדברי שניהם.
 מפרשת הגמרא: **סִיִּים דִּימִינִיה וְלָא קִטֵּר –** תחילה נעל את רגל
 ימינו, ועדיין לא קשר את רצועות הנעל, ולאחר מכן **סִיִּים דְּשְׁמַאלִיה**
וְקִטֵּר – נעל את רגל שמאלו וקשר את רצועותיה, **וְהָרַד –** ולאחר
 מכן חזר וקִטֵּר דִּימִינִיה – קשר את רצועות הנעל שברגל ימין.
 לעומתו מביאה הגמרא מנהג אמורא אחר: **אָמַר רַב אֲשִׁי, חִזִּינָא**
 ו–ראיתיו **לְרַב בְּהֵנָא, דְּלָא קִפִּיד –** שלא הקפיד לנעול נעל מסוימת
 תחילה, אלא פעמים היה מקדים של ימין ופעמים מקדים של שמאל.
 מביאה הגמרא עוד ברייתא העוסקת בענין זה: **תָּנוּ רַבָּנֵן בְּבִרְיָתָא,**
בְּשָׁהוּא נוֹעֵל מְנַעֲלֵיו, נוֹעֵל שֶׁל יְמִין תְּחִילָה, וְאַחֵר כֶּךָ נוֹעֵל שֶׁל
שְׁמַאל, וּבְשָׁהוּא חוֹלֵץ את מְנַעֲלֵיו, חוֹלֵץ שֶׁל שְׁמַאל תְּחִילָה, וְאַחֵר
כֶּךָ חוֹלֵץ שֶׁל יְמִין. ובשָׁהוּא רוחץ את גופו, רוחץ צד של ימין
 תחילה, **וְאַחֵר כֶּךָ רוחץ צד של שְׁמַאל.** וכן בְּשָׁהוּא קָדַשׁ בשמן את
 גופו, קָדַשׁ צד של ימין תחילה, **וְאַחֵר כֶּךָ סָךְ הוא צד של שְׁמַאל.**
וְהַרְוֵצָה לְסוּד כֶּל גּוּפוֹ, קָדַשׁ רֵאשׁוֹ תְּחִילָה, מִפְּנֵי שְׁהוּא מְלַךְ עַל
כָּל אֲיָבָרָיו.
 הגמרא מבארת את טעם איסור היציאה בתפילין והטעם שאין בהם
 חיוב חטאת. שנינו במשנה: **וְלָא יֵצֵא בְּתַפְּלִין וכו',** ואם יצא אינו חייב
 חטאת. **אָמַר רַב סְפָרָא, לָא תִּיקָמָא, שהאיסור לצאת בתפילין בשבת**
 הוא רק **אֵלֶּיכָא דְמָאן דְּאָמַר –** לפי דעת הסובר ששבת **לָאו זְמַן**
תַּפְּלִין הוא – שמוצות תפילין אינה נוהגת בשבת, והרי זה דומה
 למשואי, **אֵלָא אִפְּלִי לְמָאן דְּאָמַר שְׁבֵת זְמַן תַּפְּלִין הוא,** ואם כן
 מלבוש הוא ואינו משואי, אף על פי כן גזרו חכמים **שְׁלָא יֵצֵא,**
דִּלְמָא כשיחלוץ את תפיליו מראשו כשיבא לעשות צרכיו, אֲתִי
לְאִיתוּנִי – יבא לטלטלם בידו ארבע אמות פְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים.
 הגמרא מביאה לשון אחרת בדברי רב ספרא: **וְאֵיכָא דְמָתְנִי לָהּ**
אִסְיָא – יש ששנו דברי רב ספרא על מה ששינו בסוף המשנה, **וְאִם**
יֵצֵא בתפילין לרשות הרבים, אִינוּ חֵיִיב חֲטָאת, ועל זה אָמַר רַב
סְפָרָא, לָא תִּיקָמָא שפטור מחטאת רק אֵלֶּיכָא דְמָאן דְּאָמַר – לפי
 דעת הסובר ששבת **זְמַן תַּפְּלִין הוא, אֵלָא אִפְּלִי לְמָאן דְּאָמַר שְׁבֵת**
לָאו זְמַן תַּפְּלִין הוא, אִינוּ חֵיִיב חֲטָאת. **מָאי מַעֲמָא –** ומדוע טעם
 הדבר, מפני שדָּרַךְ מַלְבוּשׁ עֲבִידָא – שתפילין המונחים בראשו וגם
 ובזרועו הרי הם בדרך מלבוש, שכך הדרך ללבושם בחול, ולכן אף
 כשלושם בשבת אינו חשוב משואי אלא מלבוש.
 הסוגיא שלפנינו עוסקת בבירור ענין 'קמיע מומחה' שמותר לצאת בו
 בשבת, האם פירושו שנכתב על ידי אדם מומחה, או שהקמיע עצמו
 מומחה, וכן כיצד הם נעשים מומחים. שנינו במשנתנו (לעיל ט:): **וְלָא**
יֵצֵא בְּקִמְיעַ בְּזִמְן שְׁאִינוּ מִן הַמוֹמְחָה, ומשמע שבקמיע מן המומחה
 מותר לצאת בשבת. מפרשת הגמרא איך נקבעת מומחיות הקמיע
 לענין היציאה בו בשבת: **אָמַר רַב פִּפְא, לָא תִּיקָמָא, שאיסור היציאה**
 בשבת בקמיע הוא, **עַד דְּמוֹמְחָה נִבְרָא וּמוֹמְחָה קָמִיעַ –** עד שגם
 האדם שכתב את הקמיע מומחה הוא, שהזוהק לכתוב שלשה מיני
 קמיעות שלשה אנשים שחלו בשלשה מיני חולאים והוועילו, וגם
 מין קמיע זה עצמו נעשה מומחה, שהוועיל מין קמיע זה כבר שלש
 פעמים לאותו החולי, ורק באופן זה מותר לצאת, אבל אם רק אחד
 מהם מומחה אסור לצאת בו בשבת, אל תאמר כן, **אֵלָא בִּינִין**
דְּמוֹמְחָה נִבְרָא – די בכך שהאדם הכותב בלבד מומחה הוא, שמותר

אז לא איתמחי – האם הוא נעשה מומחה לכתוב קמיעות לשאר
 חולים או לא. מבאר רב פפא את צדדי הספק: מי אמרינן – האם
 אומרים שהוא נעשה מומחה מפני שהא אפי ליה – שהרי אדם זה
 ריפא לחולה זה שלש פעמים, ואם כן מומחה הוא. אז דילמא – או
 שמה נאמר, מולא דהאי נברא הוא דקא מקבל בתבא – מלאכו
 של אדם זה החולה מועיל לו לקבל קמיעות ולהתרפא על ידם, ואין
 מזה הוכחה שהרופא מומחה לכתוב קמיעות לשאר אנשים.
 מסיקה הגמרא: תיקו – תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפסטה.
 הסוגיא שלפנינו עוסקת בבירור דין הקדושה שיש בקמיעות שכתוב
 בהם פסוקים ושמות הקודש: איבעיא להו – הסתפקו בני הישיבה,
 קמיעין שיש בהם שמות הקדש ופסוקים, האם יש בהן משום
 קדושה, אז דילמא ו-שמא אין בהן משום קדושה.
 הגמרא מפרשת לענין איזה דין הסתפקו. מבררת הגמרא: למאי
 הילכתא – לגבי איזו הלכה יש נידון בספק זה. אילמא שהנידון היה
 לענין לאצוליהו מפני הדליקה – האם מותר להציל קמיעות כדי
 שלא ישרפו בדליקה ולהוציאם בשבת לחצר שאינה מעורבת, שאם
 יש בהם קדושה מותר להצילם, כשאר כתבי הקדש, ואם אין בהם
 קדושה אסור להצילם. דוחה הגמרא: תא שמע דין זה המפורש
 בברייתא להלן (קטז) הפרכות שתיקנו חכמים לאמרם בתפילה
 ובתבוס כדי לקרוא הברכות מתוך הכתב, וכן הקמיעין, אף על פי
 שיש בהן אותיות של שם ה' ופסוקים מענינות – מפרשיותן הרבה
 שבתותיה, אין מצילין אותן בשבת מפני הדליקה, אלא מניחים
 אותם ונשרפים במקומן. הרי לנו ברייתא מפורשת שאין מצילים
 קמיעות מפני הדליקה, ואם כן ודאי שבני הישיבה לא הסתפקו לענין
 זה.
 הגמרא מנסה לפרש שהנידון היה לגבי דין אחר: אלא הנידון בספק
 זה היה לענין אם הקמיעות טעונים גניזה לאחר שבלו או לא,
 שאם יש בהם קדושה טעונים גניזה, ואם אין בהם קדושה אינם
 טעונים גניזה וניתן להניחם במקום הפקר. דוחה הגמרא: תא שמע
 אף דין זה מברייתא ששינו, היה כתוב שם ה' על ידות הפלים – על
 בית היד שבו אחוזים את הכלי, וכן אם היה כתוב על כרעי המטה,
 יגד – יחתור את מקום השם, ויגנונו, ולאחר מכן יכול להשתמש
 בהם תשמיש חול. וקמיעות אלו שיש בהם שמות ודאי אינם פחותים
 מידות הכלים וכרעי המטה, ובודאי טעונים גניזה, ואם כן אין לומר
 שלענין דין זה הסתפקו בני הישיבה.
 מסיקה הגמרא: אלא נידון ספיקם היה לענין ליכנס בהן בבית
 הכסא, מאי, האם יש בהן קדושה ואסור – ואסור להכנס עמהם
 לבית הכסא, אז דילמא, אין בהן קדושה, ושרי – ומותר להכנס
 עמהם לבית הכסא.
 הגמרא מנסה לפשוט את הספק ממשנתנו: תא שמע רביה לספק זה,
 שנינו במשנתנו (לעיל ט) ולא יצא בשבת בקמיע בזמן שאינו בן
 המומחה, ומדויק מכך, הא בקמיע מן המומחה נפיק – יוצא מן
 בשבת. מוכיחה הגמרא: ואי אמרת קמיעין יש בהן משום קדושה
 ואסור להכנס בהן לבית הכסא, למה לא אסרו חכמים לצאת בהן,
 הרי זמנין דמיצטרף לבית הכסא – פעמים שיהא צריך להכנס לבית
 הכסא לעשות צרכיו, ויהא צריך להסיר מעל גופו את הקמיע, ויש
 לחוש שישכח ואתו לאיתווינהו בידו ארבע אמות ברשות הרבים,
 אלא בהכרח שאין בהם קדושה ומותר להכנס בהם לבית הכסא.
 דוחה הגמרא: לעולם יתכן שאסור להכנס בהם לבית הכסא, ואכן
 משום כך אסור לצאת בהם בשבת, ומה שמדויק ממשנתנו שמותר
 לצאת בקמיע מן המומחה, הכא במאי עסקינן, בקמיע של עיקרין
 – בקמיע העשוי משרשי סממנים, ואינו של כתב, שבו ודאי מותר
 להכנס לבית הכסא, ורק בקמיע זה התירו לצאת בשבת.
 מקשה הגמרא על דחיה זו: והתניא בפירוש בברייתא לעיל (ע"א),
 אחד קמיע של כתב ואחד קמיע של עיקרין מותרין לצאת בהן
 בשבת, וחזרה ההוכחה למקומה.
 הגמרא מנסה לדחות באופן אחר: אלא לעולם אסור להכנס בהם

בשרי – צמיד וקמפעת ויצא בו ברשות הרבים, משום מראית
 העין, שכיון שאין דרך המתרפאים לצאת בצורה זו, אינו נראה כמי
 שצריך אותו לרפואה אלא לתכשיט, והרי אינו תכשיט, לפי שאין
 עונדים אותו אלא לרפואה.
 מדברי ברייתא זו שאמרה 'איזהו קמיע מומחה כל שריפא ושנה
 ושילש' יש לשמוע, שאף אם כל שלושת הפעמים שריפא היו לאדם
 אחד, אף על פי כן נעשה הקמיע מומחה. מביאה הגמרא ברייתא
 נוספת, שיש להקשות ממנה סתירה על כך. מקשה הגמרא: והתניא
 בברייתא אחרת, איזהו קמיע מומחה שמותר לצאת בו בשבת, כל
 שריפא שלשה בני אדם באחד, הרי שאינו נעשה מומחה אלא אם
 כן הועיל לשלושה אנשים שונים.
 מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא – הברייתא השניה שהצריכה שירפא
 שלשה בני אדם, מדברת לענין למחויי נברא – לקבוע את מומחיות
 האדם שכתב אותם, שאם ריפא שלשה בני אדם על ידי שלשה מיני
 קמיעות שאינן דומים זה לזה, נעשה האדם שכתבם מומחה לכל מיני
 הקמיעות שיעשה לעולם, וכל קמיע שיצא מתחת ידו בחזקת שיועיל,
 ומותר לצאת בו בשבת, ולכך נקטה הברייתא שריפא שלשה בני
 אדם, כדי להשמיענו שמדובר בשלשה מיני קמיעות, לפי שסתם
 שלשה בני אדם חולים בשלש מחלות שונות, אבל אם לא כתב אלא
 מין אחד של קמיע לא נעשה האדם הכותב מומחה לגבי שאר מיני
 קמיעות. ובאופן זה שכתב שלשה מיני קמיעות, הקמיעות עצמם לא
 נעשו מומחים, ואם יכתבו על ידי אחר אינם בחזקת שיועילו. והא –
 הברייתא הראשונה שנאמר בה 'כל שריפא ושנה ושילש' משממע
 אפילו ריפא אדם אחד מחולי אחד, מדברת לענין למחויי קמיעא –
 לקבוע את מומחיות הקמיע, ולענין זה לחש אחד שנכתב שלש
 פעמים והועיל אפילו לאדם אחד, נעשה מין קמיע זה מומחה, ומותר
 לצאת בו בשבת.
 הגמרא מביאה כמה אופנים שהועילו הקמיעות שלש פעמים,
 ומפרטת באלו מהם האדם שכתבם נעשה מומחה, ובאלו מהם
 הקמיעות עצמם נעשו מומחים, ובאלו מהם שניהם נעשים מומחים:
 אמר רב פפא, דבר זה פשיטא לי, באופן שאדם אחד כתב תלת
 קמיעין – שלשה מיני קמיעות לתלת גברי – לשלשה אנשים החולים
 בשלשה מיני חולי, לכל חולה מין אחד של קמיע, והועילו תלתא
 תלתא זימני – וכל אחד מהקמיעות הועיל לאותו החולה שלש
 פעמים, הדין הוא, איתמחי נברא ואיתמחי קמיעא – שגם האדם
 שכתב את הקמיעות נעשה מומחה לכל מיני קמיעות שבעולם, שהרי
 כתב שלש מיני קמיעות והועילו. וגם מינים אלו של הקמיעות נעשים
 מומחים שאף אם אדם אחד יכתבם הרי הם בחזקת שיועילו, שהרי
 כל שלושת הקמיעות הועילו שלש פעמים.
 עוד אמר רב פפא: שבאופן שאדם אחד כתב תלתא קמיעין – שלשה
 מיני קמיעות לתלתא גברי – לשלשה אנשים, חד חד זימנא – וכל
 אחד מהקמיעות הועיל פעם אחת, גם בזה הדין פשוט, נברא איתמחי
 – האדם שכתבם נעשה מומחה לכל מיני קמיעות בעולם, שהרי
 הועיל בשלשה מיני קמיעות, אולם קמיעא לא איתמחי – הקמיע
 עצמו לא נעשה מומחה, ואם אחר יכתבנו אינו בחזקת שיועיל.
 עוד אמר רב פפא: שכמו כן הדין להיפך, באופן שאדם אחד כתב חד
 קמיעא – מין קמיע אחד, לתלתא גברי – לשלשה אנשים שחלו
 באותו החולי, שגם בזה הדין פשוט, קמיעא איתמחי – מין קמיע זה
 עצמו נעשה מומחה לאותו החולי, ואף אם יכתב על ידי אחר הרי
 הוא בחזקת שיועיל. אבל נברא לא איתמחי – האדם שכתבם לא
 נעשה מומחה לגבי שאר מיני קמיעות.
 אולם באופן אחד מסתפק רב פפא: בעי רב פפא, באופן שאדם אחד
 כתב תלתא קמיעין – שלשה מיני קמיעות לשלשה מיני חולי, לחד
 גברא – לאדם אחד שחלה שלש פעמים, מאי. מפרש רב פפא:
 קמיעא ודאי לא איתמחי – הקמיע עצמו ודאי לא נעשה מומחה
 לענין שיועיל אם יכתב על ידי אחר, שהרי כל קמיע לא ריפא אלא
 פעם אחת. אבל לגבי הנברא – האדם שכתבם, יש להסתפק, איתמחי

מקשה על כך הגמרא: וכי מותר להעבירו בידו, וְהַתְּנִיף בברייתא,
 רַבִּי אִשְׁשִׁינְיָ אָמַר, מותר לצאת בשבת כשהקמיע תלוי בצווארו או
 בזרועו או בשאר אברי הגוף, וּבְלִבְדִּי, שֶׁלֹּא יֵאָחֲזוּ בִידוֹ וְיַעֲבִירֵנוּ
 אַרְבַּע אַמּוֹת בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים, מפני שהקמיע אינו תכשיט לו אלא
 כשהוא דרך מלבוש. מבואר אם כן שאסור לטלטל את הקמיע ביד,
 וכיון שכן, חזרה ההוכחה למקומה, שאם אסור להכנס עמו לבית
 הכסא יש לחוש שמא יסירו ויטלטלנו, ויש לאסור לצאת בו לרשות
 הרבים.

מסיקה הגמרא, שיש לדחות את הראיה באופן אחר. דוחה הגמרא:
 לעולם יתכן שבסתם קמיע אסור להכנס לבית הכסא, ואסור לצאת
 בו בשבת, [אֲמַל] הָכָא בְּמֵאֵי עֲסָקִינוּ, בְּקַמִּיעַ שְׁהוּא מְחֻפָּה
 [מכוסה] בְּעוֹר, שאין גנאי אם נכנס בו לבית הכסא ולכן אין צריך
 להסירו, ולכן לא חששו חכמים שמא יבא להעבירו ברשות הרבים.
 מקשה הגמרא על דחיה זו: וְהָרִי תְּפִילִין דְּמְחֻפָּה עוֹר, שכן ארבע
 פרשיות תחובות בבתיים של עור, וְהַתְּנִיף בברייתא, הַנִּכְנָס לְבֵית
 הַכְּסָא לעשות צרכיו, חוֹלֵץ תְּפִילִין בְּרוּחוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, וְנִכְנָס.
 הרי שאין מועיל מה שהם מכוסים בעור להתיר להכנס עמהם לבית
 הכסא, ואם כן גם לגבי קמיעות, אם יש בהם קדושה ואסור להכנס
 בהם, לא יועיל מה שהם מכוסים בעור.

מתרצת הגמרא: הָתָם – הברייתא שאסרה בתפילין, אין זה משום
 הפרשיות שבתוכו, אלא מִשּׁוּם האות ש"ן הכוללת בעור הבית של
 ראש, דְּאָמַר אַבְנִי, ש"ן שֶׁל תְּפִילִין הִלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי היא שיש
 לעשותה, וְעוֹד אָמַר אַבְנִי, שֶׁדָּלָת שֶׁל תְּפִילִין העשוי בקשר תפילין
 של ראש, הִלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וְעוֹד אָמַר אַבְנִי, יוֹד שֶׁל תְּפִילִין
 התלוי כמין רצועה קטנה בקשר תפילין של יד, וראשה כפוף כמין
 יוֹד, הִלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי [וציור א]. ושלש אותיות אלו מצטרפות
 לשם קדוש "שדי", ומזמנת האותיות הללו שיש בהן קדושה ומגולות
 הן, אסור להכנס עם התפילין לבית הכסא. נמצא, שרק כשהקמיעות
 מכוסים בעור מותר להכנס עמהם לבית הכסא ומותר לצאת עמהם
 בשבת.

הגמרא מבארת את שלשת כלי המלחמה המוזכרים במשנתנו
 שאסור לצאת בהם בשבת. שנינו במשנתנו (לעיל 50): וְלֹא יֵצֵא אָדָם
 בשבת בְּשִׁרְיָו וְלֹא בְּקֶסֶדָּא וְלֹא בְּמִנְפִיִּים. מבארת הגמרא: שִׁרְיָו
 הוא וְרֶדָּא – מלבוש של מתכת שלובש על גופו כדי שלא ישלוט בו
 החרב. קֶסֶדָּא, אָמַר רַב שְׁהוּא סְנוּאֲרָתָא – כובע עור תחת כובע
 המתכת. מִנְפִּיִּים, אָמַר רַב שְׁהֵם פְּזֻמְקִי – אנפילאות של ברזל סביב
 הרגלים [וציור ב].

משנה

במשניות הקודמות נמנו סוגי תכשיטים ומלבושים שמן התורה מותר
 לצאת בהם בשבת לרשות הרבים, אלא שחכמים גזרו שלא לצאת
 בהם. ואילו במשנתנו נמנים דברים שהאסור לצאת בהם לרשות
 הרבים הוא מן התורה, גם בדרך תכשיט ומלבוש: לֹא תֵצֵא אִשָּׁה
 לרשות הרבים בְּמַחְטָה הַנְּקוּבָה ו– שיש נקב בראשה, ומשמשת
 לתפירת בגדים] התחובה בבגדה, וְלֹא בְּמַבְעֶת שִׁישׁ עָלֶיהָ חוֹתֶם
 העשוי לחתום בו אגרות, וְלֹא בְּכּוּלִיָּא – סיכה שקושרת בה מפתחי
 חלוקה, וְלֹא בְּכוּבֵלֶת – קשר שקשור בו בושם שריחו ערב, וְלֹא
 בְּצִלְחוֹת שֶׁל פְּלִימּוֹן – צלוחית התלויה בצוארה ויש בה שמן
 אפרסמון שריחו ערב, וְאִם יָצְתָהּ באחד מדברים אלו חֵיקֶת הַמָּאָה,
 כיון שאינם לא מלבוש ולא תכשיט, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְהַכְּמִים
 פְּזֻמְרִין מחטאות, אם יצאה לרשות הרבים בְּכוּבֵלֶת וּבְצִלְחוֹת שֶׁל
 פְּלִימּוֹן, משום שלדעתם הם תכשיטים, שהאסור לצאת בהם
 לרשות הרבים אינו אלא מדברגן.

גמרא

שנינו במשנה לעיל (50): שאשה אסורה לצאת בטבעת שאין עליה
 חותם, ואם יצאת אינה חייבת חטאת, ובמשנתנו שנינו שאשה

היוצאת בטבעת שיש עליה חותם, חייבת חטאת. הגמרא מבארת דין
 איש היוצא בטבעת: אָמַר עוֹלָא, וְחִילוּפִיהֶן בְּאִישׁ, כלומר, דין האיש
 הפוך מדין האשה, שאיש שיצא בטבעת שיש עליה חותם פטור
 מחטאת, ואם יצא בטבעת שאין עליה חותם, חייב חטאת.
 מדייקת הגמרא: אֲלָמָּא קִסְכָּר – מוכח שסובר עוֹלָא, שְׁכָל מִיָּדִי דְּחָזִי
 לְאִישׁ לֹא חָזִי לְאִשָּׁה – שכל דבר הראוי לאיש אינו ראוי לאשה,
 וּמִיָּדִי דְּחָזִי לְאִשָּׁה לֹא חָזִי לְאִישׁ – ודבר הראוי לאשה אינו ראוי
 לאיש. כלומר, שדבר הנחשב תכשיט או מלבוש לאיש אינו נחשב
 תכשיט או מלבוש לאשה, וכן להיפך. ואין אומרים שמכיון שאיש
 מתקשט בו, אף לגבי אשה יחשב כתכשיט.

מקשה הגמרא: מְתִיב רַב יוֹסֵף לעולא מברייתא ששנינו בה, הָרוּעִים
 יוֹצְאִין בשבת לרשות הרבים בְּשִׁשְׁקִין – במלבוש העשוי משק שדרכם
 להתכסות בו מפני הגשמים, וְלֹא הָרוּעִים בְּלִבְדִּי אָמְרוּ חכמים
 שמותרים לצאת בשקים, אֲלָּא כָּל אָדָם מותר לצאת כך, אֲלָּא לכך
 אמרו דין זה ברועים, מפני שְׁדִרְכָּן שֶׁל הָרוּעִים לְצֵאת בְּשִׁשְׁקִין. הרי
 שאף בגד המשמש לאנשים מסימים כרועים, נחשב כמלבוש לכל
 אדם אף שאין דרכו ללבוש בגדים אלו. וקשה לעולא, שאם כן טבעת
 שיש עליה חותם המשמשת כתכשיט לאיש, תחשב כתכשיט גם
 לאשה, וכן טבעת שאין עליה חותם המשמשת כתכשיט לאשה,
 תחשב כתכשיט גם לאיש, ושניהם יהיו פטורים אם יצאו בטבעת, בין
 אם יש בה חותם ובין אם אין בה חותם. מתרצת הגמרא: [אֲמַל] אָמַר
 רַב יוֹסֵף, אין ללמוד מכך שהשוו רועים לשאר בני אדם שאף
 מלבושי האיש והאשה שווים, מפני שְׁקִסְכָּר עוֹלָא, נָשִׁים עִם בְּפָנֵי
 עֲצָמָן הֵן, ומלבוש או תכשיט הראוי לאיש אינו נחשב ראוי לנשים,
 אבל רועים ושאר אנשים נחשבים עם אחד, ומלבוש הרועים נחשב
 כמלבוש הראוי לכולם.

הגמרא מקשה על דברי רב יוסף מברייתא: אֵיתִיבִיהּ אַבְנִי לרב יוסף,
 שנינו בברייתא, הַמּוֹצֵא תְּפִילִין בשבת, בשוק או בדרך, שאין
 התפילין משתמרים שם, בְּמִנְפִיִּין לעיר ולבית זוג זוג בדרך שלובשם
 בחול אחד בראשו ואחד בזרועו, וחולצן וחוזר ומניח זוג אחר עד
 שיכניס כולו, אַחֲדָּה הָאִישׁ וְאַחֲדָּה הָאִשָּׁה – בין האיש ובין האשה
 יכולים להכניסם באופן זה. וְאִי אָמַרְתָּ נָשִׁים עִם בְּפָנֵי עֲצָמָן הֵן,
 ומלבושי האנשים אינם נחשבים כמלבושים הראויים להן, אם כן
 קשה, וְהָאִי – והרי מצות הנחת תפילין מְצֻוֶת עֲשֵׂה שְׁהוֹמֵן גְּרָמָא הוא
 – שהוֹמֵן גורם למצוה שתבוא, שאין מניחים תפילין לא בלילה ולא
 בשבת, וְכָל מְצֻוֶת עֲשֵׂה שְׁהוֹמֵן גְּרָמָא נָשִׁים פְּטוּרוֹת, ואם כן אין
 התפילין מלבוש לאשה. ואף שנחשבים למלבוש האיש אין זה מועיל
 להחשיבם כמלבוש הראוי גם לנשים, שהרי נָשִׁים עִם בְּפָנֵי עֲצָמָן הֵן,
 וכיצד הותר לאשה להניח תפילין ברשות הרבים ולהכניסם לעיר.
 אלא בהכרח שאין הנשים עם בפני עצמן, וכל הנחשב מלבוש או
 תכשיט לאיש, אף לאשה ראוי הוא.

מתרצת הגמרא: הָתָם הברייתא נשנתה כדעת רבי מאיר, וּקְסָרִי רַבִּי
 מֵאִיר לִילָה זְמַן תְּפִילִין הוּא וְשִׁבְתָּ זְמַן תְּפִילִין הוּא – שמצות
 תפילין נוהגת הן בלילה והן בשבת, ומכיון שנוהגת בכל זמן, הָתָה לִיָּה
 – הרי היא מְצֻוֶת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הוֹמֵן גְּרָמָא, שהרי לעולם מניחים
 אותם ואין להם זמן קבוע, וְכָל מְצֻוֶת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הוֹמֵן גְּרָמָא נָשִׁים
 חִיבוֹת. ואם כן נחשבות התפילין כתכשיט הראוי אף לנשים, ומותר
 להם ללבשם ולהכניסם לבית.

הגמרא חוזרת לדון בדברי המשנה, שאשה שיצאה לרשות הרבים
 כשבאצבעה טבעת שיש עליה חותם, חייבת חטאת. מקשה הגמרא:
 מדוע אשה שיצאה בטבעת שיש עליה חותם חייבת חטאת, וְהָאִי
 הוֹצְאָה בְּלֹאֲחֶרֶץ יָד הִיא – הרי זו הוצאה שלא בדרך שבני אדם
 רגילים להוציא, ואין חייבים עליה חטאת. שאם אינה רגילה
 להוציא באצבעה טבעת שיש בה חותם, שאינה לא מלבוש ולא
 תכשיט, ודרך הוצאתה הוא כשהיא נוטלתה בידה. מתרצת הגמרא:
 אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה, משנתנו אינה עוסקת באשה רגילה שאין דרכה
 להוציא טבעת שיש בה חותם באצבעה, אלא בְּאִשָּׁה גְּזִירָתָא

שהיו עסוקים בו, הוא 'השנים' בְּמִדְקָן יָיִן, וכי גם אותו אסרו.
ובפירוש תענוג זה נחלקו רבי אמי ורבי אסי, חד אמר, שמזקי יין
זהו קְנִישְׁקִינִן – כלי זכוכית ארוך שיש לו שני קנים היוצאים מצדדיו,
כדי שיוכלו לשתות ממנו שני בני אדם יחד. וחד אמר ששתייה
במזקי יין, הפירוש שהיו מְזַדְקִין בְּוִסְתֵיהֶן זֶה לָזֶה – שהיו זורקים
את הכוסות מאחד לחבירו על ידי אומנות מיוחדת, בלא שישפך
מהיין בשעת הזריקה. ואם נאמר כדברי רב יוסף שכל תענוג אסור,
ידיה קשה, וכי קנישקנין הָיָי נְמִי דְאֶסֶר – האם גם בהם ידיה אסור
לשתות בזמן הזה, משום צער החורבן. והאי ו-והרין רַבָּה בַּר רַב
הוֹנָא אִיקְלָע לְבִי רִישׁ גְּלוּתָא, וְשָׂתָה רִישׁ גְּלוּתָא בְּקִנְיִשְׁקִינִי, וְלֹא
אָמַר לִיה וְלֹא מִידָּ – ורבה לא אמר לו כלום על כך, ומוכח מכך
שלא גזרו על כל התענוגים, ומיושבת קושיית רב יוסף שאף שכוונת
הפסוק 'ראשית שמנים ימשחו' היא על פליטון, לא גזרו בו חכמים
לאסור משום צער החורבן כשם שלא גזרו לאסור קנישקנין.
אָלֵא הכלל בזה, שכל מִידֵי דְאִית בֵּיה תַעֲנִיג וְאִית בֵּיה שְׂמֵחָה –
כל דבר שיש בו גם תענוג וגם שמחה, גָּזְרוּ דְרַבְּנָן ואסרוהו מפני צער
החורבן, אָבֵל מִידֵי דְאִית בֵּיה תַעֲנִיג וְלֹא בֵּיה שְׂמֵחָה – אבל דבר
שיש בו תענוג, אבל אין שמחה בעשייתו, לֹא גָּזְרוּ דְרַבְּנָן לאסור
משום צער החורבן. ולכן לא גזרו על שמן פליטון שיש תענוג
במשיחתו אבל אין בכך שמחה, ולא גזרו על שתיית יין בקנישקנין,
שאף שיש תענוג בשתייתו שיכולים שני בני אדם לשתות מכלי אחד,
אין שמחה בשתייה מכלי זה.
הגמרא מבאר פסוק נוסף שנאמר בפרשת התוכחה שהזכירה לעיל:
נֹאמַר בַּפִּסְקוּ (עמ' 1 ו ד), 'הַשִּׁבְכִים עַל מְשׁוֹת שֵׁן וּסְרָחִים עַל
עֲרִשׁוֹתָם'. ונחלקו אמוראים בבאור הפסוק, אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי
חֲנִינָא, לשון 'סרחים' מְלֻמָּד שֶׁהָיוּ מְשַׁתֵּינִין מִיָּם בְּפִנֵי מְשׁוֹתֵיהֶן
עֲרוּמִים, שהוא דבר מיאוס. מְנַהֵף בָּה רַבִּי אֲבָהוּ – תנא רבי אבא
על פירוש זה, אִי הָיָי – אם כך שזו היתה העבירה שבידם, הִיָּינוּ
דְּבָתֵיב – זה שנאמר בהמשך (שם 1 ו) שעונשם הוא 'לִבֵּן עֵתָה יִגְלוּ
בְּרֹאשׁ גְּלִיל', כיצד אפשר להבין עונש חמור זה, וכי מִשּׁוֹם דְּמִשְׁתֵּינִין
מִיָּם בְּפִנֵי מְשׁוֹתֵיהֶם עֲרוּמִים, יענשו כל כך שגָּלוּ בְּרֹאשׁ גְּלִיל, הרי
עונש חמור כזה אינו ראוי אלא על עבירה חמורה ביותר. אָלֵא אָמַר
רַבִּי אֲבָהוּ, יש לפרש פסוק זה באופן אחר, ש'סרחים' על ערשותם
אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ הַגְּבֵרִים וְהַנְּשִׁים אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים זֶה עִם זֶה,
ומתענגים בתענוגי האכילה שנמנו בפסוקים שקודם לכן, ומתוך
שאוכלים ושותים יחד עם נשי חבריהם, באים לידי זנות, ודוֹבְקִין
מְשׁוֹתֵיהֶן זוּ בְּזוּ וּמְחַלְפִין נְשׁוֹתֵיהֶן זֶה עִם זֶה, וּמְסַרְחִין עֲרִסְתָּם
בְּשִׁכְבָת זֶרַע שְׂאִינוּ שְׁלָחִין.
אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, וְאִמְרִי לָהּ בְּמִתְנִיתָא תָנָא – שכך שנינו בברייתא,
שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מְבִיאִין אֶת הָאָדָם לִידֵי עֲנִיּוֹת וְאֵלּוּ הֵן, הַמְשַׁתֵּין
מִיָּם בְּפִנֵי מְשׁוֹתָם, ועושה כך בשעה שהוא עָרוֹם, וּמְזַלְזֵל בְּנִמְלִיל
יָדָיו לסעודה, וְשֹׂאשְׁתּוֹ כוּעֵסַת עָלָיו מֵאֵד עַד כִּדִּי כִּךְ שֶׁמְקַלְלָתוֹ
בְּפִנֵּי.
מבאר הגמרא: מה שנאמר שהמשתין מִיָּם בְּפִנֵי מְשׁוֹתָם עָרוֹם מביא
לידי עניות, אָמַר רַבָּא לֹא אֶמְרִין אֵלָּא דְמִתְדַר אִפִּיה לְפִנְיֵיהּ –
כשמחזיר פניו כלפי מִתְדַר ומשתין שאו יש בזה מיאוס, ודבר זה גורם
לעניות, אָבֵל לְבָרָא – אבל אם משתין ופניו כלפי חוץ, לִית לֵן בָּהּ
– אין לחוש לעניות, מפני שהקילוח ניתו למרחוק, ואין מיטתו ננאסת
בכך. וְאִפִּילוּ באופן דְּמִתְדַר אִפִּיה לְפִנְיֵיהּ – שמחזיר פניו למיטתו,
נְמִי לֹא אֶמְרִין – גם כן לא אמרנו שדבר זה מביא לידי עניות, אָלֵא
אם משתין לְבָרָא ו-לארץ. אָבֵל אם משתין בְּמָנָא – בכלי, לִית לֵן
בָּהּ – אין לחוש לעניות, מפני שאין בזה מיאוס.
וּמְזַלְזֵל בְּנִמְלִיל יָדָיו, אָמַר רַבָּא, לֹא אֶמְרִין אֵלָּא דְלֹא מִשָּׂא יָדֵיהּ
בְּלָל – כשלא רחץ ידיו כלל, אָבֵל מִשָּׂא וְלֹא מִשָּׂא – אבל אם רחץ
ולא רחץ, כלומר שלא רחץ ידיו בריבוי מים, וכן לא שפשפם זו בזו,
אלא נטל ידיו מרביעית מים מצומצמת, לִית לֵן בָּהּ – בזה לא נאמר
שמביא לידי עניות, מפני שאף שלא הִדִּיר לִיטוֹל יָדָיו בִּשְׁפַע מִים, יֵצֵא

שואלת הגמרא: וּמֵאִי רַבִּי מֵאִיר – היכן נשנתה ברייתא זו שנחלק בה
רבי מאיר על רבי אליעזר ולא הזכירו בה דברי חכמים. עונה הגמרא:
דְּתַנֵּינָא, לֹא תַצֵּא אִשָּׁה לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים בְּמַפְתַּח שְׂפִירָה – במפתח
הנתון על אצבעה כעין טבעת, וְאִם יֵצֵאת חִיִּיבַת הַמָּאָה, דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹמֵר בְּכוֹבֶלֶת, וּבְצִלּוֹחִית שֶׁל פְּלִיטוֹן. מקשה
הגמרא: בְּכוֹבֶלֶת, מֵאֵן דְּבַר שְׂמָה – מי הזכיר את שמה, כלומר, מדוע
אמר רבי אליעזר את דעתו על ענין שרבי מאיר לא הזכירו כלל.
מתרצת הגמרא: שאי אפשר לפרש את הברייתא כמו שהיא כתובה,
אלא חֲסוּרֵי מַחְסָרָא וְהָיָי קָתַנִּי – יש ללמוד את הברייתא כאילו
היא חסירה, וכך יש לשנות בה, לא תצא אשה במפתח שבידה, וְכֵן
בְּכוֹבֶלֶת וְכֵן בְּצִלּוֹחִית שֶׁל פְּלִיטוֹן לֹא תַצֵּא, וְאִם יֵצֵאת בהם
חִיִּיבַת הַמָּאָה, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹמֵר מחטאת, אם
יצאה בְּכוֹבֶלֶת וּבְצִלּוֹחִית שֶׁל פְּלִיטוֹן. ועל ברייתא זו אמרו בגמרא
לעיל, שאף שרבי אליעזר מתיר לכתחילה לצאת בכובלת ובצלוחית
של פליטון, לא שנינו בה שרבי אליעזר 'מתיר', אלא 'פוסט' כיון
שדבריו נאמרו על דברי רבי מאיר המחייב חטאת, והוא פוסט.
ממשיכה הברייתא ומבארת: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים שְׂרָבִי אליעזר
פוסט את היוצאת בכובלת או בצלוחית של פליטון, בְּשֵׁשׁ בָּהֶם
בּוֹשֵׁם בתוך קשר הכובלת, או שיש שמן בתוך הצלוחית, שבאופן זה
הם משמשים כתכשית, אָבֵל אם אֵין בָּהֶם בּוֹשֵׁם או שמן, ויצאה
בהם לרשות הרבים, חִיִּיבַת חטאת, מפני שהכובלת והצלוחית עצמן
אינן תכשית, אלא משאוי.
מדייקת הגמרא: אָמַר רַב אָדָא בַּר אֲבָהָה, זֹאת אוֹמְרָת – מכך
ששנינו שאם אין בהם בושם חייבת על הוצאת הכלי, משמע שרבי
אליעזר סובר, שהמוציא אוֹכְלִין פָּחוֹת מִכְּשִׁיעוֹר בְּכָלִי, חִיִּיב על
הוצאת הכלי, ואף שיש מעט אוכל בתוך הכלי ורצונו היה להוציא
את האוכל, אין הכלי בטל לאוכל, וחייב. וחולק רבי אליעזר על
המשנה להלן (בב' עא) ששנינו בה, שבאופן זה פטור לגמרי כיון שהכלי
טפל לאוכלים. והראיה מהברייתא שכך היא דעת רבי אליעזר, דְּהָא
– שהרי הוצאת כובלת שאֵין בָּהּ בּוֹשֵׁם, פָּחוֹת מִכְּשִׁיעוֹר בְּכָלִי
דְּמִי – דומה להוצאת אוכל פחות מכשיעור גרוגרת בתוך כלי, שאף
את הכובלת מוציאה כדי שיועיל לה מעט הריח שנספג בה, והוא
פחות מכשיעור הוצאת בשמים, וְקָתַנִּי חִיִּיבַת – ושנינו שרבי אליעזר
מחייב על הוצאת הכובלת. שאין הכובלת בטילה למעט הריח שנספג
בה, וחייבת על הוצאתה. ומכאן למדנו שהמוציא אוכל שאין בו
גרוגרת בכלי, חייב על הוצאת הכלי, מפני שאין הכלי מתבטל
לאוכל המועט שבתוכו.
רַב אֲשִׁי אָמַר, יש לדחות את ראיית רב אדא בר אבהו, מפני
שְׁבַעֲלָמָא – באופנים רגילים שהוציא אוכלים פחות מכשיעור בכלי,
אִמְרָא לָהּ (אומר לך) שגם רבי אליעזר מודה שפִּטוֹר, שהכלי טפל
למעט האוכלים שבתוכו. וְשֹׂאשְׁתִּי הָכָא – ושונה הדין כאן בכובלת
שאין בה בושם, דְּלִיתֵיהּ לְמִשְׁאָא בְּלָל – שאין בה ממשות בושם
כלל, ואין הכלי טפל לדבר שאין בו ממש. ומכיון שאין הכלי טפל
לריח הבושם, כשהוציאו לרשות הרבים חייב על הוצאתו.
בפסוק המוכיח את ישראל שאינם נותנים לב לנבואות הפורענות
ועסוקים בתענוגים, נאמר (עמ' 1 ו) 'וְרִאשִׁית שְׂמֵנִים יִמְשְׁחוּ, כלומר,
סכים עצמם במבוחר שבשמנים. מבאר הגמרא: אָמַר רַב יְהוּדָה
אָמַר שְׂמוּאֵל, המבוחר בשמנים זֶה פְּלִיטוֹן – שמן אפרסמון. מקשה
הגמרא: מִתִּיב רַב יוֹסֵף, ששנינו בברייתא, שלאחר חורבן בית
המקדש השני גזרו לאסור כמה דברים מפני צער החורבן, וְאִף עַל
פְּלִיטוֹן גָּזְרַי רַבִּי יְהוּדָה בְּן בְּבָא, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חכמים. וְאִי אִמְרַת
שכוונת הפסוק לפליטון, ובשימוש בו יש מִשּׁוֹם תַעֲנִיג ולכן הוכיחים
הנביא על שמחתם שמתענגים בו אין נותנים לב לתוכחה. אם כן
אִמְרֵיהּ לֹא הוֹדוּ לוֹ חכמים לרבי יהודה בן בבא, שיש לאסור תענוג
כזה אחר החורבן. מתרצת הגמרא: אָמַר לִיה אֲבִי לרב יוסף,
וְלִמְעֵמֶיךָ שחכמים היו צריכים לאסור כל דבר שיש בו משום תענוג,
הָא דְּבָתֵיב – הרי כתוב בתחילת התוכחה (שם) שאחד התענוגים

בִּינֵן חֲדָלִי שְׁהוּא שְׁחֹר, כְּלוּמַר, בִּאשֶׁה שְׁחֹרָה או לְבָנָה. בְּמִסְבָּ
 וּמִיטָה שִׁמְסוּבִים עֲלֶיהָ בִּשְׁעַת אֲכִילָהּ רָחֵב, אוּ בְּמִסְבָּ קֶצֶר,
 כְּלוּמַר, בִּאשֶׁה שְׁמִינָה או כְּחוּשָׁה. בְּחֶבֶר מִזֵּב אוּ בְּחֶבֶר רַע, כְּלוּמַר,
 בִּאשֶׁה טוֹבַת מְרָאָה או לֹא. אֲמַר רַב חֲסִדָּא, וְכֹלֵן – וּבְכָל הַשְּׁאֵלוֹת
 הָאֵל, כּוֹנְנָתָם הִיתָה לְזִנּוּת.

הַגְמָרָא מְבִיאָה מֵאֲמַר בְּמַעֲלַת יְרוּשָׁלַיִם קוּדֵם הַחֹרֶב: אֲמַר רַחֲמֵה
 אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, עֲצֵי הַסֵּקָה שְׁבִירֵי־שָׁלִים, שֶׁל קִנְיָמוֹן הָיוּ, וּבִשְׁעָה
 שֶׁהָיוּ מְסִיקִין מִהֶן אֶת הַתְּנוּרָה, הָיָה רִיתֵן נִדְרָף בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.
 וּמִשְׁחָרְבָהּ יְרוּשָׁלַיִם נִגְזְזוּ, וְלֹא נִשְׁתַּיֵּר מַעֲצִים אֵלּוּ אֶלָּא חֲתִיכָה
 קִטְנָה בְּשַׁעֲרָהּ, וּמִשְׁתַּכַּח בְּגִזְיָה דְּצִמְצִמָא מְלָכְתָּא – וְהָיָה נִמְצָאָתָא
 בְּאוֹצְרוֹתֶיהָ שֶׁל צִמְצִמָא הַמַּלְכָּה.

משנה

מִשְׁתַּנּוּ דְנָה אוֹדוֹת סוּגֵי חִפְצִים אִם יֵשׁ בָּהֶם אִיסוּר הוֹצָאָה לְרִשּׁוֹת
 הָרִבִּים: לֹא יֵצֵא הָאִישׁ לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים לֹא בְּסִיף – חֶרֶב, וְלֹא בְּקֶשֶׁת,
 וְלֹא בְּתַרְסִים – מִגֵּן, וְלֹא בְּאֵלָהּ, וְלֹא בְּרוֹמַח וְצִוּר א – ב.ו. וְאִם יֵצֵא
 בְּאֶחָד מֵהֶם חָיִיב חֲטָאת מִשּׁוֹם אִיסוּר הוֹצָאָה לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים. רַבִּי
 אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תְּכַשִּׁימִין הֵן לֹא – כְּלִי הַמַּלְחָמָה נִחְשָׁבִים כְּתַכְשִׁיט.
 לְגַבּוֹר הַחֲגוּר בָּהֶם, וְאִינוּ חָיִיב עֲלֵיהֶם, וְכֵדִין כָּל הוֹצָאָה בְּתַכְשִׁיט.
 וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, אֵינָן אֵלָּא לְגִנָּא, שְׁנֵאֲמַר (שְׁעִיָּה ב ד) 'וּבְתַרְסֵי
 חֲרָבוֹתָם לֹא־תִהְיֶה' – כְּלִי חֲפִירָה] וְחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמִזְרוֹת, וְלֹא יֵשֵׁא
 גִּיז אֶל גִּיז חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה, דְּהֵינּוּ שְׁלַעֲתִיד לְבֹא
 יִכְתְּשׁוּ אֶת כְּלֵי הַמַּלְחָמָה כְּדִי לַעֲשׂוֹת מֵהֶם כְּלֵי עֲבוּדָה אֲדָמָה, כִּיּוֹן
 שְׁבוּמֵן הָהוּא לֹא יִתְקִימוּ יוֹתֵר מִלְחָמוֹת וְלֹא יִצְטָרְכוּ לַלְמוּד טַכְסִיסִי
 מִלְחָמָה. וְאִם כְּלֵי הַמַּלְחָמָה תַּכְשִׁיטִים הֵם, אֵין סִיבָה שֶׁיִּהְיוּ בְּטָלִים
 לַעֲתִיד, אֲלֹא בּוֹדָאִי שְׁאִינֶם חֲשׁוּבִים תַּכְשִׁיט, וְהוֹצָאָה בָּהֶם חָיִיב
 חֲטָאת.

מִמְשִׁיכָה הַמִּשְׁנָה: בִּירִית – צִמִּיד שְׁעוֹנֶדֶת הָאִשָּׁה בְּרַגְלֶיהָ מֵעַל לְבִתִּי
 שׁוּקִיָּה (גְּרַבִּיִּים) כְּדִי לְהִדָּקֵם שְׁלֹא יִפְלוּ וְיִתְגַּלּוּ שׁוּקִיָּה, מְהֻלָּה – אֵינָהּ
 מִקְבֵּלַת טוּמָאָה, וְיוֹצֵאִין בָּהּ בְּשִׁבְתָּהּ לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים, וְאֵין חוּשָׁשִׁים
 שְׁמָא תִּסְרִינָה לְהִרְאוֹתָהּ לְחִבְרָתָהּ וְתַעֲבִירֶנָּה אַרְבַּע אֲמוֹת בְּרִשּׁוֹת
 הָרִבִּים, שְׁהָיָה עֲלוּלָה לְגַלוֹת שׁוּקָה בְּכָר וּבּוֹדָאִי לֹא תַעֲשֶׂה כֵן. דִּין
 נּוֹסָף, בְּכָלִים, טָמְאִים – רֵאוּיִים לְקַבֵּל טוּמָאָה, וְאֵין יוֹצֵאִין בָּהֶן
 בְּשִׁבְתָּהּ.

גמרא

אֶחָד מְכַלֵּי הַמַּלְחָמָה שִׁמְנָתָה מִשְׁתַּנּוּ הוּא 'אֵלָה'. הַגְמָרָא מְבַרֶּרֶת
 מִדּוּ כְּלֵי זֶה: מֵאִי בְּאֵלָה – מִדּוּ 'אֵלָה', קוּלְפָּא – מִקָּל שֶׁל בִּרְזֵל
 שְׂרָאשׁוּ עֹגֵל כְּכֹדוֹר, הָעֲשׂוֹי לְהַכּוֹת בּוּ.

שִׁנּוּי בַּמִּשְׁנָה: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תְּכַשִּׁימִין הֵן לֹא, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים
 אֵינֶם אֲלֹא לְגִנָּא, שְׁנֵאֲמַר וּכְתוּבוֹת חֲרָבוֹתָם לֹא־תִהְיֶה וְחֲנִיתוֹתֵיהֶם
 לְמִזְמוֹרוֹת. הַגְמָרָא מְבִיאָה בְּרִייתָא הַמְּבַאֵרֶת תְּשׁוּבַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
 לְחֻכְמִים: תִּנָּא, אֲמַרְוּ לוֹ חֻכְמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְכִי מֵאֲחֵר
 דְּתַכְשִׁימִין הֵן לֹא מִפְּנֵי מָה הֵן בְּטָלִין לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחִי, הָרִי אֲפִשֵׁר
 שִׁישְׁמִשׁוּ לְתַכְשִׁיט. אֲמַר לָהֶן, לְפִי שְׁאִינִן צָרִיכִין בּוֹמֵן הָהוּא,
 שְׁנֵאֲמַר לְגַבִּי אוֹתָהּ תְּקוּפָה 'לֹא יֵשֵׁא גִיז אֶל גִּיז חֶרֶב'. שְׁוֹאֵלֶת
 הַגְמָרָא: עֲדִין לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְמָה הֵם בְּטָלִים, וְתַחֲוִי לְגִיז בְּעֻלְמָא –
 שִׁישְׁמִשׁוּ כְּלֵי מִלְחָמָה אֵלּוּ לְגִיז בְּלַבָּד. מְשִׁיבָה הַגְמָרָא: אֲמַר אַבְרָהָ,
 מִיִּדִּי דִּהְיוּ אֲשֶׁרְנָא בְּטִיתְרָא – דְּבַר זֶה דּוּמָה לְנֵר בְּצַהֲרִים, שְׁמַתוֹךְ
 שְׁאִין צָרִיכִים לוֹ אִינוּ נָאָה, וְרַק בְּלִילָה שְׁצִרִיכִים לְאוּרוֹ נָאָה הוּא. כֵּךְ
 גַּם כְּלֵי מִלְחָמָה, בּוֹמֵן הוּזָה שְׁהוּא עַת מִלְחָמָה וְצָרִיךְ לָהֶם, תַּכְשִׁיטִים
 הֵם לוֹ (אֵין כְּשֶׁנִּשְׁאָם שְׁלֹא לְצוּרֵךְ מִלְחָמָה), אֶךְ לַעֲתִיד לְבֹא לֹא יִהְיֶה
 לָהֶם מִשְׁמַעוֹת, וְשׁוּב לֹא יִשְׁמְרוּ אֲפִילוּ לְגִיז.

בְּרִייתָא נִתְבָּאָר שְׁנּוּבָאָה זֹו שִׁיטְטֵלוּ הַמַּלְחָמוֹת נֵאֲמַרְהָ לְיָמוֹת
 הַמְּשִׁיחִי. מְבִיאָה הַגְמָרָא שְׁעִנִּין זֶה שְׁנִי בַּמַּחְלֻקָּתָא אֲמּוֹרָאִים: וּפְלִיגָא
 דְּשְׁמוּאֵל – וּבְרִייתָא זֹו חוֹלֶקֶת עַל שְׁמוּאֵל, דְּאֲמַר שְׁמוּאֵל, אֵין הַבֵּד
 בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחִי, אֵלָּא שִׁיעָבוֹד גְּלִיּוֹת בְּלָבָד, כְּלוּמַר,

בְּיָמוֹת הַמְּשִׁיחִי לֹא יִהְיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְשׁוּעָבָדִים תַּחַת עוֹל הַגּוֹיִים, אֶךְ
 לֹא יִבְטֵל שׁוֹם דְּבַר מִמֶּנְהוּ שֶׁל עוֹלָם. וּמִנֵּין הַהוֹכָחָה לְכַךְ, שְׁהָרִי
 נֵאֲמַר (דְּבָרִים טו יא) 'כִּי לֹא יִחָדֵל אֲבִיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ', וּמִשְׁמַע
 שֶׁלְעוֹלָם יִהְיֶה עֲנִיּוֹת וְעֲשִׁירוֹת, וּמִצֵּד שְׁנֵי נֵאֲמַר בְּדַבְרֵי הַנְּבִיאִים עַל
 הָעֲתִיד לְבֹא 'וְלֹא יִהְיֶה כְּנַעֲנִי' – עֲנִי' עוֹד' (זְכַרְיָה יד כא), דְּהֵינּוּ שְׁלֹא
 יִהְיֶה בּוֹמֵן הָהוּא עֲנִיּוֹת, וְהֵיאֵךְ אֲפִשֵׁר לִישֵׁב סְתִירָה זֹו, אֲלֹא בְּהִכָּרָה
 לוֹמַר, שְׁדַּבְרֵי הַנְּבִיא 'וְלֹא יִהְיֶה כְּנַעֲנִי עוֹד' אֵינֶם מוֹסְבִים עַל יָמוֹת
 הַמְּשִׁיחִי שֶׁהֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְשֶׁכֵּן יָמִים אֵלּוּ הֵם בְּכָלֵל מִה שְׁנֵאֲמַר 'לֹא
 יִחָדֵל אֲבִיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ', אֲלֹא עַל עוֹלָם הַבָּא וְזִמְן תַּחֲתִית הַמִּתִּים].
 וְלְדַבְרֵיו, אֵף הַפְּסוּק 'וְכָתוּבוֹת חֲרָבוֹתָם' וגו', נֵאֲמַר לְעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא
 לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחִי וְהוּזָה שְׁלֹא כְּדַבְרֵי הַבְּרִייתָא. וּבְרִייתָא זֹו מְסִייעָ לִיהָ
 לְרַבִּי חִיָּיא בְּרַ אֲבָא. דְּאֲמַר רַבִּי חִיָּיא בְּרַ אֲבָא, כָּל הַנְּבִיאִים לֹא
 נִתְנַבְּאוּ דְּבָרֵי הַנְּחֻמוֹת אֵלָּא לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחִי, אֲכָל מִה שִׁיעֲשֶׂה
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם הַבָּא לְצַדִּיקִים, עֲוֹן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים
 וּלְתַדָּ' (שְׁעִיָּה סד א) – אֲפִילוּ עֵין שֶׁל נְבִיאִים לֹא שְׁלֹטָה לְרֹאוֹתָם וְזוֹלָת
 עֵינֵי שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

הַגְמָרָא מְבִיאָה נּוֹסָח אַחֵר בְּרִייתָא הַמְּבַאֵרֶת אֶת מַחְלֻקַּת רַבִּי
 אֱלִיעֶזֶר וְחֻכְמִים: וְאֵיכָא דְּאֲמַר, אֲמַרְוּ לוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְכִי מֵאֲחֵר
 דְּתַכְשִׁימִין הֵן לֹא מִפְּנֵי מָה הֵן בְּטָלִין לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחִי, אֲמַר לָהֶן אֵף
 לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחִי אֵינָן בְּטָלִין אֲלֹא לְעוֹלָם הַבָּא. וְלִפִּי לִשּׁוֹן זֹו, דַּעַת רַבִּי
 אֱלִיעֶזֶר וְשֵׁאֵף לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחִי אֵינֶם בְּטָלִים הֵינּוּ דְּשְׁמוּאֵל, וּפְלִיגָא
 – וְחֻלְקָה עַל שִׁיטתוֹ דְּרַבִּי חִיָּיא בְּרַ אֲבָא.

הַגְמָרָא מְבַאֵרֶת טַעְמוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַסּוֹבֵר 'תַּכְשִׁימִין הֵן לֹא': אֲמַר
 לִיהָ אַבְרָהָ לְרַב דִּימִי, וְאֲמַרְוּ לָהּ – יֵשׁ אוֹמְרִים שְׁאֲמַר זֹאת לְרַב אוֹרִיא,
 וְאֲמַרְוּ לָהּ שְׂרָב יוֹסֵף אֲמַר לְרַב דִּימִי, וְאֲמַרְוּ לָהּ שְׂרָב יוֹסֵף אֲמַר
 לְרַב אוֹרִיא, וְאֲמַרְוּ לָהּ שְׁאֲבִי אֲמַר לְרַב יוֹסֵף, מֵאִי טַעְמָא – מִדּוּ
 טַעְמֵי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאֲמַר תְּכַשִּׁימִין הֵן לֹא, דְּבִתְרִיב (תַּחֲזִילִים מִה ד)
 'הַגּוֹר חֶרֶבָּהּ עַל יַדָּהּ גְּבוּר הַחֶרֶב וְהַחֶרֶב', הָרִי מְבּוֹאָר שְׁחִגִּירַת חֶרֶב
 גִּיז הוּא לְגִיבּוֹר. מִקְשָׁה הַגְמָרָא: אֲמַר לִיהָ רַב בְּהֵנָּה לְמַר בְּרִיָּה דְּרַב
 הוֹנָא, הָאִי בְּדַבְרֵי תוֹרָה בְּתִיב – הָרִי פְּסוּק זֶה נֵאֲמַר לְגַבִּי שִׁינּוּן דְּבָרִי
 תוֹרָה, וְכוּנְתָהּ הַכְּתוּב הִיא שִׁיחָא אֲדָם וְזִיר לְחוּרָה הִיטָב עַל מִשְׁתָּנוּ
 שִׁיזְכְּרָנָהּ הִיטָב, וְתוֹהִיָּה מוֹזְמֶנֶת לוֹ לְהַבִּיא רֹאיהָ לְדַבְרֵיו וּלְנַצַּח
 בַּמַּלְחָמָתָה שֶׁל תוֹרָה, כְּמוֹ גְּבוּר הַחֲגוּר בְּחֶרְבוֹ, וְהוּזָה 'הוֹדוּ וְהִדְרִי',
 וְהֵיאֵךְ מְבִיאִים רֹאיהָ מִכָּאֵן שְׁכֵלִי מִלְחָמָה תַּכְשִׁיטִים הֵם. מְשִׁיבָה
 הַגְמָרָא: אֲמַר לִיהָ מִר בְּרִיָּה דְּרַב הוֹנָא לְרַב כְּהֵנָּה, אֵף עַל פִּי
 שְׁדוּרִשִׁים אֶת הַפְּסוּק לְגַבִּי דְּבָרִי תוֹרָה, מִכָּל מָקוֹם אֵין מְקַרָּא יוֹצֵא
 מִיִּדִּי פְּשׁוּטָא, כְּלוּמַר, עֲצֵם זֶה שְׁהַמְשִׁיל זֹאת הַפְּסוּק לְגְבוּר הַחֲגוּר
 בְּחֶרְבוֹ שְׁהוּא הוֹדוּ וְהִדְרִי, מוֹכִיב שְׁחִגִּירַת חֶרֶב תַּכְשִׁיט הוּא. שְׁאֵם לֹא
 כֵּן, אֵין מָקוֹם לְמַשֵּׁל.

הַגְמָרָא מְבִיאָה אֶת דְּבָרֵי רַב כְּהֵנָּה עַל תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁל מִר בְּרִיָּה דְּרַב
 הוֹנָא: אֲמַר רַב בְּהֵנָּה, בְּדִ הוֹינָא בְּרַ תְּמַנִּי סְרִי שְׁנִין – כִּשְׁהִייתִי בֵּן
 שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנִים, וְהָיָה מְלִינָא לִיהָ לְבִלְוִיָּה שֵׁ"ם – וְכִבֵּר
 לְמַדְתָּהּ אֶת כָּל הַשֵּׁם, וְלֹא הָיָה יִדְעָנָא – לֹא הִייתִי יוֹדַע דְּאֵין מְקַרָּא
 יוֹצֵא מִיִּדִּי פְּשׁוּטָא, עַד הִשְׁתָּא – עַד עַכְשִׁיו. מְבַאֵרֶת הַגְמָרָא: מֵאִי
 קָא מְשַׁמַּע לָן – מִה בֹא רַב כְּהֵנָּה לְהַשְׁמִיעֵנוּ בּוֹז, דְּלִינְמַר אֵינִישׁ –
 קוּדֵם יִלְמַד אֲדָם מִרְבוּ הֶרְבָּה מִשְׁנִיּוֹת וּבְרִייתוֹת, אֵף עַל פִּי שְׁאִינוּ מְבִין
 טַעְמָם, וְהָדָר לִיכְסֵּר – וְאַחֵר כֵּךְ יַחֲפֹשׂ אַחֵר סִבְרָתָם לְעַמּוּד עַל
 בּוֹרִיִּים. שְׁהָיָה רַב כְּהֵנָּה נִתְקַשֶּׁה בְּטַעְמוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר עַד עַתָּה,
 וְתַלְמוּדוֹ כְּבֵר הָיָה בִּידוֹ מְכַשְׁהִיהָ בֵּן שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה.

הַגְמָרָא מְמַשִּׁיכָה בְּדַבְרֵי אֲגֵדָה בְּמַעֲלַת הַלּוּמוּדִים תוֹרָה בְּחִבְרוֹתָא,
 וְנוֹתַנָּה סִימָן לְזִכְרוֹן הַמֵּאֲמָרִים: סִימָן וְרוֹת.
 אֲמַר רַבִּי יְרֵמְיָה אֲמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֻכְמִים הִתְחַדְּדִין
 זֶה לָזֶה בְּחֻלְקָה, שְׁשׁוּאֵלִים וּמְשִׁיבִים אוּ אֵת זֶה לֹא עַל מִנַּת לְקַפֵּחַ
 אֲלֹא כְּדִי לְהַתְחַדֵּד, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַלִּיחַ לָהֶם – מְבִיאֵם לִידִי
 הַצִּלְחָה בְּתוֹרָה וּמַגִּיעִים לְתַכְלִית הַחַיִּים הַנִּצְחִיִּים, שְׁנֵאֲמַר (תַּחֲזִילִים מִה)
 ה' 'וְהַחֶרֶב צִלַּח', אֵל תִּקְרִי 'וְהַחֶרֶב' אֵלָּא 'וְהַחֶרֶב', וְהֵינּוּ שְׁאֵלוּ
 הַמַּחְדָּרִים זֶה לָזֶה מְצַלִּיחִים. וְלֹא עוֹד, אֵלָּא שְׁעוֹלִין לְגְדוּלָה, שְׁנֵאֲמַר

שבת דף סג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קלה

אמר ליה רב הונא לרבין, דברין אינם נכונים, אלא אלו ואלו
בשפתם – בין בירית בין כבלים מונחים בשתי הרגלים, אלא שכאשר
נוטלים שתי ביריות ומטילין שלשלת ביניהן, נשתנה שמם ונעשו
'בבלים'.

מקשה הגמרא: ושלשלת שבו משויא ליה מנא – וכי השלשלת
שמונחים בבירית עושאתו לכלי שמשום כך תקבל טומאה וכמבואר
במשנתנו 'כבלים טמאים', הרי אף עם השלשלת, עדיין אין זה כלי
המשמש את האדם ואף לא תכשיט לאדם, ובאופן זה אין כלי מקבל
טומאה.

הגמרא מנסה לתרץ: ובי תימא – ואם תרצה לומר שכיון
שהשלשלת משמעת קול בהליכת האשה הרי היא מקבלת טומאה,
וכרפי שמואל בר נחמני, דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי
יוחנן, מניין למשמיע קול בבלי מתכות שהוא טמא – מנין שכלי
מתכות העשוי להשמיע קול, כגון פעמון התלוי בצואר הבהמה,
שמקבל טומאה, שנאמר (במדבר לא כז) בענין הכלים ששבו ישראל
במלחמת מדין 'כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהרו, אף כמי
נדה יתחטא' – כל כלי שדרך תשמישו הוא באש, כגון שמבשלים בו
או שצולים בו, צריך להגעילו באש כדי להפליט ממנו איסורי
מאכלים שנבלעו בו, וצריך גם לטהרו מטומאתו. ומתבת 'דבר'
המיותר יש לדרוש שאפילו כלי העשוי לדיבור במשמיע, כלומר
שאף כלי העשוי להשמיע קול בלבד, צריך לטהרו מטומאתו כיוון
שהוא מקבל טומאה, והוא הדין בכבלים שמקבלים טומאה מחמת
שמשמיעים קול.

דוחה הגמרא: הרי אין הכבלים שוים לפעמון, דבשלמא התם – שם
בפעמון מובן הדבר מה שמקבל טומאה, משום דקא בעו לה לבלא
– האדם צריך לקול הפעמון לדעת היכן בהמתו עומדת, וקעביד
מעשה – ובכך הכלי עושה מעשה המשמש את האדם ולכן מקבל
טומאה, אבל הקא – כאן בשלשלת מאי מעשה קעביד – איזה
תשמיש אדם היא עושה, הלא אינה משמשת אלא את הבירית.

מתרצת הגמרא: הקא נמי קא עביד מעשה – גם כאן עושה
השלשלת מעשה המשמש את האדם, דאמר רב רב הנה אמר
רבי יוחנן, משפחה אחת היתה בירושלים, שהיו פסיעותיהן נסות
– גדולות ורחבות, ומחמת כן היו בתולותיהן נושרות. עשו להן
בבלים, כלומר ביריות, והטילו שלשלת ביניהן כדי שלא יהיו
פסיעותיהן נסות, ושוב לא היו בתולותיהן נושרות. הרי שהכבלים
משמשים את האשה, ולכן אינם חשובים כתשמיש כלי אלא
כתשמיש אדם ומקבלים טומאה.

סוגייתנו פתחה בכך שרבין ורב הונא דנו בבאיור 'כבלים' לפני רב
ירמיה שישב ונמנם, עתה מביאה הגמרא את דברי רבי ירמיה בענין:
איתער בהו רבי ירמיה, אמר להו ישר, וכן אמר רבי יוחנן –
התעורר רבי ירמיה, ואמר לרבין ולרב הונא, פירושו של רב הונא
שכבלים היינו שמטילים שלשלת בין שתי הביריות הוא הישר והנכון,
וכן שמעתי מרבי יוחנן.

הגמרא מביאה דין נוסף בהלכות טומאה: בי אהא – כשבא רב דימי
מארץ ישראל, אמר בשם רבי יוחנן, מניין אנו למדים לארני שאין
בו אלא כל שהוא, שהוא טמא – מקבל טומאה, מ'צני' המונח על
מצחו של כהן גדול שהוא דבר קטן ביותר, ואף על פי כן מנה אותו
הכתוב בין בגדי הכהן גדול, ולמנוי שחשוב הוא כבגד ומקבל
טומאה.

מקשה הגמרא: אמר ליה אביי לרב דימי, וכי צני ארני הוא שאתה
לומד ממנו על שאר בגדים שטמאים בכל שהוא, והתנא בברייתא,
הצני היה עשוי במין מום של זהב, וירחב הטס שתי אצבעות,
ומוקף על המצח מאוזן לאוזן, וכתוב עליו 'קודש לה' בשתי שפתי
– בשתי שורות, וכדלהלן, יו"ד ה"א למעלה – השם בשלמותו וי"ד
ה"א וי"ז ה"א היה כתוב בשורה העליונה, וקודש למ"ד למטה –
'קודש ל' היה כתוב בשורה התחתונה, וכתבוהו באופן זה כדי שלא
להקדים שאר אותיות למעלה מן השם. ואמר רבי אליעזר ברבי

מרעיה חסד, ותיבת 'למס' מרמזת על כלב, שכן בלשון וניית קורין
לכלב 'למס', וכוונת הכתוב לפי דרשה זו היא, שכל המגדל 'למס'
דהיינו כלב מונע 'מרעהו חסד'. רב נחמן בר יצחק אמר, אדם זה
אף פורק ממנו יראת שמים, שנאמר בהמשך הפסוק 'וראת שדי
ועיזוב'.

הגמרא מביאה מעשה בענין גידול כלב: ההיא איתתא דעילא
להוא ביתא למיפא – אשה פלונית נכנסה לביתו של פלוני כדי
לאפות בצק בתנורו, ונטלה רשותו לזה. נכח בה פלגא – נכח בה
כלבו של בעל הבית ונבעתה, ומחמת ביעתותה איתעקר (י-נעקר)
ולדה מחיותו ומת. אמר לה מרי דביתא – אמר לה בעל הבית
ברצונו להניח דעתה, לא תידחלי – אל תיראי מהכלב, דשקילי
ניביה – שכן נטולות ממנו ניביו וארבע שיניים ארוכות שבהם הוא
נושרן ואינו יכול לישוך, ושקילין טופריה – ונטולות ממנו ציפרניו
ואינו יכול לסרוט. אמרה ליה האשה, שקולא מיבותיך ושדיא
אחורי – נטולה טובתך ומוטלת על הקוצים, כלומר אין נחמתך
מועילה לי כלום ואיני מחזיקה לך טובה על כך, כיון שכבר נד ולד
ונעקר ממקום חיותו.

הגמרא מביאה מחלוקת בין רב הונא וריש לקיש, אגב דברי ריש
לקיש שהובאו לעיל: אמר רב הונא, מאי דבתיב – מהו משמעות
הפסוק (קהלת יא ט) 'שמה כחור בילדותי, ויטיבך לבך בימי
בחרותיך, והלך בדרך לבך ובמראה עיניך, ודע כי על כל אלה
יבאך האלהים במשפט', והרי לכאורה אין כוונת הפסוק מובנת,
שתחילתו אומר לאדם לשמוח בילדותו ולהטיב לבו וללכת אחר
מראה עיניו, וסופו מזהירו שעתיד ליתן על כך את הדין. אלא בוודאי
שיש לחלק את הפסוק לשנים באופן זה, עד כאן – עד 'ודע כי על כל
אלה וגו', הם דברי יצר הרע המפתהו לעשות דברים אלו, מכאן
ואילך – מ'ודע וגו' הם דברי יצר טוב המזהירו שעתיד ליתן על כך
את הדין. ריש לקיש אמר באופן אחר, עד כאן דיבר הכתוב בנוגע
לדברי תורה – לתלמוד תורה, מכאן ואילך מדבר בנוגע למעשים
טובים – לקיום מצוותיה, וכך הוא פירוש הפסוק, למוד בשמחה
ובטוב לבב, ובהבנת הלב, כפי ראות עיניך, ודע כי על כל מה
שלמדת, סופך ליתן את הדין אם לא תקיימם.

שנינו במשנה: 'בירית מהורה ויוצאים בה בשבת, כבלים טמאים ואין
יוצאים בהם בשבת'. הגמרא להלן דנה מהו 'בירית': אמר רב יהודה,
בירית זו אצבעה – צמיד שעונדת האשה בזרועה. מקשה הגמרא:
מתיב (הקשה) רב יוסף, הרי שנינו במשנתנו 'בירית מהורה ויוצא
בה בשבת', ומבואר בה שאין הבירית מקבלת טומאה, ואילו אצבעה
ממאה היא – ואצעדה הרי מקבלת טומאה, והיאך אם כן אפשר
לומר שבירית זו אצעדה.

מתרצת הגמרא: אין כוונת רב יהודה לומר שבירית היא אצעדה
ממש, אלא אלא קאמר – כך היא כוונתו, בירית תחת אצבעה
עומדת – בירית עומדת ברגל האשה במקום שעונדת הצמיד
שבוזרוע, והיינו שהאשה עונדת את הבירית מעל בתי שוקיה (גרייט)
כדי להחזיקם שלא יפלו ויראו שוקיה, וכמו הצמיד שעונדת אותו
מעל שרוליה (וכן היה מנהגם) כדי שלא יתגלו זרועותיה כשמרימה
ידיה כלפי מעלה. והטעם לכך שאין הבירית מקבלת טומאה הוא,
שכיון שאין הבירית משמשת לא כתכשיט לאדם ולא ככלי
תשמיש לאדם עצמו, אלא משמשת את הבתי שוקיים, הרי היא
כלי המשמש כלי שאינו מקבל טומאה. והטעם שיוצאת בה בשבת
הוא, מפני שצורך לבישה היא ויש לה דין מלבוש.

הגמרא מבארת מה הם 'כבלים': יתיב רבין ורב הונא קמיה דרב
ירמיה, ויתיב רב ירמיה וקא מנמנמ, ויתיב רבין וקאמר – רבין
ורב הונא ישבו לפני רב ירמיה שישב ונמנם, ופתח רבין ואמר, בירית
וכבלים השנויים במשנתנו, דבר אחד הם, דהיינו צמיד שהאשה
מנחת מעל בתי השוקיים שלא יפלו, וההבדל ביניהם הוא, ש'בירית'
הוא כינוי לאופן שמניחתה פרגל אחת, ו'כבלים' היינו כשמוניחתם
בשתיים.

1 **פְּלִי' פְּלִי' מְהֵרָם** – דין זה נלמד בגזירה שוה 'כלי כלי' משרץ,
2 כלומר, בפרשת מדין נאמר 'כל כלי מעשה', ובפרשת טומאת שרץ
3 נאמר (ויקרא יא לב) 'כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם', מה כלי האמור
4 בשרץ מקבל טומאת שרץ, אף כלי האמור בפרשת מדין מקבל
5 טומאת שרץ, ו'כלי' האמור כאן כולל גם 'אריג ותכשיט כל שהוא',
6 כפי שנתרבה מ'כל' כלי מעשה.

7 שנינו בברייתא: **מוֹקֵף שֶׁקַּע עַל הַבְּגָד, שְׂמִימָא מְשֻׁם אֲרִיג, הגמרא**
8 מבררת את דברי הברייתא. שואלת הגמרא: **אֲמַר – וְכִי בְּגָד לְאוֹ**
9 **אֲרִיג הוּא, והרי אף הבגד אריג הוא, וכיצד יטמא אם כן השק ולא**
10 **ידיה טמא באותו אופן הבגד.**

11 משיבה הגמרא: **הֲכִי קֶאָמַר – כִּךְ הִיא כוונת הברייתא, מוֹקֵף – נוסף**
12 **בחומרתו שֶׁקַּע עַל הַבְּגָד, שאם קלע קליעה קטנה מנוצה של עזים**
13 **לתלות בה תכשיט על צואר בתו, אֲפֹה עַל פִּי שְׂאִינֵי אֲרִיג – שנעשה**
14 **על ידי קליעה ואינו ארוג, טִמָּא כְּדִין אֲרִיג, כיון שזה דרך עשיית**
15 **תכשיט זה, וזו נקראת אריגתו. וקליעה של נוצות נכללת בשם שק,**
16 **וזו היא חומרתו של שק שטמא אף בקליעה כעין זו, אבל בגד אינו**
17 **טמא אלא כשנעשה אריג ממש.**

18 מבררת הגמרא: **לְמָאִי חֵזִי – לשם איזה תכשיט ראויה קליעה קטנה**
19 **כזו. משיבה הגמרא: אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שֶׁכֵּן עָנִי קוֹלֵעַ שְׁלֹשׁ נִימִין –**
20 **שלשה חטיטס טוויים מנוצות של עזים שצבעום, וְתוֹלָה אותם**
21 **לתכשיט בְּצִוָּאָר בְּתוֹ.**

22 הגמרא מבררת מה הוא שק ומה נכלל בו: **הֲנֵנוּ רִבְּזֵן – שנינו**
23 **בברייתא, אמר הכתוב בטומאת כלים (ויקרא יא לב) 'וְכָל אֲשֶׁר יַפֵּל עָלָיו**
24 **מִמֶּה בְּמָתֵם יִטְמָא מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בָּגָד אוֹ עוֹר אוֹ שֶׁק' – כל דבר אשר**
25 **יפול עליו מן הדברים הטמאים האמורים בכתוב קודם לכן, יטמא.**

26 מבררת הברייתא: ממה שאמר הכתוב 'שק', **אִין לִי לטמא אֶלָּא שֶׁק**
27 **העשוי ללבוש, מִנִּינִי לְרִבּוּת אֶת הַקִּילֶקְלֶה – חגורה שעל חוזה הסוס**
28 **שקושרים בה את האוכף, שכשהבהמה עולה בהרים לא ירד האוכף**
29 **על זנבה, וְאֵת הַחֶבֶק – רצועה שעל בטן הסוס שקושרים בה את**
30 **האוכף. ואף הם עשויים מנוצות של עזים טוויים וארוגים. ומנין שגם**
31 **הם חשובים כשק ומקבלים טומאה. תְּלָמוּד לומר 'אוֹ שֶׁק', ייתר**
32 **הכתוב תיבת 'או' לומר שאף אלו מקבלים טומאה. יָבֹול – שמה**
33 **תאמר אם כן, שְׂאִינֵי מְרַבָּה מתיבת 'או' אף אֶת הַחֶבֶלִים, וְאֵת**
34 **הַמְּשִׁיחוֹת – חבלים שעשויים למדידה העשויים מנוצות של עזים**
35 **קלועות, שאף הם יהיו טמאים. תְּלָמוּד לומר 'שֶׁק', ויש לך ללמוד**
36 **מכאן, מֶה שֶׁק הוּא טוּוֹי וְאֲרִיג, אֲפֹה כָּל טוּוֹי וְאֲרִיג, אבל חבלים**
37 **ומשיחות שאינם טוויים אינם מקבלים טומאה.**

38 עתה דנה הברייתא לענין טומאת שק בטומאת מת: **הֲרִי הוּא –**
39 **הכתוב אֲמַר אחר מלחמת מדין בטומאת מַת (במדבר לא ב) 'וְכָל בְּגָד**
40 **וְכָל כְּלִי עוֹר וְכָל מַעֲשֵׂה עֵצִים' וגו' וְכָל כְּלִי עֵץ תִּתְחַמָּאוּ, תיבת**
41 **'וכל' האמורה במעשה עזים יתירה היא, למה נאמרה, אלא לרבות**
42 **את הַקִּילֶקְלִי וְאֵת הַחֶבֶק שאף שאינם לבוש לאדם, מכל מקום**
43 **טמאים הם הוואיל ואף הם מעשה עזים, שנעשים מנוצה של עזים.**

44 מבררת הברייתא: **יָבֹול שְׂאִינֵי מְרַבָּה – שמה תאמר אם כן שנרבה אף**
45 **אֶת הַחֶבֶלִים וְאֵת הַמְּשִׁיחוֹת, שגם הם מעשה עזים, ואף שאינם**
46 **טוויים. הברייתא מנסה למעט את החבלים והמשיחות מקבלת**
47 **טומאת מת מכוח בנין אב: וְדִין הוּא, שלא נרבה את החבלים**
48 **והמשיחות, ואין צריך כתוב מיוחד למעט זאת, משום שְׂמִימָא הכתוב**
49 **את השק שהוא מעשה עזים בְּשֶׁרֶץ, וְשִׂמָּא הכתוב מעשה עזים**
50 **בְּמַת, ויש ללמוד בבנין אב, מֶה מִצִּינֵי בְּשִׂמָּא הכתוב בְּשֶׁרֶץ, לֹא**
51 **טִמָּא אותו אֶלָּא כשהוא טוּוֹי וְאֲרִיג, אֲפֹה בְּשִׂמָּא בְּמַת, לֹא טִמָּא**
52 **אֶלָּא טוּוֹי וְאֲרִיג, אבל חבלים ומשיחות שאינם טוויים אינם טמאים.**
53 **דוחה הברייתא: הֵן – וכי טומאת שרץ וטומאת מת שווים הם**
54 **בחומרתם, אִם הִיָּקַל הכתוב בְּטִמָּא שֶׁרֶץ שאינו מיטמא אלא טווי**
55 **ואריג, מפני שְׁהִיָּא טומאה קְלָה – שהטמא בטומאת שרץ טובל**
56 **באותו יום ולערב הוא טהור, וכי נִקְיָל גם בְּטוּמָאָת הַמַּת שְׁהִיָּא**
57 **חֲמוּרָה – שהנטמא מן המת טמא שבעת ימים.**

58 הברייתא דורשת גזירה שוה למעט את החבלים והמשיחות מקבלת
59 טומאת מת: **תְּלָמוּד לומר, 'בְּגָד וְעוֹר' 'בְּגָד וְעוֹר' בין בטומאת שרץ**
60 **ובין בטומאת מת כדי לדרוש מהן גזירה שוה, נֶאֱמַר 'בְּגָד וְעוֹר'**
61 **בְּשֶׁרֶץ (ויקרא יא לב), וְנֶאֱמַר 'בְּגָד וְעוֹר' בְּמַת (במדבר לא ב), מֶה 'בְּגָד**
62 **וְעוֹר' הָאֲמוּר בְּשֶׁרֶץ לֹא טִמָּא הכתוב אֶלָּא טוּוֹי וְאֲרִיג, אֲפֹה 'בְּגָד**
63 **וְעוֹר' הָאֲמוּר בְּמַת לֹא טִמָּא אֶלָּא טוּוֹי וְאֲרִיג, אבל חבלים**
64 **ומשיחות שאינם טוויים אינם מקבלים טומאה. הברייתא ממשיכה**
65 **דורשת מכוח אותה גזירה שוה דין בטומאת שרץ בטומאת מת: וְכֵה**
66 **'בְּגָד וְעוֹר' הָאֲמוּר בְּמַת טִמָּא הכתוב כָּל מַעֲשֵׂה עֵצִים שהוא טווי**
67 **וארוג, ומרבים גם את הקילקלי והחבק, אֲפֹה 'בְּגָד וְעוֹר' הָאֲמוּר**
68 **בְּשֶׁרֶץ טִמָּא בהם הכתוב כָּל מַעֲשֵׂה עֵצִים.**

69 עתה מבררת הברייתא מנין לנו לרבות דברים הבאים משאר
70 הבהמות: **אִין לִי ללמוד לטמא אֶלָּא דְּבַר הַבָּא מִן הָעֵצִים, מִנִּינִי**
71 **לְרִבּוּת לטומאה אף דְּבַר הַבָּא – הנעשה מִזֵּנֶב הַפֶּסֶם וּמִזֵּנֶב הַפֶּה,**
72 **תְּלָמוּד לומר בטומאת שרצים 'אוֹ שֶׁק', תיבת 'או' באה לרבות אף**
73 **את הנעשה מזנב הסוס ומזנב הפרה.**

74 מקשה הגמרא: וכי תיבת 'או' יתירה היא, **וְהָא אִפְּקִינָהּ – והרי כבר**
75 **הוצאת אותה ללמוד לְקִילֶקְלִי וְחֶבֶק שאף הם מקבלים טומאה.**
76 מתרצת הגמרא: **הֲנִי מִלִּי – דרשה זו לרבות את הקילקלי והחבק**
77 **נאמרה, מִקְמִי דְלִיתִיה – קודם שהבאת את הגזירה שוה, הִשְׁתַּמָּה**
78 **דְּאִתִּי – אבל כעת שבאה הגזירה שוה ואנו למדים טומאת שרץ ממת**
79 **לרבות את הקילקלי והחבק, תיבת 'או' האמורה בשרץ אִיִּיתוּר לִיה**
80 **– יתירה היא, ואפשר ללמוד ממנה את הנעשה מזנב הסוס והפרה.**
81 הברייתא מבררת כיצד יש ללמוד משרץ, שהנעשה מזנב הסוס
82 והפרה מטמא אף במת: **וְאִין לִי ללמוד שהנעשה מזנב הסוס והפרה**
83 **מיטמא, אֶלָּא בְּשֶׁרֶץ, אבל אם נטמא בְּטוּמָאָת מַת מִנִּינִי שהוא טמא.**
84 **והרי לא למדנו דין זה אלא מיייתור תיבת 'או' האמורה בשרץ.**

85 הברייתא מנסה ללמוד דין זה בבנין אב: **וְדִין הוּא, ואין צריך ייתור**
86 **מיוחד לכך, שהרי טִמָּא הכתוב מעשה עזים בְּמַת, וְטִמָּא הכתוב**
87 **את הנעשה מעזים בְּשֶׁרֶץ, מֶה בְּשִׂמָּא בְּשֶׁרֶץ, עֲשֵׂה – החשיב**
88 **הכתוב דְּבַר הַבָּא מִזֵּנֶב הַפֶּסֶם וּמִזֵּנֶב הַפֶּה כְּמַעֲשֵׂה עֵצִים, אֲפֹה**
89 **בְּשִׂמָּא בְּמַת, עֲשֵׂה דְּבַר הַבָּא מִזֵּנֶב הַפֶּסֶם וּמִזֵּנֶב הַפֶּה כְּמַעֲשֵׂה**
90 **עֵצִים.**

91 דוחה הברייתא: **הֵן – וכי הדברים שווים הם, אִם הִרְבָּה הכתוב**
92 **טומאת דבר הבא מזנב הסוס ומזנב הפרה בְּטוּמָאָת עֶרֶב – בטומאה**
93 **שנטהרים ממנה לערב שְׁהִיָּא מְרֻבָּה – שהלכתה שכחה בכל מיני**
94 **טומאות, וכי נִרְבָּה זה גם בְּטוּמָאָת שְׂכָעָה – בטומאה שאין נטהרים**
95 **ממנה אלא לאחר שבעה ימים שְׁהִיָּא מוֹעֲצָת – שאין הלכתה מוציה**
96 **אלא בנוגע במת בלבד.**

97 משיבה הברייתא: **תְּלָמוּד לומר 'בְּגָד וְעוֹר' 'בְּגָד וְעוֹר' לְגִזְרָה שוה**
98 **– אין דין טומאת מת בדבר הנעשה מזנב הסוס ומזנב הפרה נלמד**
99 **מסברה מטומאת שרץ אלא בגזירה שוה, נֶאֱמַר 'בְּגָד וְעוֹר' בְּשֶׁרֶץ,**
100 **וְנֶאֱמַר 'בְּגָד וְעוֹר' בְּמַת, מֶה 'בְּגָד וְעוֹר' הָאֲמוּר בְּשֶׁרֶץ, עֲשֵׂה בו**
101 **הכתוב דְּבַר הַבָּא מִזֵּנֶב הַפֶּסֶם וּמִזֵּנֶב הַפֶּה כְּמַעֲשֵׂה עֵצִים, אֲפֹה 'בְּגָד**
102 **וְעוֹר' הָאֲמוּר בְּמַת, עֲשֵׂה דְּבַר הַבָּא מִזֵּנֶב הַפֶּסֶם וּמִזֵּנֶב הַפֶּה**
103 **כְּמַעֲשֵׂה עֵצִים.**

104 הגמרא מבררת את הגזירה שוה האמורה בברייתא. אומרת הגמרא:
105 **וּבְגָד וְעוֹר האמור בשרצים וטומאת מת מוֹפְנָה הוא לגזירה שוה,**
106 **ואינו נצרך לגוף הכתוב, דָּא לֹא – שאם אין הוא מוֹפְנָה, אי אפשר**
107 **ללמוד את הבא מזנב הסוס ומזנב הפרה בטומאת מת מטומאת שרץ,**
108 **משום שְׂאִינֵי מְרַבָּה – יש לפרוך את הגזירה שוה, ולומר מֶה**
109 **לְשֶׁרֶץ שטומאת חמורה שָׁבֵן השרץ מְטִמָּא בְּכַעֲדִישָׁה, לכן מטמא**
110 **אף את אלו, אבל המת שאינו מטמא אלא בבית לא החמירו בו**
111 **לטמאות את הבא מזנב הסוס ומזנב הפרה. אמנם כיון שהוא מופנה**
112 **לגזירה שוה, הרי זה כאילו נכתבה דרשה זו בפירושו בתורה ואין**
113 **משיבין עליה.**

114 מבארת הגמרא: **לֹא – באמת אִפְּנוּי מוֹפְנֵי – בגד ועור מופנים הם,**

ותסירם ותעבירם ברשות הרבים. לכן צריכא – צריכה המשנה
להשמיע שבכל אלו מותרת לצאת, כיון שכרכה בהם את שעה
מתחילה שיהיו על שעה תמיד, ואין חשש שתסירם מראשה.
הגמרא מביאה ברייתא המבארת באיזה שער מותר לצאת ובאיזה
אסור: תנא בברייתא, מותר לאשה לצאת בשער אשה אחרת, ובלבד
שלא תצא ילדה – אשה צעירה ששערותיה שחורות בחוטי שער של
אשה זקנה ששערותיה לבנות, וזקנה לא תצא בחוטי שער של ילדה,
כיון ששערות שחורות המונחות על שערות לבנות, או לבנות
המונחות על שחורות, הוא דבר מאוס, ויש לחשוש שמא יבואו
ללעוג לה משום כך, ותסירם ותעבירם ברשות הרבים.
מקשה הגמרא: בשלמא – אמנם מובן מה שצריכה הברייתא
להשמיענו שזקנה אסורה לצאת בשער של ילדה, כיון ששער שחור
שבח הוא לה, ודרכה לצאת בו אף בחול, ולכן הוצרכה הברייתא
להשמיע שבשבת אסורה, שמא יבואו ללעוג לה ותסירנה, אלא את
הדין שילדה אסורה לצאת בשער של זקנה, אמאי – מדוע הוצרכה
להשמיענו, הרי גמא הוא לה, וממילא אין דרכה לצאת בשערות
אלו כלל אף בחול, ואין צריך להשמיענו שאסורה לצאת בהן בשבת.
מתרצת הגמרא: אכן לא הוצרך התנא להשמיע את הדין השני, ורק
אידי דתנא – אגב ששנה התנא שזקנה אסורה לצאת בשער של
ילדה, תנא גמי – שנה גם שילדה אסורה לצאת בשער של זקנה.
שנינו במשנה: יוצאה אשה בכבול וצפא נכרית לחצר.
הגמרא מביאה מחלוקת האם מותר לצאת לחצר גם בשאר הדברים
שנאסרו לעיל (טז). לצאת בהם לרשות הרבים בשבת: אמר רב, כל
דבר שאסרו חכמים לצאת בו לרשות הרבים בשבת, כגון חוטי צמר
ופשתן ושאר הדברים השנויים בתחילת הפרק (סז), אסור לצאת בו
אף לחצר, שמא תשכח ותצא בהם לרשות הרבים, חוץ מכבול
וצפא נכרית, שדווקא בהם התירה משנתנו לצאת לחצר, מהטעם
שיתבאר להלן.
ורבי ענני בר ששון משמיה (בשמו) דרבי ישמעאל אמר, הכל –
כל הדברים שנאסרו במשנה לעיל (סז) לצאת בהם לרשות הרבים
בשבת, דינם בכבול ופאה נכרית, שלחצר מותר לצאת בהם.
הגמרא מקשה על שיטת רבי ענני בר ששון במשנתנו: תנן במשנתנו,
יוצאה אשה בכבול וצפא נכרית לחצר. בשלמא לרב ניהא –
אמנם מובן הדבר לרב, שלדבריו מיושב מדוע אמרה המשנה דין זה
רק בכבול ופאה נכרית ולא בשאר הדברים שנאסרו במשנה לעיל
לצאת בהם לרשות הרבים, כיון שבהם אכן לא הותרה לצאת אף
לחצר, אלא לרבי ענני בר ששון הסובר שבכולם מותרת לצאת
לחצר, קשיא מדוע אמרה המשנה דין זה רק בכבול ופאה נכרית,
ולא בשאר הדברים.
מתרצת הגמרא: רבי ענני בר ששון משמיה דמאן קאמר ליה –
בשמו כל מי אמר זאת, הלא משמיה (בשמו) דרבי ישמעאל בר
יוסי, והרי רבי ישמעאל בר יוסי תנא הוא, ופליג – וחלק על התנא
של משנתנו שהתיר לצאת לחצר רק בכבול ופאה נכרית, וסבר
שבכל התכשיטים מותרת.
הגמרא מבררת את טעמו של רב שחילק בדין זה בין כבול ופאה
נכרית לשאר תכשיטים: ולשיטת רב, מאי שנא הני – במה שונים
כבול ופאה נכרית שדווקא בהם התירו לה לצאת לחצר משאר
תכשיטים שלא התירו לה לצאת בהם.
משיבה הגמרא: אמר עולא, התירו לה רק מעט קישוטים נאים אלו
בדי שלא תתנהג על בעלה. ובדעתה בברייתא שחששו חכמים
לכך, נאמר לגבי נדה (ויקרא טו ז) 'והיה בנדה', וזקנים הראשונים
אמרו בפירוש הכתוב, שהוא כמשמעו, שתהא מנודה ומורחקת
מבעלה, והיינו שלא תבטל – שלא תעביר מכוול סביב עיניה
ליפותן, ולא תפקים – ולא תעביר צבע אדום על פניה, ולא תתקשט
בבגדי צבעונין. עד שפא רבי עקיבא ולימך, שאם בן – אם תפרש
כך כוונת הכתוב, הרי אתה מננה על בעלה, ועל ידי כך נמצא
שלבסוף בעלה מנרשה משום איוו סיבה. אלא, מה תלמוד לומר –

שגנו עיניהם מן הערוה – נהנו במראית העין מן העריות.
הגמרא מביאה דרשה נוספת בענין זה: אמר רב ששת, מפני מה
מנה הכתוב תכשיטין שפחוץ – טבעת שבאצבע שהוא מקום גלוי,
עם תכשיטין שפפנים – כומו. לומר לה, כל המסתכל באצבע
קמנה של אשה, שהוא מקום טבעת, כאלו המסתכל במקום
התורפה (הערוה) שהוא מקום כומו.

משנה

המשנה מבארת במה מותר לאשה לצאת לרשות הרבים בשבת:
יוצאה אשה – מותר לאשה לצאת לרשות הרבים בשבת בחוטי
שער – כשעל ראשה חוטי שער שקולעת בהם את שעה לקישוט,
בין אם הם תלושים מן השערות שלה, ובין אם הם משערות של
חבריתה, ובין שערות משל בהמה כגון של סוס. וכן מותר לאשה
לצאת לרשות הרבים בשבת במוטפת – כמין תכשיט של זהב המונח
על מצחא מאוזן לאוזן, וקסריטין – כמין תכשיט הכרוך על ראשה
ותלוי לה על לחיה מכאן ומכאן, בזמן שהן – הטוטפת והסריטין
תפורין לכיפה המכסה את שערות האשה הנקראת 'סבכה', שאז אין
חשש שתסירם ברשות הרבים כדי להראותם לחברתה ותעבירם
ארבע אמות, שהרי בכך היא נוטלת גם את הסבכה התפורה עמם
ומגלה כל שערותיה.

המשנה מבארת במה מותר לאשה לצאת רק לחצר ולא לרשות
הרבים: אולם בכבול – כמין כובע של צמר הנמצא תחת הסבכה,
ומתקשטת בו, וצפא נכרית – קליעה של שערות תלושות מנשים
אחרות, המונחת על השערות שבראש האשה, מותרת האשה לצאת
רק לחצר ולא לרשות הרבים.

המשנה ממשיכה לבאר דברים שבהם מותר לאשה לצאת אף
לרשות הרבים: ומותרת לצאת לרשות הרבים במוף – חתיכת צמר
רך שנותנת באונה לספוג את הליחה של צואת האוזן, ובמוף
שנותנת בסנדלה לתענוג, ובמוף שהתקינה לנדה – לתחוב באותו
מקום בעת נדתה, כדי שיבלע הדם במוך ולא יטנף את בגדיה,
ובפילפל ארוך שנותנת בפייה להסיר ממנו ריח רע, ובגלגל (גריגור)
מלח שנותנת בפייה לרפואת חולי השיניים, וכן בכל דבר שניתן לתוף
פיה להסיר ריח רע מבעוד יום. ובלבד שלא תתן את כל אלו
לביתחלה בשבת, ואם נפל ממנה בשבת לא תחזיר אותו אליה
למקום שהיה.

המשנה מביאה מחלוקת בשן של זהב האם מותר לצאת בה לרשות
הרבים בשבת: שן הותכת שנותנת במקום השיניים שלה כשחסרה לה
שן, והיא שן של זהב, רבי מתיר לצאת בה, שכיון שהניחה אותה
מחמת מום שבה, אין חוששים שמא תוציאנה ותראה לחברתה, שאז
יתגלה מומה. וחכמים אוסרים, שכיון שהיא משונה משאר שיניה,
יש לחשוש שמא ילעגו לה, ויתטול אותה מפיה, ותעבירנה בידיה
ברשות הרבים.

גמרא

הגמרא מבארת מדוע הוצרכה המשנה למנות כל האופנים שבהם
מותר לצאת בחוטי שער: וצריכא – צריכה המשנה להשמיענו
שמותרת לצאת בשערות משלשת מינים אלו, דאי אשמעינן דידה –
שאם היתה משמיעה לנו שמותר לה לצאת בחוטי שער שלה, היינו
אומרים שרק באלו מותר משום דלא מאים – כיון ששערה אינו
מאוס, ואין לחשוש שילעגו לה ותסירם ותעבירם בידיה ברשות
הרבים, אבל שער של חבריתה דמאים, אימא לא – היינו אומרים
שאסורה לצאת בהם, שמא ילעגו לה ותבוא להעבירם ברשות
הרבים. ואי אשמעינן דחבריתה – שמותרת לצאת גם בשער של
חברתה, היינו אומרים שרק באלו מותרת לצאת כיון שמדובר בשער
של אשה דבת מינה הוא, ואינו שונה משערה, ולא יבואו ללעוג לה,
אבל שער דחברתה דלאו בר מינה הוא, ושונה ממנה וניכר כשיצאת
בו, אימא לא – היינו אומרים שאסורה לצאת בו, שמא ילעגו לה

מי שנשרו בגדיו בדרך במי גשמים, שומקין בַּחֲמָה ליבשם, אֲכָל לֹא
 בְּנֵגַד הָעֵם, שלא יאמרו הרואים שכיבסם בשבת, שדבר שנאסר
 משום מראית העין, מותר במקום מוצנע שאין חשש זה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
 וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹסְרִין אף שלא כנגד העם, שדבר האסור משום מראית
 העין אסור אפילו בחדרי חדרים. והבְּרִייתָא לעיל שהתירה לטיל
 בחצר בשבת עם בהמה שפעמון תלוי בצוארה, סברה כחנא קמא
 שהתיר דבר הנאסר משום מראית העין, בחדרי חדרים, ואילו רב
 פסק כרבי אליעזר ורבי שמעון שאסורוהו אף בחדרי חדרים, ולכן לא
 קשה על דבריו מן הברייתא.
 שנינו במשנה: יוצאה אשה וכו' וּבְמִדּוּף שֶׁבִּיאָזְנָה.
 הגמרא מביאה ברייתא שמבארת תנאי לכך: תָּנִי (ו-שנה) רַבִּי פִּרְ
 יָחֻזְקָא, וְהוּא – מה שהתירו לאשה לצאת במוך שבאזנה, היינו
 באופן שֶׁהוּא קָשׁוּר בְּאֶזְזָהּ, שאם לא כן יש חשש שמא יפול מאזנה,
 ותבוא להעבירו בידה ברשות הרבים.
 שנינו במשנה: יוצאה אשה וכו' וּבְמִדּוּף שֶׁבִּסְנִידָהּ.
 הגמרא מביאה ברייתא המבארת תנאי גם לזה: תָּנִי (ו-שנה) רַבִּי פִּרְ
 יָחֻזְקָא, וְהוּא – מה שהתירו לאשה לצאת במוך שבסנדלה, היינו
 באופן שֶׁהוּא קָשׁוּר לָהּ בְּסִנְדָּלָהּ, שאם לא כן יש חשש שמא יפול
 מסנדלה, ותבוא להעבירו בידה ברשות הרבים.
 שנינו במשנה: יוצאה אשה וכו' וּבְמִדּוּף שֶׁהִתְקִינָהּ לָהּ לְנִדְתָּהּ.
 הגמרא מביאה שיש שחשב גם כאן להתנות היתר זה: קָבַר (ו-חשב)
 רַבִּי פִּרְ יָחֻזְקָא לְמִימַר לומר, שאף כאן יש תנאי לכך, כפי ששנינו
 בברייתא לגבי האופנים הקודמים, וְהוּא – מה שהתירו לה לצאת
 במוך שהתקינה לנדתה היינו רק באופן שֶׁקְשׁוּרָהּ לָהּ בִּין וְרִבּוּתָּהּ
 (ו-רגליה), שאם לא כן יש חשש שיפול ותבוא להעבירו ברשות
 הרבים.
 רבא דוחה זאת: אָמַר רַבָּא, במוך שהתקינה לנדתה מותרת לצאת
 אֶף עַל פִּי שְׁאִינוּ קָשׁוּר לָהּ, בִּין דְּמֵאִים לֹא אֲתִיָּא לְאִתְּנִי – שכיון
 שהוא מאוס לא תבוא ליטלו בידה ולהעבירו.
 הגמרא דנה באופן שיכולה ליטול את המוך בידה ממקומו ללא
 שתמאס: בְּעָא מִיָּדָהּ (שאלו רבי ירמיה מְרַבִּי אָבָא, באופן שֶׁעָשְׂתָּה
 האשה לָהּ – למוך שבמקום נדתה בֵּית יָד – דבר שאוחזות אותו בו,
 מֵהוּ – מה דינו לגבי יציאה לרשות הרבים, האם באופן זה אסורה
 לצאת בו כיון שאינו מאוס יש חשש שמא תטלנו על ידי הבית יד
 ותעבירו בידה ברשות הרבים. אָמַר לִיה רבי אבא, גם באופן זה
 מוֹתֵר, כיון שגם לאוחזו בבית יד שלו מאוס לה.
 הגמרא מביאה אמוראים נוספים שאמרו כך: אִתְּמַר [נָמִי] – גם
 נאמר כך בבית המדרש, אָמַר רַב נַחֲמָן פֶּר אִישׁעִיָּא, אָמַר רַבִּי
 יוֹחָנָן, עָשְׂתָּה לָהּ – למוך שהתקינה לנדתה בֵּית יָד, מוֹתֵר.
 הגמרא מביאה הנהגה למעשה בענין מוך שבאוחז: רַבִּי יוֹחָנָן נָפִיק
 בָּהּ לְבִי מְדַרְשָׁא – יצא במוך שבאוחז לבית המדרש דרך רשות
 הרבים, וְחִלּוּקִין עָלָיו חֲבֵרָיו בדיתר זה שנהג בו, מפני שיצא בו
 לרשות הרבים כשאינו קשור בו.
 הגמרא מביאה הנהגה נוספת בזה: רַבִּי יְנָאי נָפִיק בָּהּ – יצא במוך
 שבאוחז ושבסנדלו לְבִרְמִלִּית, שהוא מקום שאינו רשות הרבים ואינו
 רשות היחיד, ואין בו איסור הוצאה אלא מדרבנן, שסבר רבי ינאי
 שלא גזרו חכמים לאסור לצאת במוך לשם אם אינו קשור, וְחִלּוּקִין
 עָלָיו כָּל חֲכָמֵי דוֹרָא, שהם סברו שלענין זה כרמלית חשובה כרשות
 הרבים, וגם בה גזרו חכמים שלא לצאת במוך כשאינו קשור בו.
 מקשה הגמרא: כיצד יצא רבי יוחנן במוך שבאוחז כשאינו קשור,
 וְהִתְנִי – והרי שנה רַבִּי פִּרְ יָחֻזְקָא ברייתא, וְהוּא שֶׁקְשׁוּר לָהּ
 בְּאֶזְזָהּ.
 מתרצה הגמרא: לֹא קָשְׁיָא, הָא – מה שרבי יוחנן יצא במוך שבאוחז,
 מדובר דְּמִיתֵיךְ – שהיה תוחב ומזהק באזנו יפה את המוך, שלא היה
 חשש שמא יפול, ולכן לא היה צריך קשירה, וְהָא – הברייתא ששנה
 רבי בר יוחקאל ששנינו בה שהמוך צריך קשירה, דיברה באופן דְּלֹא
 מִיתֵיךְ – שאינו מהדוק, וכיון שיש חשש שמא יפול ויבוא להעבירו,

הצריכו קשירה.
 שנינו במשנה: יוצאה אשה וכו' בְּפִלְפֶּל וּבְנִלְגָל מִלָּח.
 הגמרא מבארת לאיזה צורך פלפל וגרגיר מלח מועילים: פִּלְפֶּל
 מועיל להסיר את רִיחַ הַפֶּה, וְנִלְגָל (ו-גרגיר) מִלָּח מועיל לרפואת
 דוֹרְשֵׁינִי – חולי השיניים.
 שנינו במשנה: יוצאת בכל דָּבָר שְׁנוֹתָנָת לְתוֹךְ פִּיהָ.
 מבארת הגמרא: הדבר שמבואר במשנה שנותנת לתוך פיה להסיר
 ממנו ריח רע הוא, וְנִבְכִילָא – זגביל. אִי נָמִי – אופן נוסף יש לומר,
 שדבר זה הוא יִרְצוֹנָא – קינמון.
 שנינו במשנה: שֵׁן תוֹתֵבֶת שֵׁן שֶׁל זָהָב, רַבִּי מְתִיר לֹאשָׁה לִצְאָתָּהּ בַּה
 בשבת, וְחֲכָמִים אוֹסְרִין.
 הגמרא מבארת שנהלכו דווקא בשל זהב: אָמַר רַבִּי יוֹרְאָה, לֹא שָׁנוּ
 במשנה שחכמים אוסרים, אֲלָא בִּשְׁן שֶׁל זָהָב, כיון שחשובה היא, ויש
 לחשוש שמא תסירנה להראותה לחברותיה, ומתוך כך תשכח
 ותעבירנה ברשות הרבים, אֲכָל בִּשְׁן שֶׁל כֶּסֶף, לְדַבְרֵי הַכֹּל ואף
 לחכמים מוֹתֵר לִצְאָתָּהּ בַּה, כיון שהיא אינה חשובה, לא תבוא
 להסירה ולהראותה.
 הגמרא מביאה ראייה לחילוק בין שן של זהב לשל כסף: תָּנִיָּא נָמִי
 הָבִי בְּבִרְיָתָא, בִּשְׁן שֶׁל כֶּסֶף לְדַבְרֵי הַכֹּל מוֹתֵר לֹאשָׁה לִצְאָתָּה
 בשבת, ובשן שֶׁל זָהָב, רַבִּי מְתִיר לֹא לִצְאָתָּה, וְחֲכָמִים אוֹסְרִין.
 מבואר במשנה ובברייתא, שרבי מתיר לצאת אף בשן של זהב, כיון
 שגנאי הוא לה להראותה, כיון שחסרה לה שן. אביי מביא כמה
 תנאים שסברו כך: אָמַר אֲבִי, רַבִּי, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
 אֲלֵעָזָר, כּוֹלְהוּ סְבִירָא לָהּ – כולם סוברים, דְּכָל מִידֵי דְּמִינְיָא בֵּיהּ
 לֹא אֲתִיָּא לְאִתְּנִי – שכל דבר שהאשה מתגנה בו לא תבוא
 להראותו לחברתה. רַבִּי מְצִינוּ שסובר זאת, לגבי הָא דְּאִתְּמַר – מה
 שאמרנו במשנה ובברייתא, שמתיר לצאת בשבת בשן של זהב, ואינו
 חושש שמא תסירנה להראותה. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְצִינוּ שסובר כך,
 דְּתָנִיָּא בְּבִרְיָתָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹטֵר אֶת הַיּוֹצֵאת בַּשֶּׁבֶת בְּכּוֹבְלָתָּה –
 קשר של חוטי זהב או כסף, שנתן בו סם בעל ריח טוב ששמו 'פלוך',
 שאשה שריחה על תולה אותו עליה, וְכֵן אֶת הַיּוֹצֵאת בְּצִלְחָתָּהּ שֶׁל
 פְּלִיטְמוֹן – שמן אפרסמון, ואף מתיר לצאת בהם לכתחילה, משום
 שרק אשה שריחה רע יוצאת בתכשיטים אלו, והיא לא תבוא
 להראותם ולגלות את גנותה (לעיל סב). וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֵעָזָר מְצִינוּ
 שסובר כך, דְּתָנִיָּא בְּבִרְיָתָא, כָּלֵל אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֵעָזָר, כָּל
 תכשיט שֶׁהוּא מוֹנֵחַ עַל הָאִשָּׁה לְמִטָּהּ מִן הַסִּבְכָּה – מן הכיפה
 המכסה את שערותיה כגון כיפה של צמר (לעיל נז), המונחת בין
 כיפתה לשערותיה, יוֹצֵאתָּ בָּהּ, ואין חוששים שמא תסירו להראותו
 לחבירתה, שכיון שמונח על שיערה אם תסירו יתגלה שיערה ותתגנה
 בכך, וכל תכשיט שהוא לְמַעַלָּה מִן הַסִּבְכָּה, ואין שיערה מתגלה
 בהסרתו, אִינָה יוֹצֵאתָּ בָּהּ, כיון שחוששים שמא תסירו להראותו
 ותעבירו ברשות הרבים.

משנה

המשנה מביאה דברים נוספים שאשה מותרת לצאת בהם בשבת:
 אשה יוֹצֵאתָּ בשבת בְּמִטְבַּע של כֶּלֶע, שְׁמוֹנֶחַת לָהּ עַל הַצִּינִית.
 הַבְּנֹת הַקְּמִנֹת יוֹצֵאתָּ בשבת בְּחוֹמֵין וְהַחוֹבִים בְּנֶקֶב שְׁבִיאֹנִיקָא
 שניקבחה לצורך נתינת נומים, כיון שדרכן בכך ונחשב כתכשיט ולא
 כמשא. וְאִפְּלִי בְּקִיסְמִין בְּנֶקֶב שֶׁבִּיאֹנִיקָה, שאינם תכשיט נוי להן,
 מותרות לצאת בשבת, שכיון שדרכן בכך אינם נחשבים להן כמשא.
 הַעֲרִבִיּוֹת – נשות ישראל הגרות במדינת ערב, יוֹצֵאתָּ בשבת כשחן
 רְעוּלוֹת – עטופות בראשן ובפניהן חוץ מעיניהן כדרך הערביות,
 וּמְדִיּוֹת – נשות ישראל הגרות במדינת מדי, יוצאות בשבת כשחן
 פְּרוּפּוֹת – עטופות בבגד עד צוארם, שתולות רצועה בשפתו האחת
 שכנגד צוארה, ובשפתו השנייה כורכות אבן או אגוז, וקושרות
 הרצועה בדבר שכרכו, כדי שלא יפול הבגד מעליהן.
 מוסיפה המשנה: וְכָל אֲדָם – כל הנשים מותרות לצאת באופנים אלו,

האגוז ועל המטבע, ויוצאת כך בשבת, ובלבד שלא תפרוף עליהם
לכתחילה בשבת.
מקשה הגמרא: כיצד מסיימת המשנה שלא תפרוף לכתחילה בשבת,
והאמרת ר' יוסי – והרי אמרה המשנה בתחילה שפורפת על האבן
וכו', ובדאי כוונתה להתיר זאת לכתחילה.
מתרצת הגמרא: אמר ר' יוסי, בסיפא שאוסרת המשנה לפרוף
לכתחילה בשבת, אלא – באה ללמד דין זה רק למטבע, שמוקצה
הוא ואסורה לטלטלו אף אם יחדתו לפריפה מערב שבת, אך אבן או
אגוז שיחדתו לכך, ראוי הוא לטלטול ומותרת לפרוף בו. וכך כוונת
המשנה לומר, פורפת על האבן ועל האגוז אפילו בשבת, ואם היה
פרוף על המטבע מערב שבת תצא בו, ובלבד שלא תפרוף על
המטבע לכתחילה בשבת.
הגמרא מביאה ספק בענין הערמה בהוצאה לרשות הרבים על ידי
פריפה: פ'י – (נסתפק) אביי, אשה מהו שתערים ותפרוף – האם
מותר לאשה להערים ולפרוף את בגדה על האגוז, כדי להוציא אותו
לרשות הרבים לכהן קמן שיאכלנו בשבת. אביי מבאר את הספק:
ת'יב' – יש להסתפק בזה למאן דאמר – לסובר שמערימין ללבוש
הרבה בגדים זה על זה כדי להצילם מפני הדליקה, ות'יב' – ויש
להסתפק גם למאן דאמר – לסובר שאין מערימין להציל מפני
הדליקה. ת'יב' למאן דאמר – הספק לסובר שמערימין בדליקה
הוא, שיתכן דהתם הוא – ששם דווקא התירו לו להערים ולהציל,
משום דאי לא שרית ליה אתי לכבוני – שאם לא תתיר לו להערים,
מתוך שהוא בהול על ממונו יבוא לכבות את הדליקה, אבל הכא –
כאן באשה שרוצה להערים ולפרוף על האגוז כדי להוציא, אי לא
שרית ליה לא אתי לאפוקי – אף אם לא תתיר לה לעשות כן, לא
תבוא להוציא בידים. או דלמא – שמא נאמר, שאפילו למאן דאמר
– לסובר שאין מערימין בדליקה, יש להסתפק, שמא התם – שם
דווקא אסר להערים ולהוציא כיון שגם באופן שלבוש כמה בגדים זה
על זה דרך הוצאה כבד אצל אנשים מסוימים, כגון מוכרי בגדים
שמוציאים על עצמם כמה בגדים בדרך מלבוש, אבל הכא – כאן
בפריפה על האגוז אין דרך הוצאה כבד בשום אופן, אלא הוצאה
כלאחר יד היא, ולכן אימא שפיר דמי – אולי נאמר שמותר לה
להערים ולהוציא. מסיקה הגמרא, ת'יקו – תעמוד שאלה זו בספק,
שלא נפשטה.

משנה

המשנה עוסקת במי שנקטעו רגליו, אם מותר לו לצאת בשבת
בדברים שהוא נעזר בהם בהילוכו: ת'יב' – אדם שנקטעה רגלו,
יוצא בשבת כבד – דפוס של רגל עשוי מעץ, שחוקק בו מקום להניח
את ראש הרגל שלו, מפני שזהו מנעלו, דב'י רבי מאיר.

פסולות שניהן לכהונה – להנשא לכהן גדול, כיון שאינה נחשבת
בתולה שלימה, ואף שבימי אביו של שמואל כבר לא היה כהן גדול,
שהיה זמן רב לאחר החורבן, מכל מקום סבר שכיון שמצינו שדבר
כזה נחשב דרך זנות, לכן החמיר על בנותיו שלא לעשות כן.
דוחה הגמרא: לא, אין ראייה ממה שלא הניח לבנותיו לשכב זו אצל
זו, שסבר כרב הונא שפסולות לכהונה, אלא יתכן שסבר לאסור פי
היכי דלא לילפן גופא נכרעה – כדי שלא יחושו מגע גוף זה, ומתוך
כך יתאו לשכב עם איש.
הגמרא מבארת את הדבר השלישי שהקפיד עליו אביו של שמואל:
ועבד ליה – ועשה להם מקנה של מים מכונסים לטבול בהם ביומי
ניסן, ולא הניחן לטבול בנהר. מבארת הגמרא, דבר זה מסייע ליה
לרב – הוא ראייה לדברי רב, דאמר רב, מטרדא כמערבא –
כשיורדים גשמים בארץ ישראל הנמצאת ממערב לבבל, סהרא רבה
– העד הגדול לכך הוא הנהר פרת, היורד מארץ ישראל לבבל,
שהוא גדל ממי גשמים היורדים בארץ ישראל, וכשרואים בני בבל
שהנהר גדל, יודעים הם שירדו גשמים בהרי ארץ ישראל, ושמהם
בשמחת אחיהם הנמצאים שם. ואביו של שמואל סבר כרב, שמי פרת
מתברכים על ידי גשמים, ולכן סבר, שבימי ניסן שהנהרות גדלים
ממי הגשמים ומהפשרת השלגים, יש לחשוש (שלא) [שפא] ירבו
בנהר הנושפין – מי הגשמים, על הוזהלן – מי הנהר הנובעים,
ויתבטלו מי הנהר במי הגשמים, ומי גשמים אינם מטהרים בדרך
זחילה כמי הנהר, ולא תעלה לחן טבילתן, ומטעם זה לא הניח
לבנותיו לטבול בנהר בימי ניסן שאז מי הגשמים מרובים בנהר ממי
הגשמים ומהפשרת השלגים, אלא עשה לחן מקואות.
הגמרא מביאה דעה החולקת בזה: ופ'יב' דשמואל – ובכך שסבר
אביו של שמואל כרב שגדילת הנהר הוא מחמת הגשמים, חלק על
שמואל, דאמר שמואל, נהרא מביפיה מיכרד – נהר משפתו
וממקורו ומסלעו הוא מתברך, כלומר המים המתברכים בו נובעים
ממקור הנהר עצמו, ולא ממי הגשמים. ואף כשהיה הנהר מתרבה לא
היה פוסלו, משום שסבר שהתרבה ממקורו.
הגמרא מביאה שמצינו ששמואל עצמו סותר את הדברים שאמר:
ופ'יב' דידיה אידיה – ודברי שמואל אלו חולקים על דברים
אחרים שאמר, דאמר שמואל, אין המים של הנהרות מטהרין אדם
וכלים הטובלים בהם ביוזהלן – בדרך זחילתם, אלא מי הנהר פרת
שנובע תמיד ואינו מתמעט משיעורו אפילו בעת יובש, וב'יב' תשרי
ב'יב', שאז פסקו מי הגשמים מלבוא לנהר, והמים הנובעים מהנהר
רבים עליהם, ויש עליהם תורת מעין לטהר בדרך זחילה. ומבואר
מדבריו שהנהר גדל ממי הגשמים, ושלא כדבריו לעיל שהנהר גדל
ממקורו.
שנינו במשנה: פורפת – מחברת אשה בגד ברצועה על האבן כו' ועל

המשך ביאור למ' שבת ליום חמישי עמ' ב

הגמרא מקשה על רב: ת'נן במשנה (לעיל דף), ולא ב'יב' – אסור לחמור
של ישראל לצאת בפעמון לרשות הרבים, אף על פי שהפעמון
פ'קו – סתם במוכים ואינו משמיע קול, משום שנראה כמוליכו
לשוק למוכרו. ות'נא (אידך) [ע'לה] – ושנינו בברייתא על משנה זו,
פ'קו לה זוג בצנארה – מותר לסתום את הפעמון שבצנאר הבהמה,
ומ'יב' עמה פ'קו, כיון ששם אין אדם רואהו ואינו חושדו שמוליכו
למוכרו. ומוכח שדבר האסור משום מראית העין, לא אסורו בחזרי
חדרים, וקשה על רב שאמר שלא חילקו.
מתרצת הגמרא: ת'נא היא – דבר זה שנוי במחלוקת תנאים, דת'נא
– ששנינו בברייתא.

מה בא ללמדנו הכתוב 'והידה בנדרתה', היינו שבנדרתה – (בטומאתה)
ת'נא אף כשעברו שבעה ימים וכבר פסקה לראות, ואינה נטוהרת עד
שת'נא – (טבול) במים. ומכאן מוכח שחששו שלא תתגנה על בעלה
ולכן התירו לה להתקטש אף בנדרתה, ומטעם זה אף התירו לה
להתקטש בכבול ובפאה נכרית בחצר אף בשבת.
הגמרא עוברת לדון בענין דבר שאסרו חכמים מפני מראית העין:
אמר רב יהודה אמר רב, כל מקום שאסרו חכמים דבר מפני
מראית העין שלא יחשדוהו שעושה דבר אסור, אפילו בחדרי
חדרים שאין שום אדם רואהו אסור, כלומר שאסורו חכמים בכל
מקום ולא חילקו.

1 וְרַבִּי יוֹסִי אוֹסֵר, שֶׁסָּנְדַל שֶׁל עֵץ אֵינוֹ נֹחֵשֵׁב מִנְעַל, וּמִשָּׂא הוּא. וְאִם
2 יֵשׁ לוֹ בֵּית קִיבוּל בְּתִיתָן – וְאִם מִלְּבַד הַמָּקוֹם לְהַנַּחַת רֹאשׁ שׁוֹקוֹ,
3 נִחָק בִּקְבֹּק גַּם מָקוֹם לְהַנִּיחַ בּוֹ בַּגִּדִּים רְכִים וּמוֹכִים לְהַנִּיחַ רֹאשׁ שׁוֹקוֹ
4 עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִכָּאֵב לוֹ, הִרִי הֵקֵב טָמֵא – מִקְּבֵל טוֹמָא.
5 קִטְעָה בִּשְׂתֵי רִגְלָיו, שֶׁהוּא מֵהַלֵּךְ עַל שׁוֹקָיו וּבִרְכָיו, שְׂמֹכּוֹת שְׁלֹו –
6 הַעוּרוֹת שֶׁהוּא נוֹתֵן תַּחַת שׁוֹקָיו וְנִסְמָךְ עֲלֵיהֶם, טָמֵאִין טוֹמָא מִדֶּרֶךְ
7 אִם הוּא זֶב, וְיִוצְאִין בָּהֶן בְּשִׁפְתָּ מִשּׁוֹם שֶׁתִּכְשִׁיט שְׁלֹו הֵם, וְנִכְנָסִין
8 בָּהֶן בְּעֶזְרָה, שְׂאִינָן נֹחֲשִׁבִים מִנְעַל.
9 קִטְעָה בִּשְׂתֵי רִגְלָיו שֶׁנִּתְיַבְּשׁוּ וְהִתְכוּצְרוּ גִידֵי שׁוֹקָיו, שֶׁאִפְּלוּ עַל בִּרְכָיו
10 אֵינוֹ יָכוֹל לְהֵלֵךְ, עוֹשִׂים לוֹ כְּסֵא נִמְוָךְ וְיוֹשֵׁב עָלָיו, וְקוֹשְׁרִים אֵלָיו אֶת
11 הַכְּסֵא, וְכֹשֶׁרְצָה לִילָךְ נִסְמָךְ עַל יָדָיו בְּסַפְסָלִים קִטְעִים וְנִדְחָה לִפְנֵי,
12 וְחֹזֵר וְנָח עַל אַחֲרָיו. וְעוֹשִׂים לְרֹאשִׁי רִגְלָיו אוֹ שׁוֹקָיו הַתְּלוּיִים בְּאוֹרִי,
13 סְמוּכּוֹת מֵעוֹר אוֹ מֵעֵץ, וְכִשְׁהוּא עוֹקֵר עֲצָמוֹ מִלְּבַד מֵהָ שֶׁהוּא נִשְׁעַן
14 עַל יָדָיו, הוּא נִשְׁעַן אָף עַל סְמוּכּוֹת אֵלּוֹ מֵעַט, הַבֶּסֶא וְסְמוּכּוֹת שְׁלֹו
15 טָמֵאִין מִדֶּרֶךְ, וְאִין יִוצְאִין בָּהֶן בְּשִׁפְתָּ, שֶׁכִּיּוֹן שֶׁשׁוֹקָיו תְּלוּיִים הֵם
16 וְאֵינֶם מוֹנִיחִים עַל הַקֶּרֶק, אִפְשָׁר שִׁיפְלוּ הַסְמוּכּוֹת מִעַל רִגְלָיו וְיָבֵא
17 לְטַלְטֵלם בִּרְשׁוֹת הָרִבִּים, וְאִין נִכְנָסִין בָּהֶן בְּעֶזְרָה כִּיּוֹן שֶׁמִּנְעַל הֵם.
18 לְקִיטְעָתָן – כִּמְיִן פֶּרֶצוֹף מִשׁוֹנָה שְׁנוֹתָנִים עַל הַפָּנִים לְהַפְחִיד
19 הַתִּינוּקוֹת, מְהוֹרִין מִלְּקַבֵּל טוֹמָא, וְאִין יִוצְאִין בָּהֶן בִּשְׁתֵּי.

גמרא

20 הגמרא דנה כיצד יש לגרוס במשנה: אמר ליה רבא לרב נחמן, היכי
21 תני – איך נאמרה המשנה, 'הקטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר
22 ורבי יוסי אוסר' או להיפך 'אין הקטע וכו' דברי רבי מאיר ורבי יוסי
23 מתיר'. אמר ליה, לא ידענא – איני יודע. עוד שאל רבא את רב
24 נחמן, הילכתא מאי – מהי ההלכה בנידון זה. אמר ליה רב נחמן, לא
25 ידענא.

26 הגמרא מביאה דברי אמוראים נוספים בשאלה זו: איתמר, אמר
27 שמואל, גירסת המשנה היא אין הקטע וכו' ורבי יוסי מתיר. וכן
28 אמר רב הונא שגירסת המשנה היא אין הקטע. אמר רב יוסף,
29 הוואיל ואמר שמואל שהגירסא הנכונה היא אין הקטע, וכן אמר
30 רב הונא שגורסים אין הקטע, אָנן נמי ניתני – אף אנחנו נשנה אין
31 הקטע. תמזהה הגמרא על דבריהם: מיתקיף לה רבא בר שירא, לא
32 שמיעי להו הא – וכי לא שמעו אמוראים אלו דבר זה, דמתני ליה –
33 ששנה לו רב חנן בר רבא לחייה בר וכו' רב קמיה דרב – לפני רב,
34 בקיטונא דבי רב – בחדר הקטן של בית מדרשו של רב, אין הקטע
35 יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר, ורבי יוסי מתיר, ומתני ליה רב
36 איפוך – ועשה לו רב סימן שצריך הוא להפוך ולשנות 'הקטע יוצא
37 וכו' ורבי יוסי אוסר'. אמר רב נחמן בר יצחק, וסימנא – סימן לדבר
38 לזכור מהי הגירסא הנכונה, סמך סמך, שכשגורסים רבי יוסי אוסר'
39 שתי התיבות יש בהן אות 'סמך'.

40 הגמרא מביאה שלבסוף כולם קיבלו גירסא זו: ואף שמואל הדר ביה
41 – חזר בו, וגרס כדברי רב, ומבארת הגמרא מניין לנו ששמואל חזר
42 בו: דתני לגבי חליצה (יבמות קא), חליצה בסנדל שאינו שלו – של
43 היבם, או בסנדל של עץ, או שנעל היבם סנדל של שמואל בימין
44 וחליצה, חליצה בשירה היא. ואמרין מאן תנא – ושאלנו מיהו התנא
45 ששנה משנה זו שחליצה כשירה בסנדל של עץ, ואמר שמואל, רבי
46 מאיר היא שסובר שאף מנעל של עץ נחשב מנעל, דתני – ששינוי
47 במשנתנו, הקטע יוצא בקב שלו, דברי רבי מאיר, רבי יוסי אוסר,
48 הרי מוכח שלבסוף קיבל שמואל את גירסת רב.

49 ואף רב הונא הדר ביה – חזר בו וגרס כדברי רב. ומבארת הגמרא

50 מניין לנו שחזר בה: דתניא, סנדל של סידין – מוכרי סיד, שהוא של
51 עץ, טמא מדרס, שאם נעלו זה, נטמא הסנדל בטומאת מדרס, ואשה
52 חולצת בו, ויוצאין בו בשפת, דברי רבי עקיבא. ולא הודו לו
53 חכמים. (והתניא) [והתני] – והקשו על כך ממה ששינוי במשנה
54 (עדות פ"ב מ"ח) שהודו לו חכמים לרבי עקיבא על סנדל של סידין
55 שהוא טמא מדרס. ואמר רב הונא לתרץ, מאן הודו לו – מיהו התנא
56 שהודה לו לרבי עקיבא, רבי מאיר שאמר במשנתנו 'הקטע יוצא
57 בקב שלו', שסבר שאף מנעל של עץ נחשב מנעל, ומאן לא הודו לו
58 – ומיהו התנא שלא הודה לו, רבי יוסי שאוסר לקטע לצאת בקב
59 של עץ, הרי שאף רב הונא קיבל לבסוף את גירסת רב.
60 הגמרא מביאה תירוץ נוסף על הסתירה מהמשנה בברייתא אם הודו
61 לו לרבי עקיבא: (אמר רב יוסף) [רב יוסף אמר], מאן לא הודו לו
62 – מיהו התנא שלא הודה לו, רבי יוחנן בן נורי, דתני, בנורת של
63 קש – העשויה מקש, ושפופרת של קנים – כלי קטן כעין סל העשוי
64 מקנים, רבי עקיבא טמא, ורבי יוחנן בן נורי מטהר. וטעם
65 מחלוקתם הוא, שרבי יוחנן בן נורי סבר שכיון שאין רגילות לעשות
66 כוורת מקש אלא מקנים אינה חשובה כלי ואינה מקבלת טומאה, ואף
67 מנעל כיון שאין רגילות לעשותו מעץ אלא מעור, אינו נחשב מנעל,
68 ואינו מקבל טומאה.

69 הגמרא מקשה לדעת רבי עקיבא: אמר מר – הובא לעיל בברייתא,
70 סנדל של סידין טמא מדרס. מקשה הגמרא: הא לאו להילוכא
71 עברי – הרי אין סנדל זה עשוי להילוך, רק לשמור מנעליו שלא
72 ישרפו בסיד, ולמה הוא מקבל טומאת מדרס. מתרצת הגמרא: אמר
73 רב אחא בר רב עולא, טעם הדבר הוא שכן הסיד מטייל בו אחר
74 גמר עבודתו עד שמיניע לביתו, וכיון שכך נחשב שנעשה להילוך.
75 שינוי במשנה: ואם יש לו – לקב) בית קיבוץ לביתו, טמא.
76 הגמרא דנה איזה טומאה מקבל הקב: אמר אביי, קב זה טמא
77 טומאת מת ואין טמא מדרס, כלומר, שהוא נעשה אב הטומאה אם
78 נגע בו מת. אבל אינו מקבל טומאה במדרס, כיון שלא נעשה בשביל
79 שייסמוך עליו הקטע. רבא אמר, אף טמא מדרס, כלומר, שהוא
80 מקבל אף טומאת מדרס, מפני שלפעמים הקטע נסמך עליו. ומוכיח
81 רבא כדבריו, אמר רבא, מנא אמינא לה – מנין אני לומר דין זה,
82 מדתני (ביצה כ"ג), עגלה של קטן שעושים לו כדי לצחק בה וכדי
83 לטלטלו עליה, טמא מדרס, כלומר, אם הקטן הוא זב, וישב בה,
84 נעשית העגלה אב הטומאה, מפני שהיא עומדת לכך שישב עליה
85 הקטן לפעמים, הרי, שכל שמשמש לפעמים למדרס, נטמא במדרס.
86 הגמרא מבארת שניתן לדחות ראיה זו: ואביי אמר – יש לאביי
87 לדחות ראיה זו ולומר, הָתָם – שם, העגלה טמאה מדרס מפני דְּסָמִיךְ
88 עִלְיוֹהִי – שהיא עשויה אף כדי שישען הקטן עליה, אבל הָתָם – כאן,
89 בקב הקטע, לא סָמִיךְ עִלְיוֹהִי – אין הקב עשוי כדי שישען עליו
90 הקטע.

91 ראיית אביי לדבריו: אמר אביי, מנא אמינא לה – מניין אני לומר
92 דין זה, מדתניא, מקל של זקנים, שהם נעזרים בו בהליכתם, מְהוֹר
93 מְכֻלּוּם, כלומר, אינו מקבל טומאה כלל, שאינו מקבל טומאת מדרס
94 משום שאינו עשוי לסמיכה, שהרי על רגליו הוא מהלך, אף על פי
95 שלפעמים הוא סומך עליו, ולא שאר טומאה משום שהוא 'פשוטי'
96 כלי עץ' שאינם מקבלים טומאה, הרי, שדבר שעיקרו אינו עשוי
97 למדרס, אף שסומכים עליו לפעמים, אינו טמא מדרס. שואלת
98 הגמרא: ורבא כיצד מיישב הוא את דברי הברייתא הללו. משיבה
99 הגמרא: לדעת רבא שונה דין מקל של זקנים מקב הקטע, דהָתָם –
100 שם, במקל של זקנים, הטעם שאינו טמא מדרס, הוא משום
101

אליו. אָמַר על כך רב נחמן בר יצחק, וְסִימָנִיךָ – הסימן שלך
 שתזכור אופן עשייתה, הוא הַתְּפִלִּין של יד, שיד ימינו קושרתם ליד
 שמאלו. מוסיפה הגמרא: וְהִילָּפָא – אם מחליף וקושר רצועה של
 שמאל ביד ימין, סַבְנָתָא – סכנה היא, שגורם שיתגעגע יותר מדאי.
 הגמרא מביאה כמה דינים נוספים שאמר אבין בר הונא בשם רב
 חמא בר גוריא בענין רפואה בשבת: אָמַר אַבִּין בַּר הוֹנָא אָמַר רַב
 חָמָא בַּר גּוֹרִיָּא, סְחוּפִי בְּסָא אֲפִיבּוּרִי בְּשַׁבָּתָא – כפיית כוס שיש
 בו הבל [על ידי שעירו ממנו מים חמים] על הטבור למי שחש במעיו,
 בשבת, שְׁפִיר דָּמִי – מותרת.
 ואָמַר אַבִּין בַּר הוֹנָא אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוֹרִיָּא, מוֹתֵר לְסוּף בְּשִׁמְן
 וְלִמְלַח בְּשַׁבָּת את כפות ידיו ורגליו של מי שהשתכר, כדי להפיג
 שכרותו, וְכִי הָא – [כמו] דָּרַב הוֹנָא כשהיה בא מְכִי – [מבית] רַב
 שהיה רבו, וְרַב כשהיה בא מְכִי רַבִּי חֲזִיא רבו, וְרַבִּי חֲזִיא כשהיה
 בא מְכִי רַבִּי רבו, כִּי הוּוּ מִיִּכְסָּמִי – כשהיו שיכורים, מִיִּיתִי מִשְׁחָא
 וּמִיִּלְחָא – היו מביאים שמן ומלח, וְשִׁיפִי לְחוּ לְגוּיִיתָא דִּירֵיָּהּ
 וְגוּיִיתָא דְכָרְעִיָּהּ – ומשפשפים להם את תוכי ידיהם ואת תוכי
 רגליהם, כלומר את כפות ידיהם ורגליהם, להפיג שכרותם, וְאָמַר –
 והיו אומרים כִּי הִיבִי דְצִיל הָא מִשְׁחָא – כשם ששמן זה הולך
 ונעשה צלול מחום הבשר, לִיצִיל חֲמִירָה דְפִלְגָּא בַּר פִּלְגִּיתָא – כך
 יהא צלול יינו של פלוני בן פלונית. וְאִי לָא – ואם אין לו דברים אלו,
 יא שעשו לו כך ולא הועיל, מִיִּיתִי שִׁיעָא דְדָנָא – יביא מגופה
 – [כיסוי] של חבית, וְשָׂרִי לִיה בְּמִיָּא – וישרה אותה במים, וְאָמַר, כִּי
 הִיבִי דְלִיצִיל הָאִי שִׁיעָא – כשם שמגופה זו נעשית צלולה מחמת
 המים שהיא שורה בתוכם, לִיצִיל חֲמִירָה דְפִלְגָּא בַּר פִּלְגִּיתָא – כך
 יהא צלול יינו של פלוני בן פלונית.
 ואָמַר אַבִּין בַּר הוֹנָא אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוֹרִיָּא, מוֹתֵר לְחֻנֵּק בְּשַׁבָּת
 – מי שנתפרקה חוליה ממפרקת צוארו ונפלה בגרונו, מותר אף
 בשבת לתלותו בראשו שיתפשט צוארו ויתרפא.
 ואָמַר אַבִּין בַּר הוֹנָא אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוֹרִיָּא, לְפוּפִי יְנוּקָא
 – לכוך בגדים בשבת סביב תינוק שנולד ולקושרם בחגורה
 רחבה, כדי לסדר פרוקי אבריו, שְׁפִיר דָּמִי – מותר.
 הגמרא מביאה מחלוקת האם גם הדין האחרון שמותר לכוך בגדים
 סביב תינוק בשבת, אמרו אבין בר הונא בשם רב חמא בר גוריא, או
 לא: רַב פִּפְא מְתֵנִי בָּנִים – היה שונה בשם אבין בר הונא שתי
 שמועות בענין בנים קטנים, רַב זְבִיד, מְתֵנִי בָּן – היה שונה שמועה
 אחת בענין בן קטן בשמו. מבארת הגמרא: רַב פִּפְא מְתֵנִי בָּנִים,
 פירושו, וְתַרְוִיָּהּ מְתֵנִי לְחוּ – ואת שתי השמועות היה שונה בְּשִׁמְן
 של אַבִּין בַּר הוֹנָא, וְחוּ ההלכות שנאמרו לעיל, הראשונה היא מה
 ששנינו שכן קטן המתגעגע לאביו קושר לו רצועה ממנעל ימינו על
 יד שמאלו של הבן, והשניה היא הדין האחרון שמותר לכוך בגדים
 סביב תינוק בשבת. וְרַב זְבִיד מְתֵנִי בָּן, פירושו, שרק מְתֵנִיָּא – את
 השמועה הראשונה לגבי בן קטן המתגעגע לאביו מְתֵנִי – היה שונה
 בְּשִׁמְן של אַבִּין בַּר הוֹנָא, וְהָאִי – ואילו את שמועה זו האחרונה
 בענין כריכת בגדים סביב תינוק בשבת, מְתֵנִי לָהּ – היה שונה בְּשִׁמְן
 של רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה, דְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה, לְפוּפִי יְנוּקָא
 בְּשַׁבָּתָא – כריכת בגדים סביב תינוק בשבת שְׁפִיר דָּמִי – מותרת.
 הגמרא חוזרת לרפואה מקשרים ומבארת כיצד מתרפאים בלחשים
 וקשרים: אָמַר אַבִּין, אָמְרָה לִי אִם, כָּל מְנִינִי – כל הלחשים
 שעושים לרפואה, יש לאומרם בְּשִׁמְאָא דְאִימָא – בשם האם, יש
 להזכיר את המתרפא בלחש עם שם אמו 'פלוני בן פלונית', וְכָל
 קְטָרִי – כל הקשרים שעושים לרפואה, יש לקושרם בְּשִׁמְאָא לָא – על
 יד שמאלו. ואָמַר אַבִּין, אָמְרָה לִי אִם, כָּל מְנִינִי – כל הלחשים
 לרפואה דְמַפְרָשִׁי – שנתפרש בהם מנין כמה פעמים יאמרו את
 הלחש כדי שיעיל, בְּדַמְפְרָשִׁי – כופלים אותם כפי המנין המפורש
 בהם, וְדָלָא מַפְרָשִׁי – ואילו שלא נתפרש בהם מנין, יש לומר כל לחש
 אֲרַבְעִין וְחָד וְיִמְנִי – ארבעים ואחת פעמים.
 הגמרא חוזרת לענין יציאה עם דברים המועילים לרפואה בשבת,

דְלִתְרוּצִי סוּגִיָּא עֲבִידָא – שהוא עשוי לתקן את פסיעותיו ולזקוף את
 קומתו, ולא כדי להשעין עליו את כל גופו, אבל חָמָא – כאן, בקב
 הקיטע, לְסִמּוּף עֵלְוִיָּה הוּא דְעִבְדָא – הוא עשוי כדי שיסמוך עליו
 הקיטע לפעמים את כל גופו, וְסִמּוּף עֵלְוִיָּה – ואכן פעמים שהוא נסמך
 עליו, לכן הוא מקבל טומאת מדרס.
 שנינו במשנה: כסא וסמוכות שלו מְטַמְּאִין מְדָרְסָא, וְאִין יוֹצְאִין בָּהֶן
 בְּשַׁבָּת, וְאִין נִכְנְסִין בָּהֶן לְעֹזְרָה, משום שאסור להכנס במנעל
 לעזרה. הגמרא דנה בגירסת המשנה: תְּנִי תְּנָא קְמִיָּה דְרַבִּי יוֹחָנָן –
 שנה אחד החכמים לפני רבי יוחנן, כסא וסמוכות נִכְנְסִין בָּהֶן לְעֹזְרָה.
 אָמַר לִיה רבי יוחנן לאותו חכם, אֲנִי שׁוֹנָה שֹׁאֵשָׁה חוֹלְצָת בּוּ
 – [בסמוכות], ומוכח שנחשב נעל, וְאִתָּא אָמַרְתָּ – ואתה שונה במשנה
 שִׁנְכְּסִין בהם לעזרה, תְּנִי – אלא יש לך לשנות, אִין נִכְנְסִין בָּהֶן
 לְעֹזְרָה.
 שנינו במשנה: לוקְמָמִין מְהוֹרָה. הגמרא מביאה שלש שיטות מהו
 לוקממין. שואלת הגמרא: מָאִי לוקְמָמִין. משיבה הגמרא: אָמַר רַבִּי
 אֲבָהוּ, חָמָא דְאִבְכָּא – דמות חמור הנישא על הכתפיים שעושים
 הליצנים. רַבָּא בַּר פִּפְא אָמַר, קְשִׁירִי – כלונסאות גבוהים שמהדק
 לרגליו ומהלך בהם במקום טיט. רַבָּא בַּר רַב הוֹנָא אָמַר, פְּרָמִי –
 צורת פרוצוף שנותנים על הפנים להבעית את הקטנים.
 משנה
 הַבָּנִים יוֹצְאִין בְּקִשְׁרִים – מותר לבנים קטנים לצאת לרשות הרבים
 בשבת עם קשרים התלויים בצוארם. וְכֵּן מְלָכִים בְּזוּגִין – פעמונים
 של זהב לנוי, וְכָל אָדָם מוֹתֵר לְצֵאתָא בָהֶם, אֱלָא שְׂדֵבְרִי חֲכָמִים
 בְּהוּזָה – באופן הרגיל, שבני מלכים אביהם היה רגיל לעשות להם
 תכשיטים כאלו.
 גמרא
 מבארת הגמרא את הדין הראשון במשנה שהבנים יוצאים בקשרים:
 מָאִי – מה הם הַקִּשְׁרִים שבהם דיברה המשנה. אָמַר אָדָא מְרִי, אָמַר
 רַב נַחְמָן בַּר בְּרִיָּה, אָמַר רַב אֲשִׁי בַּר אֲבִין, אָמַר רַב יְהוֹדָה, קְשִׁירִי
 פּוֹאָה – קשרים שהיו עושים מעשב ששמו פואה, ותולים בצואר
 לרפואה.
 הגמרא מבארת כמה קשרים היו צריכים כדי להתרפאות: אָמַר אַבִּין,
 אָמְרָה לִי אִם, תִּלְתָּא – שלשה קשרים מוֹקְמִי – מעמידים המחלה
 שלא תגדל, חֲמִשָּׁה קשרים מְסוּ – מרפאים אותו, שִׁבְעָה קשרים
 אֲפִילוּ לְבִשְׁפִים מְעָלִי – מועילים שלא יזיקו לו.
 הגמרא מבארת באיזה אופן מרפאים קשרים אלו: אָמַר רַב אֲחָא בַּר
 יַעֲקֹב, וְהוּא – קשר זה מועיל דווקא באופן דָּלָא חֲזִי לִיה שִׁמְשָׁא
 וְסִיָּרָא – שלא נראו לחולה השמש והירח, וְלֹא חֲזִי מִיָּרָא –
 והחולה לא ראה גשם, וְלֹא שְׁמִיעַ לִיה קוֹל בְּרוּלָא – ולא שמע קול
 ברול, וְקָל תַּרְנֻלָּתָא – וקול תרנגולת, וְקָל נִינְרִי – וקול פסיעות.
 אָמַר על כך רַב נַחְמָן בַּר יַצְחָק, אם אבן צריך כל תנאים אלו, נָפַל
 פּוֹתָא בְּבִירָא – נפלה רפואת הפואה בבור, כלומר לא תועיל לשום
 חולה, שהרי אין אדם נזהר בכל אלו.
 מקשה הגמרא על רב יהודה שביאר שקשרים אלו הם לרפואת חולי:
 אם כן, מָאִי אִירִיָּא – מדוע נקט התנא דווקא בָּנִים, הרי אֲפִילוּ בָנוֹת
 נָמִי – גם צריכות קשרים אלו לרפואה, ועוד, מָאִי אִירִיָּא קְטָנִים –
 מדוע נקט התנא 'בנים' שמשמע שעוסק דווקא בקטנים, הרי אֲפִילוּ
 גְדוּלִים נָמִי זקוקים לרפואה זו. לכן חוזרת בה הגמרא מפירוש זה:
 אֱלָא מָאִי קְשִׁרִים שאמרה המשנה, כוונתה כִּי הָא – [כמו] דְאָמַר
 אַבִּין בַּר הוֹנָא אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוֹרִיָּא, בָּן שִׁישׁ לוּ יַעֲנֻעִין עַל
 אַבִּיו ואינו יכול להיפדר ממנו, נוֹמְלֵל הָאב רְצוּעָה מְמַנְעֵל שֶׁל יָמִין
 שלו, וְקוֹשֵׁר לוּ – לכן בְּשִׁמְאָא לָא – בידו השמאלית, ועל ידי סגולה זו
 סרים הנעגועים מעליו. ורפואה זו שייכת רק בבנים קטנים
 המתגעגעים לאביהם, ולא בגדולים, וכן אינה שייכת בבנות קטנות
 נקבות, כיון שאין האב מחבבן בתחילתן כל כך עד שיהיו מתגעגעות

עֲקִינָן, ששולחת אגרות חתומות לממונים תחתיה, כדי שיתנו מעות
לאנשים אחרים, ודרכה שיש על אצבעה טבעת עם חותם, וחיבת
חטאת אם תצא כך לרשות הרבים.
הגמרא מוסיפה להקשות שבתירון זה אין מתיישבים דברי עולא
שחילופיהם באיש. מקשה הגמרא: **אִמֵּר רַבָּה (בַּר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן)**, אמנם **תִּרְצֶת** את הנאמר במשנה **שֶׁאִשָּׁה הוֹצֵאת בִּטְבַּעַת שִׁישׁ עֲלֶיהָ חוֹתֶם חֵיבֵת**, אך את דברי עולא **שֶׁאִישׁ הוֹצֵאת בִּטְבַּעַת שֶׁאִין עֲלֶיהָ חוֹתֶם**, חייב חטאת, **מֵאִי אֵיכָּא לְמִימַר** – כיצד נבאר את דבריו, מדוע האיש חייב חטאת, הרי אין דרכו להניח על אצבעו טבעת שאין עליה חותם, והוצאה כלאחר יד היא.
הגמרא חוזרת בה ומבארת את המשנה באופן אחר: **אֵלָּא אָמַר רַבָּא**, לעולם לבישת טבעת בין באנשים ובין בנשים נחשבת דרך הוצאה, ואפילו אם הם לובשים טבעת שאינה תכשיט להם. מפני שפְּעָמִים שְׂבוּיִם חוֹל אֲדָם נוֹתֵן לְאִשְׁתּוֹ טְבַּעַת שְׁלוֹ שִׁישׁ עֲלֶיהָ חוֹתֶם לְהוֹלִיכָה לְקוֹפְסָא שְׁבָה מַצְנִיעִים חֲפָצִים, וְאִשְׁתּוֹ מְנִיחָהּ – מניחה את הטבעת בִּידָהּ – (באצבעה) עַד שֶׁמַּגֵּעַת לְקוֹפְסָא. וְכֵן פְּעָמִים שֶׁהָאִשָּׁה נוֹתֶנָה לְבַעְלָהּ בְּיוֹם חוֹל אֶת הַטְּבַּעַת שֶׁלָּהּ שֶׁאִין עֲלֶיהָ חוֹתֶם לְהוֹלִיכָה אֶצֶל אוֹמֵן לְתַקֵּן, וְבַעְלָהּ מְנִיחָהּ בְּיָדוֹ – (באצבעו), עַד שֶׁמַּגִּיעַ אֶצֶל הָאוֹמֵן. ומכיון שלפעמים דרך האיש ללבוש טבעת שאין עליה חותם, ודרך האשה ללבוש טבעת שיש עליה חותם, לכן כל הוצאת טבעת נחשבת כדרך הוצאה, ואם יוציא טבעת שאינה תכשיט להם, יתחייבו חטאת.
שנינו במשנה: **וְלֹא תֵצֵא אִשָּׁה בְּכוֹלֶיָּאָר וְלֹא בְּכוֹבְלָתָא**.
מבירת הגמרא: **מֵאִי בּוֹלֵיָּאָר** – מהו בוליאָר שאסורה לצאת בו לרשות הרבים. משיבה הגמרא: **אָמַר רַב, מְכַבְּנָתָא** – קרסי כסף או זהב שמחברת עמם את מפתחי חלוקה. ואם יצאה בקרסים אלו לרשות הרבים כשהם תחובים בבגדה בחוט, חייבת חטאת.
מבירת הגמרא: מהי **בּוֹבְלָתָא** שאסורה לצאת בה לרשות הרבים ונחלקו במשנה אם חייבת חטאת על הוצאתה. משיבה הגמרא: **אָמַר רַב, חוֹמְרָתָא דְּפִילוֹן** – קשר מכסף או זהב העשוי כעין קשרים של קמיעות, ובתוך הקשר נותנים שמן שמעורב בו בושם שריחו ערב ושמם פילון, ואשה שריחה רע טוענתו עליה בצוארה. וְכֵן אָמַר רַב אִסִּי שְׁכוּבֵלֶת הוּא חוֹמְרָתָא דְּפִילוֹן.
תָּנוּ רַבָּנָן בְּבֵרֵיתָא, **לֹא תֵצֵא אִשָּׁה בְּכוֹבְלָתָא לְרֵשׁוֹת הָרִבִּים, וְאִם**

יֵצֵאתָ חֵיבֵת חֲטָאת, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים לֹא תֵצֵא, וְאִם יֵצֵאתָ פְטוּרָה מִחֲטָאת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יוֹצֵאתָ אִשָּׁה בְּכוֹבְלָתָא לְרֵשׁוֹת הָרִבִּים לְבִתְחִלָּה. מְבַרֵּרֵת הַגְּמָרָא: בְּמֵאִי קָמִיפְלָנִי – במה נחלקו תנאים אלו. משיבה הגמרא: **רַבִּי מֵאִיר סָבַר, כובלת **מִשְׁאוֹי הוּא**, ולכן אשה שהוציאה כובלת לרשות הרבים חייבת חטאת. וְרַבָּנָן סָבַרִי שְׁכוּבֵלֶת תְּכָשִׁיט הוּא, ולכן אין לחייבה חטאת על הוצאתה, ומכל מקום אסרו לה לצאת בה, **דִּילְמָא שְׁלָפָא וּמְחֻוּיָא וְאִתֵּיָא לְאִתְיוּוִיָּה** – שמא תסירנה כדי להראותה לחברותיה ותבא להעבירה ארבע אמות ברשות הרבים. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר שֶׁמִּטְעָם זֶה אֵין לֵאסוּר עֲלֶיהָ לִצְאָתָא בְּכוּבֵלֶת, כִּי מֵאֵין דְּרַבָּה לְמִימְרָהּ – מי דרכה להניח כובלת בצוארה, **אִשָּׁה שְׂרִיחָה רַע, וְאִשָּׁה כּוֹז שְׂרִיחָה רַע לֹא שְׁלָפָא וּמְחֻוּיָא** – לא מסירה את הכובלת להראותה לחברותיה, שאין דרכה לפרסם שריחה רע, שדבר זה גנות הוא לה, ולפי שאין היא מראה את הכובלת, **לֹא אִתֵּיָא לְאִתְיוּוִיָּה** – לא תבוא לידי מכשול, להוליכה אַרְבַּע אֲמוֹת בְּרֵשׁוֹת הָרִבִּים.
מקשה הגמרא: כיצד שנינו בברייתא שרבי אליעזר מתיר לכתחילה לצאת בכובלת, וְהִתְנִיָא – והרי שנינו בברייתא אחרת, שרבי אליעזר פוטר **בְּכוֹבְלָתָא וּבְכָלוֹחִית שֶׁל פְּלִיטוֹן**, ומשמע שפטורה היא מחטאת, אבל מדרבנן אסורה לצאת בה. מתרצת הגמרא: **לֹא קָשְׁיָא**, רבי אליעזר אכן סובר שמותרת לצאת בכובלת לכתחילה, אלא יש הבדל באופן שבו נשנו הברייתות. הָא – הברייתא השניה ששנינו בה שרבי אליעזר פוטר, נשנתה **בִּי קָאִי אֲדָרְבִּי מֵאִיר** – כאשר דבריו נאמרו כלפי דברי רבי מאיר המחייב חטאת, שהרי בברייתא זו לא נשנו דברי חכמים, אלא רק דברי רבי מאיר ורבי אליעזר חלק עליו. ואילו הָא – הברייתא הראשונה שבה התיר לכתחילה, נשנתה **בִּי קָאִי אֲדָרְבִּי** – כאשר דברי רבי אליעזר נאמרו כדי לחלוק על חכמים. ומוסיפה הגמרא ומבארת: **בִּי קָאִי אֲדָרְבִּי מֵאִיר דְּאָמַר חֵיב חֲטָאת** – כאשר נאמרו דבריו על דברי רבי מאיר שמחייב חטאת, **אָמַר לִיהָ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי מֵאִיר**, אין הלכה כדבריו, אלא פְטוּר – פטורה האשה מחטאת, ואף על פי שהוא מתיר לה לצאת בכובלת לכתחילה, לא האריך לפרש דבריו. אבל **בִּי קָאִי אֲדָרְבִּי** – כאשר נאמרו דבריו על דברי חכמים **דְּאָמְרִי פְטוּר אֲבָל אִסוּר** לצאת בכובלת, פירש את שיטתו שאף לדבריהם אין הוא מסכים, וְאָמַר אִיהוּ – והוא אמר, שמוֹתֵר לְבִתְחִלָּה לצאת בכובלת.**

אגרות קודש

ב"ה, ז' דחנוכה, ה'תשי"א

ברוקלין

הרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצרכי ציבור

וכו' מוה"ר... שי

שלום וברכה!

הציעו לפני אשר מהנכון שיהיו באה"ק איזה מקומות מרכזיים שיתרכזו בהם כל הוצאות שהופיעו לאור על ידי קה"ת, בתור אולמי קריאה בעד הקהל.

והנה בכלל הנני מסכים לזה, אלא איני רוצה להכנס לתוך פאליטיק, ולכן הנני רוצה לשמוע חוות דעתו בזה, לאן ולמי - ולאיזה מוסד משלנו - לשלוח את הספרים.

בברכה וכבוד,

מנחם שניאורסאהן

ידי חובת נטילה. דוחה הגמרא: **וְלֹא מִלְתָּא הִיא** – דבר זה אינו נכון, **דְּאָמַר רַב הֲסֵדָא, אֲנָא מִשְׁאִי מִלָּא חֲפְנִי מֵיָא** – אני רחצתי את מלא חופני במים, ובשכר זה יִהְיוּ לִי מִלָּא חֲפְנִי מִיְבוּתָא – נתנו לי מן השמים מלא חפנים טובה, מדה כנגד מדה. ולמדנו מכך שהנוטל ידיו בשיעור מצומצם של רביעית מים, אינו זוכה לעושר אלא מצמצמים לו פרנסתו ובא לידי עניות.

וְשִׂאשְׁתּוֹ מְקַלְלָתוֹ בְּפָנָיו, אָמַר רַבָּא, עונש זה נאמר כאשר היא מקללתו על עֶסְקֵי תַבְשִׁימִיָּה, שאינו רוצה לקנותם לה. **וְהָנִי מִלִּי הוּא דְאֵית לִיה וְלֹא עָבִיד** – ודברים אלו אינם אלא אם יש לו ממון ואינו נותן לה תבשמים, וגורם לה צער רב עד שמקללתו. וכשהיא רואה הנהגת בעלה אתה אף היא מתרשלת בשמירת נכסיו, ומביאתו לידי עניות.

דָּרַשׁ רַבָּא בְּרִיָּה דְרַב עִילָא, מָאִי דְבָתִּיב – מהו ביאור הכתוב שהנביא הוכיח בו את בנות ישראל הנשואות על אופן הליכתן (ישעיה 3: 16), **וְיֹאמַר ה' יַעַן כִּי נָבְחוּ בְנֹת צִיּוֹן שֶׁהֵיוּ מְהַלְכוֹת בְּקוֹמָה זְקוּפָה,** כלומר שהיו הולכות באופן שיהיה נראה כאילו הן גבוהות. והנאמר בהמשך הפסוק **וְתִלְכְּנָה נְטוּיוֹת גְּרוֹן,** ביאורו, **שֶׁהֵיוּ מְהַלְכוֹת עֶקֶב צֶדֶד גּוֹדֵל,** כלומר שהלכו בנחת כדרך ההולכים בגרון נטוי שאינן רואים את רגליהם ונוהרים ללכת בנחת, והלכו כך כדי שיהיו בחורי ישראל מסתכלים בהן. והנאמר בהמשך הפסוק **וּמִשְׁקָרוֹת עֵינַיִם** פירושו, פירושו, **דְּהוּה מְלָאן בּוֹחֲלָא לְעֵינֵיהּ וּמְרָמֶן –** שהיו ממלאות עיניהן 'בחול', ומרמוזות לבחורים. והנאמר שם **הָלוֹךְ וּמִפְנֵה** פירושו, **שֶׁהֵיוּ מְהַלְכוֹת אַרְוָה בְּצֶד קֶצֶר –** שאשה גבוהה היתה מהלכת בצד אשה נמוכה, כדי שתראה הגבוהה כאילו היא צפה על ראש חברתה, ודבר זה נוי הוא לה. עוד נאמר בפסוק **וּבְרִנְלִיהֶן תַּעֲבֹסְנָה, אָמַר רַב. יִצְחָק דְּבִי רַבִּי אָמִי, מְלָמַד שְׁמַיִלוֹת** בושם של מור **וְאֶפְסָרְמֶן בְּתוֹר מְנַעֲלִיהֶן, וּמְהַלְכוֹת בְּשׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם, וְכִינֹן שְׁמַיִנְעוֹת אֶצֶל בְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל בּוֹעֲמֹת עִם נַעֲלִיהֶן בְּפִרְקֵי וּמִתְיוֹת מִהְבוּשׁ עֲלֵיהֶם, וּמְכַנְסוֹת בְּהֵן יֶצֶר הָרַע,** שיבער בהם פְּאָרִם בְּכָעוֹם – כארס של נחש כעוס.

מָאִי פּוֹרְעָנוּתֵיהֶם – מה היה עונשן של בנות ציון. **בְּדָרְשֵׁי רַבָּה בַּר עוֹלָא** את הפסוק שנאמר בהמשך לתוכחה על חטאיהן (שם פסוק כד), **וְהָיָה תַחַת בָּשָׂם מִן יְהוָה, מָקוֹם בְּשָׂם שֶׁהֵיוּ מְתַבְשְׁמוֹת נַעֲשֶׂה נְמָקִים נְמָקִים –** שנמס. ועוד נאמר, **וְתַחַת חֲגוּרָה נִקְפָּה, כְּלוֹמַר, שְׁמָקוֹם שֶׁהֵיוּ חֲגוּרוֹת בְּצִלְצוֹל –** חגורה נאה. **נַעֲשֶׂה נְקָפִים נְקָפִים –** חבורות חבורות. עונש נוסף, **וְתַחַת מַעֲשָׂה מְקַשָּׁה קְרָחָה, כְּלוֹמַר, שְׁמָקוֹם שֶׁהֵיוּ מְתַקְשְׁמוֹת בּוֹ –** שערות ראשן שהיו מסרקות ומפרכסות אותן, **נַעֲשֶׂה קְרָחִים קְרָחִים –** קרחות, והוא דבר מגונה ומאוס. עונש נוסף, **וְתַחַת פְּתִינָל מְחַנְרֵת שֶׁק', פִּירוּשׁו, שְׁפִתָּחִים הַמְכִּיאוֹן לִידֵי גִילָה וְאוֹתוֹ מָקוֹם יְהִיו לְמַחְנְרֵת שֶׁק' –** שיהיו חגורות שק על מתניהן. והנביא מסיים, **כִּי תַחַת יָפִי –** כלומר כי כל דברים מכוערים אלו יבואו לך תחת יפיך שהיית מתגאה בו. **אָמַר רַבָּא הֵינִינוּ דְאָמְרֵי אֲנִישֵׁי –** זהו שאומרים בני אדם משל לדבר כעין זה, **חֲלוּפֵי שׁוּפְרָא, כִּיכָא –** שאת היופי החליפו פצעים מלאים ליחה. **הַגְמָרָא מְבָאֵרַת עוֹנֵשׁ נוֹסֵף שֶׁהוֹזְכַּר שֶׁם בְּדַבְרֵי הַנְּבִיא: נֹאמַר בְּפִסְקוֹ (ישעיה ג יז), (וּסְפָח) [וְשִׁפְחָה] ה' קָדַקְדָּ בְנֹת צִיּוֹן, אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא, מְלָמַד שֶׁפְּרָחָה בְּהֵן צֶרַעַת. וּמְבָאֵרַת הַגְמָרָא כִּיצַד לְמַדְנָהּ כִּי: בְּתִיב הָכָא [וְשִׁפְחָה] וּבְתִיב הָתָם לִגְבִי מְצוּרַע (ויקרא יד טו) לְשִׁאֲתָא וְלְשִׁפְחָתָא שֶׁהֵם מְרֹאוֹת נִגְעִים שֶׁל צֶרַעַת. וְעוֹנֵשׁ נוֹסֵף הוֹזְכַּר בְּפִסְקוֹ, [וְח'] פְּתִינָה [וְעֶרְה], שִׁפְתָּהּ הוּא מְלִשׁוֹן פְּתִיחָהּ וְנַחֲלָקוּ רַב וְשְׁמֹאֵל בְּבִיאוֹר 'עֶרְה', חֲדָא אָמַר שִׁיעֶרָה הוּא מְלִשׁוֹן שְׁפִיכָה. וְלְמַדְנָהּ מִכָּר, שֶׁנֶּשְׁפָּכוּ מִזֶּה דְּמֵי זֵבֶה בְּקִיטוֹן. וְחֲדָא אָמַר שִׁיעֶרָה הוּא מְלִשׁוֹן 'עֶר', שֶׁנֶּשְׁפָּכוּ פְּתִיחָהּ כִּיכָר – נְתַמְלָאוּ שַׁעַר בָּאוֹתוֹ מָקוֹם וְנִמְאָסוּ לְתַשְׁמִישׁ. הַגְמָרָא מְבָאֵרַת אֵת חֲטָאֵיהֶם שֶׁל אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם בּוֹמֵן הַחוּרְבָן: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם אֲנָשֵׁי שֶׁחֵן הָיוּ – הָיוּ אֲנָשִׁים גָּסִי רוּחַ הַמְדַּבְּרִים בְּלִשׁוֹן גָּאוֹה וּבְרַמְזִים, אָדָם אוֹמֵר לְחִבְרוֹ, בְּמָה קְעָרְתָּ הַיּוֹם, וְכוּנְתוֹ הִיתָה לְשֹׁאֵל בְּמָה שִׁמְשַׁת מִיִּתֶּךָ הַיּוֹם, בְּפֶת עֲמִילָה – שְׁנוּלוּשָׁה הֵיטֵב אוֹ בְּפֶת שְׁאִינָה עֲמִילָה שֶׁלֹּא נִלוּשָׁה כָּל צֶרַכָּה, כְּלוֹמַר, בְּבַעֲלוּלָה אוּ בְּתוּלוּלָה. בְּיָנִי גּוֹדְרָלִי שְׁהוּא לִבֵּן אוֹ**

המשך ביאור למס' שבת ליום רביעי עמ' ב

יוֹסִי, אֲנִי רִאִיתִיו וְאוֹתוֹ הִצִּיץ בְּעִיר רֹמִי, וְכָתוּב עָלָיו 'קִדְשׁ לַה' בְּשִׁיטָה אַחַת, וכיון שהכל בשורה אחת אין שום חשש בכך שיש תיבה אחרת קודם לשם. הרי מפורש בדברי הברייתא שהצִיץ אינו אריג אלא טס של זהב, ואם כן אין ללמוד מציץ לאריג שמקבל טומאה בכל שהוא, שהרי אפשר לדחות ולומר שדווקא תבשיט של זהב שהוא חשוב מקבל טומאה בכל שהוא. אבל בגד קטן לא יקבל טומאה בכל שהוא.

רב דימי חזר בו מכח קושיית אביו: **כִּי קָלִיךְ –** כשעלה רב דימי לְהַנְדִּידָא, חזר בו ממה שאמר שאפשר ללמוד דין אריג מציץ, וְשִׁלַּח לָהּ – שלח לומר להם, **דְּבָרִים שְׁאִמְרֵי לָכֵם מַעֲוֵת הֵם בְּיָדֵי, בְּרַם –** ובאמת בָּךְ אָמְרוּ מִשּׁוֹם רַבִּי יוֹחָנָן, מִנִּיין לְתַבְשִׁיט כָּל שֶׁהוּא העשוי ממניין מתחת שֶׁהוּא טָמֵא, מִצִּיץ, שאף שהוא דבר קטן הרי הוא מקבל טומאה, וּמִנִּיין לְאֵרִיג כָּל שֶׁהוּא טָמֵא, מִהַפְסֹק שנאמר לגבי טומאת שרצים **'אִל בְּגָד' (ויקרא יא לב), ומתיבת 'או' אנו מרבים שאף אריג כל שהוא מקבל טומאה. ולפי מסקנתו של רב דימי, אמר רבי יוחנן שני דברים, האחד לגבי 'תבשיט' כל שהוא שלמדים מציץ, והשני לגבי 'בגד' כל שהוא שלמדים מ'או' בגד. הגמרא מביאה ברייתא בענין: תָּנוּ רַבָּנָן, אֵרִיג כָּל שֶׁהוּא טָמֵא,**

וְתַבְשִׁיט כָּל שֶׁהוּא טָמֵא. אֵרִיג וְתַבְשִׁיט כָּל שֶׁהוּא, כְּלוֹמַר, דְּבַר שֶׁחֲצִי אֵרִיג וְחֲצִי עֲשִׂי מִמֶּתְכָת, וְכוּלָּא אִינוּ אֵלֶּא דְּבַר קֶטָן, טָמֵא – אף הוא מקבל טומאה. דין נוסף: **מוֹסָף דִּינוּ שֶׁל שֶׁק עַל הַבְּגָד, שֶׁהִשָּׁק טָמֵא מִשּׁוֹם אֵרִיג, וכפי שיתבאר להלן. הַגְמָרָא מְבָאֵרַת מִדְּחִין לְמֹדִים דִּינִים אֵלֶּא: אָמַר רַבָּא, אֵרִיג כָּל שֶׁהוּא טָמֵא נִלְמַד מ'או' בְּגָד' וכפי שנתבאר. **תַּבְשִׁיט כָּל שֶׁהוּא טָמֵא נִלְמַד מ'צִיץ'. אֵרִיג וְתַבְשִׁיט כָּל שֶׁהוּא טָמֵא נִלְמַד מִהַכּוֹתוּב שֶׁנֹּאמַר בְּמִלְחֻמַּת מִדִּין 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן אֶת הַזֹּהָב מֵאֵתָם כָּל כָּלִי מַעֲשֶׂה' (במדבר לא טא), וְתִיבַת 'כָּל' מְרַבָּה אֵף אֵרִיג וְתַבְשִׁיט כָּל שֶׁהוּא, וְלִמְעֵלָה כְּתוּב 'תַּחֲטָטְאוּ אֹתָם וּשְׂבִיכֵם', דְּהֵינּוּ שִׁישׁ לְטַהֵר כָּל מָה שֶׁשָּׁבוּ, וְלִמְדָנוּ שֶׁאֵף הוּא טַעוֹן טַהֲרָה מִטּוֹמְאוֹת מַת. הַגְמָרָא מְקַשָּׁה עַל לִימּוּד זֶה: אָמַר לִיה הֵהוּא מְרַבֵּן לְרַבָּא, הֵהוּא בְּמִדְּרֵן בְּתִיב – הִרִי פִסְקוּ דָּא נֹאמַר מִבְּמִלְחֻמַּת מִדִּין לִגְבִי טוֹמְאוֹת מַת, וְאִמְנָם אֲפֻשֶׁר לְלַמּוֹד מִשֶּׁם שֶׁאֵרִיג וְתַבְשִׁיט כָּל שֶׁהוּא מְקַבֵּל טוֹמְאוֹת מִתְחַמּוּרָה שְׁנוּהֶגַת שְׁבַעָה יָמִים, אֵךְ אִי אֲפֻשֶׁר לְלַמּוֹד מִשֶּׁם שֶׁמְקַבֵּל טוֹמְאוֹת שֶׁרִץ הִקְלָה שֶׁאִינָה נוֹהֶגַת אֵלֶּא יוֹם אֶחָד. מִתְרַצַּת הַגְמָרָא: אָמַר לִיה רַבָּא, נִמְרָ****

1 בהמשך הפסוק 'צֶלַח רַבָּב' והרכיבה מרמזת על גדולה. יבול
2 שאִפִּילוּ בלומדים שֶׁלֹא לְשִׁמָּה כר, כלומר, שאפילו במחדדים עצמם
3 בפפול של הבל, לא כדי להגיע אל האמת, תִּלְמִיד לומד בהמשך
4 הפסוק, 'עַל דָּבָר אֱמֶת', ללמדנו שמעלה זו נאמרה רק כאשר
5 הפפול והחידוד יהיה כדי לבא על אמיתות התורה. יבול אפילו אם
6 הָגִים דַּעְתוֹ – התגאה בלימודו ומכוון לקפח את חברו, תִּלְמִיד לומד
7 בהמשך הפסוק 'וְעֵנָה צֶדֶק', שרק הלומד בדרך ענוה בנחת עם
8 חבריו זוכה לזה. וְאִם עוֹשִׁין בֶּן לשם שמים, וזֶכֶן לתורה שְׁנִיתָנָה
9 בְּיָמֵינוּ, שְׁנֵאמַר בהמשך הפסוק 'וְתוֹרַת נִרְאִיתָ יָמִינָךְ', כלומר,
10 התורה שניתנה בימין תורה אותך ותלמדך דברים נוראים. רַב נֶחֱמָן
11 בַּר יִצְחָק אָמַר, וזֶכֶן לְדַבְרֵים שְׁנֵאמַר בְּיָמֵינוּ שֶׁל תוֹרָה, דָּאֵמַר
12 רַבָּא בַּר רַב שִׁילָא, וְאָמַר לָהּ [וְיֵשׁ אומרים] אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר
13 חֲמָא אָמַר רַב שִׁשְׁתִּי, מָאִי דְכָתִיב – מִהוּ מִשְׁמַעוֹת הַכְּתוּב (משלי ג טז)
14 'אוֹרֶךְ יָמִים בְּיָמֵינוּ בְּשִׂמְלָא עוֹשֶׁר וְכָבֹד', הרי אי אפשר לפרש
15 כפשוטו שבימינו יש רק אורך ימים ולא עושר וכבוד, כיון שיש
16 להקשות אֵלָּא בְּיָמֵינוּ אוֹרֶךְ יָמִים אִיבָא עוֹשֶׁר וְכָבֹד לִיבָא – וכי
17 בְּיָמֵינוּ יש רק אורך ימים ולא עושר וכבוד, הרי כיון שיש בה אורך
18 ימים כל שכן שיש בה עושר וכבוד, אֵלָּא כִּי הוּא פִּירוּשׁוֹ, לְמִימֵינוּ
19 בָּהּ, כלומר לאלו התוקרים ומדקקים אחר טעמי התורה להבינם על
20 בוריים, כאדם המשתמש ביד ימין שהיא עיקר, אוֹרֶךְ יָמִים אִיבָא
21 [וְיֵשׁ] וְכָל שֶׁבֶן עוֹשֶׁר וְכָבֹד. אבל לְמִשְׁמָאִילִים בָּהּ שאין יגיעים בה
22 כל צרכם, וכמו המשתמש ביד שמאל שאין מלאכתו מלאכה ברורה,
23 עוֹשֶׁר וְכָבֹד אִיבָא, אוֹרֶךְ יָמִים לִיבָא.
24 דרשה נוספת בענין לימוד התורה: אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן
25 בֶּן לִקְיִשׁ, שְׁנֵי תִלְמִידֵי חֲכָמִים הִנּוּחִין זֶה לָזֶה בְּהִלָּכָה – הנושאים
26 ונותנים בה בנחת כדי שילמדו זה מזה, הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא מְקַשֵּׁב
27 לָהֶן, שְׁנֵאמַר (מלאכי ג טז) 'אֲנִי נִדְבָרוּ יְרָאִי ה' וְגו' וְקָשָׁב ה' וְיִשְׁמַע
28 וְיִכְתֹּב סֵפֶר וְצָרוּן לִפְנֵי יְהוָה וְלִחְשָׁבִי שְׁמוֹ, וְאִין 'דִּיבּוּר' אֵלָּא
29 'נִחַת', שְׁנֵאמַר (הוֹלִים מו ד) 'יִדְבֹּר עַמִּים תַּחְתִּינוּ', ופירושו 'ידבר' הוא
30 'ישפיל', ויש לדרוש דברי הכתוב כאן 'אֲנִי נִדְבָרוּ יְרָאִי ה'', שמוסב על
31 תלמידי חכמים המדברים בשפלות ונחת.
32 הגמרא דורשת את המשך הפסוק שנדרש לעיל: מָאִי 'וְלִחְשָׁבִי
33 שְׁמוֹ', אָמַר רַבִּי אִמִּי, אִפִּילוּ חִישָׁב אדם לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְנִגְאֵם וְלֹא
34 עֲשָׂאָהּ, מַעֲלָה עָלָיו חֶתְנוֹב בְּאִילוֹ עֲשָׂאָהּ.
35 דרשה נוספת בענין עשיית מצוה: אָמַר רַב חִינָנָא בַּר אִדִּי, כָּל
36 הַעוֹשֶׂה מִצְוָה בְּמִאֲמָרָה, דְּהֵינּוּ שְׁעוּשָׁה הַמִּצְוָה כְּתֻקָּה לְכָל פְּרִטָּה
37 ודקדוקה בלא שום חסרון, אִין מְבַשְּׂרִין אוֹתָהּ בְּשׁוּרוֹת רַעוּת,
38 שְׁנֵאמַר (קהלת ח ד) 'שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יִדַּע דָּבָר רָע'. אָמַר רַבִּי אִסִּי,

39 וְאִתִּימָא – ויש אומרים שאמר זאת רַבִּי חִנָּנָא, אִפִּילוּ הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ
40 הוּא גִזְרָה, הוּא [וְהַעוּשָׁה מִצְוָה כְּמִאֲמָרָה] מְבַלְלָהּ, שְׁנֵאמַר
41 קודם לכן (שם ח ד) 'בְּאִשְׁרֵי דָבָר מִלֶּךְ שְׁלִטוֹן וְיָמִי יִאֲמַר לוֹ מִה תַּעֲשֶׂה'
42 וְסִמּוּךְ לִכְתוּב זֶה נִאֲמַר 'שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יִדַּע דָּבָר רָע',
43 כלומר ששומר מצות אכן יוכל לומר לו מה תעשה.
44 דרשה נוספת בענין לימוד התורה: אָמַר רַבִּי אָבָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן
45 בֶּן לִקְיִשׁ, שְׁנֵי תִלְמִידֵי חֲכָמִים הִמְקַשְּׁבִים זֶה לָזֶה בְּהִלָּכָה, כלומר,
46 שמלמדים זה את זה ומבינים זה מזה, הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ
47 לְקוֹלָן, שְׁנֵאמַר (שיר השירים ח יג) 'הִיוֹשֶׁבֶת בְּגִנִּים חֲבֵרִים מְקַשְּׁבִים,
48 לְקוֹלָךְ הַשְּׁמִיעִנִי' – 'היושבת בגנים' היינו היושבים בבתי מדרשות,
49 אם הם 'חברים מקשיבים' זה לזה, אומר להם הקדוש ברוך הוא
50 'לקולך השמיעני', השמיעוני קולכם ואענה לכם. וְאִם אִין עוֹשִׁין בֶּן
51 – אין מקשיבים זה לזה, גִּזְרָמִין לְשִׁכְיָנָה שְׁמִסְתַּלְקַת מִיִּשְׂרָאֵל,
52 שְׁנֵאמַר בהמשך (שם ה יד) 'כָּרַח דִּוְרִי [כִּינִי לְשִׁכְיָנָה] וְרַמְתִּי' וְגו'.
53 דרשה נוספת בענין זה: אָמַר רַבִּי אָבָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ,
54 שְׁנֵי תִלְמִידֵי חֲכָמִים הִמְדַּגְלִים זֶה לָזֶה בְּהִלָּכָה, כלומר, מתאספים
55 יחד ללמוד ולסייע זה את זה בהבנת הלימוד כיון שאין להם רב
56 שילמדם, הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא אֲהֵבָן, שְׁנֵאמַר (שם ב ד) 'וְדַגְלִן, עָלֵי
57 אֲהֵבָה'. אָמַר רַבָּא, וְהוּא יִדְעֵי צוּרְתָא דְשִׁמְעוֹתָא – דבר זה הוא
58 רק באופן שיועדים צורת השמועה, כלומר שלמדו קצת שורש הדבר
59 מרבם, וְהוּא דְלִית לָהּ רַבָּה בְּמִתָּא לְמִיגַמַר מִינָּהּ – ורק באופן
60 שאין להם רב בעיר ללמוד ממנו.
61 הגמרא מביאה מאמרים נוספים בדברי אגדה שאמר רבי אבא בשם
62 ריש לקיש: (אמר רבי) [וְאָמַר רַבִּי] אָבָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ,
63 גְּדוֹל הַמְלִיחָה יוֹתֵר מִן הַעוֹשָׁה צִדְקָה, לפי שאין העני בוש בדבר,
64 וּמְמִיל כְּפִים – אם נותן לעני מעות לסחור בהם ויתחלקו שניהם
65 בריוח ובהפסד, גדול יוֹתֵר מְבֻלָן, לפי שבאופן זה יכול העני
66 להשתכר במעות כדי פרנסתו ואף להחזיר לו את הלוואתו.
67 (אמר רבי) [וְאָמַר רַבִּי] אָבָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ, אִם
68 תִּלְמִיד חָכָם נוֹקֵם וְנוֹטֵר בְּנֶחֱשׁ הוּא, חֲגִרְיָהּ עַל מְתִנְיָךְ, כלומר
69 הדבק בו, שסופך ליהנות מתלמודו, אִם עִם הָאֲרִיץ הוּא ואפילו
70 חֲסִיד, אֵל תִּדּוֹר בְּשִׁכְנוֹתָן, כיון שאינו יודע בדקדוקי מצות ואין
71 חסידותו שלמה, וסופך ללמוד ממנו.
72 אָמַר רַב בְּהֵנָּה אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ, וְאָמַרִי לָהּ [וְיֵשׁ אומרים]
73 אָמַר רַב אִסִּי אָמַר (ריש לקיש) [רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ], וְאָמַרִי לָהּ
74 אָמַר רַבִּי אָבָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ, כָּל הַמְגִדל כָּלֵב רַע
75 בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, מוֹנֵעַ חֲסֵד מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, מפני שאינו מניח את העניים
76 לבא לפתחו, שְׁנֵאמַר (איוב ו יד) 'לָמָּס

אגרות קודש

ב"ה, י"ט כסלו, חג גאולתנו ופדות נפשנו, ה'תשי"א

ברוקלין

שלום וברכה!

בעונת קראתי מכתבך אשר בו אתה מודיע שלומך הנך חומש ורש"י וגמרא בבא מציעא.

מורי וחמי אדוננו מורנו ורבינו, הריני כפרת משכבו, ה' תמיד מברך את אלו הנערים אשר ה' שבע רצון מהם בברכה, שיגדלו ויהיו יראי שמים חסידים ולמדנים. וכן הנני שולח לך בזה ברכה זו, שתגדל והיית ירא שמים חסיד ולמדן. וזה תלוי במידה גדולה ברצונך אתה, שתתפלל בכל יום מתוך הסידור, ושתלמד בשקידה ותקיים את המצוות אשר אתה מחויב בהן.

תודיעני מזמן לזמן על אודות למודיך. בברכה שתצליח בלמודיך,

מנחם שניאורסאהן

מכדי - שהרי טומאת שרץ איתקש - הוקשה לטומאת שכבת זרע, דכתיב (ויקרא כב ד) 'איש אשר תצא ממנו שכבת זרע' וסמך ליה (שם כב ה) 'איש אשר יגע בכל שרץ'. וכתיב ביה בשכבת זרע שבגד ועור טמאים בו, שנאמר (ויקרא טו יז) 'וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע וכל כבס במים וטמא עד הערב', ואם כן מאחר שהוקשה טומאת שרץ לטומאת שכבת זרע, 'בגד ועור' דכתיב רחמנא - שכתבה התורה בשרץ למה לי - לשם מה הוא נצרך, אלא שמע מינה לאפנויי - תשמע מכך שתיבה זו נאמרה לדרשה, וכיון שייתרו הכתוב ואינו נצרך לגופו של הפסוק, אין משיבים על דרשה זו. שואלת הגמרא: ואבתי - ועדיין גזירה שוה זו, מופנה מצד אחד הוא, שהרי אינו מיותר אלא בשרץ אבל לא במת, הניחא - ודבר זה מובן למאן דאמר - לדעת הסובר שמופנה מצד אחד, למידין ואין משיבין - למדים את הגזירה שוה ואין פורכים אותה, אלא למאן דאמר, מופנה מצד אחד למידין ומשיבין - למדים את הדרשה אם אין מה להשיב עליה, ופורכים אותה אם יש מה לפרוך אותה, מאי אבא (יש) למימר, והרי אפשר לפרוך את הגזירה שוה כפי שהפרכנו לעיל, מה לשרץ שכן מטמא בכעדשה אבל מת אינו מטמא אלא בבית. משיבה הגמרא: 'בגד ועור' דמת - האמור במת נמי - גם אפנויי מופנה, מכדי - שהרי מת איתקש - הוקש לשכבת זרע, דכתיב (שם כב ד) 'והנוגע בכל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו שכבת זרע', הרי שהוקש מת לשכבת זרע, וכתיב בשכבת זרע (שם טו יז) 'וכל בגד ועור', אם כן מאחר שנכתב 'בגד ועור' בשכבת זרע, 'בגד ועור' דכתיב רחמנא במת למה לי - למה הוא נצרך, שמע מינה - תלמוד מכך, שלא נכתבה תיבה זו אלא לאפנויי לדרשה. הגמרא מפרשת מה הם תכשיטי הנשים הכתובים במלחמת מדין:

הכתוב אומר אחר שחזרו ישראל ממלחמת מדין (במדבר לא א) 'ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אצער וצמיד מבעת עגיל וכוונתו, מפרשת הגמרא, אמר רבי אלעזר, 'עגיל זה דפוס של דיון - תכשיט העשוי כתבנית דדיה של האשה, שהאשה לובשתו שם. 'בומ' זה דפוס של בית הרחם - תכשיט של זהב העשוי כתבנית של בית הרחם. אמר רב יוסף, אי הכי - אם כן שזה הוא הנקרא כומו, תיינו דמתרגמינן - זה הוא הטעם שתרגם אונקלוס (שם) 'מחוד' משום שהוא דבר המביא לידי גיחוד - ליצנות. אמר ליה רבה לרב יוסף, מגופיה דקרא - מלשון הכתוב עצמו שמע מינה - תלמוד שכן הוא, שכן 'בומ' נטריקון הוא כאן מקום וימה. הגמרא דורשת פסוק נוסף האמור באותה פרשה: הכתוב אומר (שם לא ד) 'ויקצוץ משה על פקודי החיל', ומסיים אחר זה (שם לא א) 'ונקרב את קרבן ה' וגו'. מה היה קצפו, אמר רב נחמן אמר רבה בר אבבה, כיון שראה משה שהביאו קרבן, אמר להן משה לישאל, שמא חורקתם לקולקולכם הראשון - של מעשה שטים, שזנו ישראל עם בנות מואב, ושמא כך עשיתם עם בנות מדין, ולכך אתם צריכים קרבן. אמרו לו, (שם לא מט) 'לא נפקד ממנו איש', כלומר, לא נחסר איש מאיתנו מקיום דת יהודית. אמר להן משה, אם כן כפרה - קרבן זה שאתם מבקשים להקריב, למה לכם. אמרו לו, אם מירי עבירה יצאנו, שלא נכשלנו במעשה עבירה, מירי הרהור לא יצאנו, ובהרהור הלב נכשלנו. מיד אחר כך אומר הכתוב (שם לא א) 'ונקרב את קרבן ה'". הגמרא מביאה ברייתא מפורשת בדברי רב נחמן: תנא דבי רבי ישמעאל - שנו בבית מדרשו של רבי ישמעאל, מפני מה הוצרכו ישראל שפאותיהם הודו כפרה, מפני

המשך ביאור למס' שבת ליום שישי עמ' א

אלא שדבריו חקמים בהוה - באופן הרגיל, שנשים אלו היו רגילות לצאת באופנים אלו. עוד מוסיפה המשנה: פורפת - מחברת אשה בגד ברצועה על האבן ועל האגוז ועל המטבע, ויוצאת כך בשבת, וכלבד שלא תפרוף עליהם לכתחלה בשבת.

גמרא

שנינו במשנה: אשה יוצאה בסלע שעל הצינית בשבת. מבררת הגמרא: מאי - מה היא 'צינית' האמורה במשנה. משיבה הגמרא: בת ארעא - מכה שתחת כף הרגל, וקושר בה מטבע של סלע לרפואה. הגמרא מבררת מדוע היו נותנים על מכה זו לרפואה דווקא מטבע של סלע. ומאי שנא - ובמה שונה הסלע משאר דברים, שדווקא אותו מניחים על המכה לרפואה, אילימא כל מירי דאקושתא מעלי לה - אם נאמר משום שכל דבר שהוא קשה מועיל לה, מפני שמגן על המכה מקוצים ומיתדות המצויים בדרכים, ליעבד לה חספא - תניח חתיכת חרס על המכה, שאף היא קשה ומגינה עליה. ואלא נאמר שהסיבה שצריך דווקא מטבע של סלע להניח על המכה היא, משום שזיבתא - לחלוחית היוצאת מן הכסף שמועילה לרפואה, אם כן ליעבד לה חספא - תניח חתיכת כסף על המכה, שגם בה יש לחלוחית זו, ומדוע צריך דווקא מטבע לכך. ואלא נאמר שהסיבה שצריך דווקא מטבע היא, משום צורתא - הצורה שעליה, שרק היא מועילה למכה ולא הלחלוחית, אם כן ליעבד לה חספא - תעשה לה עיגול של עץ ותיצור עליו צורה, ועיגול זה תניח על המכה. משיבה הגמרא: אמר אביי, שמע מינה - ממה שנקטה המשנה דווקא מטבע של סלע מוכח, בולחיה מעלין לה - שכל הדברים הללו יחד מועילים למכה, ובמטבע של סלע יש את כולם יחד, שהיא קשה,

ויש בה לחלוחית, ויש עליה צורה. שנינו במשנה: הקנות יוצאות בחוטין שבאזניהן בשבת. הגמרא מביאה כמה דברים שהקפיד בהם אביו של שמואל על בנותיו, שהראשון שבהם הוא בענין זה: אבונה (אביו) דשמואל, לא שביק להו לבגדיה, דנפקי בחוטין - לא הניח לבנותיו שיצאו בחוטים שבאזניהן, ולא שביק להו גניאן גבי תרדי - ולא הניח לישון זו אצל זו בעדן בתולות, ועבד להו - ועשה להן מקנאות של מי גשמים מכונסים לטבול בהם לטהרתן ביומי ניסן, ולא היה מניחן לטבול בנהרות, וכן היה עושה להם מפני - אריג של קנים ביומי תשרי, שאז היו טובלות בנהר פרת, ונותנות את המחצלת תחת רגליהן, כדי שלא ידבק טיט משפת הנהר ברגליהן ויחוצץ בטבילה ביניהן למים. הגמרא מבארת את טעם הנהגת אביו של שמואל בכל אחד מדברים אלו: הדבר הראשון הוא, לא שביק להו יוצאות בחוטין - לא הניח לבנותיו לצאת בחוטים שבאזניהן בשבת. מקשה הגמרא: מדוע אסר להן, והאנן תנן במשנתנו, הקנות יוצאות בחוטין שבאזניהן בשבת. מתרצת הגמרא: החוטים של בגדיה דאבונה דשמואל - בנותיו של אביו של שמואל דצבעונין היו - היו צבעוניים, ולכך חשש שמא יסירו להראותם לחברותיהן ויבואו להביאם ברשות הרבים, ובמשנה מדובר בחוטים שאינם צבעוניים, שאין חשש זה ומותרות לצאת בהם. והדבר השני הוא, לא שביק להו גניאן גבי תרדי - לא נתן לבנותיו לישון יחד זו אצל זו. הגמרא סוברת שטעם הדבר הוא משום זנות, ולכן מבררת: לימא - האם נאמר שדבר זה מסייע ליה לרב הונא, דאמר רב הונא, נשים המסוללות (מתחככות) זו בזו משום תאות תשמיש,